

ΣΕΛΙΔΕΣ
64

ΜΑΪΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1913
ΑΡΙΘ. 9-12 (57-60)

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ * * * *
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ * * *
ΟΡΓΑΝΟ ΤΩ * * * *
ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΩΝ * *
ΣΜΥΡΝΗΣ ΚΑΙ * * *
ΑΪΝΤΙΝΙΟΥ * * *

Ν
Ε
Ο
Τ
Η
Σ

ΓΡΑΦΕΙΑ:

ΟΔΟΣ ΓΑΛΑΖΙΟ 15.

ΣΜΥΡΝΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ

Θ. ΕΞΑΡΧΟΣ

‘ ΝΕΟΤΗΣ ,
 ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΠΟΥ ΓΡΑΦΕΤΑΙ
 ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΑΣ ΓΛΩΣΣΑ
 ΚΑΙ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ
 ΜΕ 32-48 ΣΕΛΙΔΕΣ

Η ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΕΤΑΙ
 ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΧΡΟΝΟ
 ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΜΕΤΖ. 2 $\frac{1}{2}$
 ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΦΡ. 12 $\frac{1}{2}$

Ἐξαιρετική συνδρομή Λ. Τ. 1.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΟΥΤΟΥ :

1) ΑΔΕΞΑΣ— Ἐλα	Σελ.	258
Ἦμουν πνήφανα πουλι	>	284
Τοῦ Μάβ'λη	>	305
2) Γ. Δ. — Ἡ Πρόσδος (τοῦ Ary René D'Yvermont)	>	288
3) Φ. ΕΥΓΕΝΗΣ— Συρτός.	>	257
4) Ε. — Τὸ κρεμαστᾶρι τοῦ ρολογιῶ (τοῦ Jean Dorsal)	>	289
5) ΜΑΡΙΑ ΖΑΜΠΑ— Ζεός.	>	287
6) Κ. ΜΙΣΑΘΑΙΔΗΣ— Κυναίγειρος	>	286
7) ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ— Ὁ Ἄγγελ λοκρούστης τῶν Καραθίων (τέλος)	>	261
Ἄπό τὰ «παράταιρα τραγούδια»	>	310
8) ΤΑΣΟΣ ΣΤΥΠΑΣ— Ὁ Γέρος.	>	282
9) ΔΩΡΟΣ ΣΤΕΛΛΑΣ— Μάβ'λης	>	305
10) ΜΕΝΟΣ ΦΙΑΝΤΑΣ— Ἡ σταλαματιά, Ἡ ἐλιά, Μερτύριο	>	306
11) Κ. ΦΡΙΑΠΓΟΣ — Visions	>	285
12) ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ	>	290
13) ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ κτλ.	>	311

Φ. ΕΥΓΕΝΗΣ

ΣΥΡΤΟΣ

Χαρά σου, Κόσμε τῶν λαῶν, λαμπρόφαντε, πάνω
 ἀπ' ἓνα νέο Ἄέτωμα. Καὶ τὸ ἀέτωμα, ποιητή, Σὺ,
 καὶ τὸ πόρρω ἢ Πατρίδα σου, ἀστέρρευτη βυζάστρα
 τῶν Ὀλυμπίων.

Πετροπύργωτη ὁργὴ στὸ δρόμο σου τοῦ βαρβάρου
 ἢ φύτρα. Ὁρμαῖς... ρεποθέμελα. Οὐρανοδρόμος οἰω-
 νός, τὸ ἄλικο σταθῶρι τῆς στεριάς, Σὺ, φτεροκοπᾶς,
 φωτᾶς, γητέβεις τὴν κυματοπλήχτρα Ἀφρογένεια νὰ
 σοῦ φορέσει στὴν κόμη, ὦ λουλούδι ἀτίμητο.

Τώρα ὁ δρόμος σου ἰσάδα ὅλη ἀπέραντη. Χορδὴ
 νέα θὰ κρούσει ὁ νέος σου Τέρονδρος καὶ ἀπὸ τὴν
 Ἀετόρραχη ὡς τὴ Ροδόπη καὶ πέρα θὰ σέρνει τοῦ χο-
 ροῦ σου τὴν ἀνάβρα ὁ Κορυφαῖος.

Οἱ φτέρες τῶν ρουμανιῶν σου θὰ ποθοχουγιάζουν
 τὴ σάρκα τῶν Κιλκισομάχων ἀντρείων, καὶ τῶν
 φλαμουριῶν σου οἱ ἀνθοφόρες κορφές θὰ μυρώνουν
 τοὺς ἀέρες μὲ τὸ μέθυ τῶν παιάνων τῆς ψυχῆς σου.
 Τὰ πέλαγά σου—Πίνδαροι νέων στροφῶν καὶ ἐπφ-
 δῶν καὶ ρυθμῶν σου—θ' ἀντιλαλοῦνε στὰ πέρατα τῶν
 Ὀλυμπίων σου τὸν ἰχώρα καὶ τὸν ἀπόβαθο, ὕγρο
 ὕμνο στὸ μέγα Μάκαρα.

Ἡ ἀνθρωποβοὴ λουφάζει.

Καὶ ἓνας ἀνθρωπος, ὁ κόσμος, πάλε θὰ στηλωθεῖ
 χεροπιαστός νὰ σύρει τὸ νεοελληνικὸ συρτό.

ΕΛΛΑ

Ἡ αὐγὴ λαμποκοποῦσε κ' ἡ ὁμορφιά τὴν πολιτεία ὀλόγυρα κυκλόνει. Κατέβηκε καὶ στίς μαρμαρένιες σκάλες ὁ γέροντας ὁ παποῦς καθισμένος χαμογελοῦσε. Τὴν ψυχὴ τὴν εὐφραϊναν μὲ τίς φωνές πού κάνουνε τὰ πρῶτα γλυκοξυπνήματα στοὺς κήπους. Καὶ περίμενεν ἐκεῖ ὁ γέροντας νὰ τοῦ φέρουνε τὸ καλότροχο τ' ἀμάξι νὰ πάει στὸ πανηγύρι. Κατέβηκε καὶ πέρασε τὸν κήπο μέσα στὰ πρῶτα γλυκοξυπνήματα πού φωνάζουν, ἄνοιξε τὴν πόρτα καὶ βρέθηκε στὸ δρόμο. Ἐνα ἀμάξι στεκότανε ἀπ' ὄξω ἐπὶ τὸ σπίτι τοῦ Καλοκύρη. Τέσσαρα-πέντε παιδάκια ἀνεβοκατεβαίνανε τὴ σκάλα τοῦ ἀμαξιοῦ κ' εἴτανε τὰ γέλια τους σὰν τὰ γλυκοξυπνήματα τοῦ κήπου. Σὲ λίγο ὄλο τὸ σπίτι μέσ' στ' ἀμάξι, τὰ παιδιὰ στὸν ἀμαξῶ τριγύρω σὰν ἓνα ὀλάσπρο μπουκέτο, καὶ τὸ ποδοβολητὸ καὶ τὸ βροντοκύλισμα πού κάνουν οἱ ῥόδες ταράζανε τὴν πρωϊνὴ ἡσυχία. Ἐνα κεφάλι πρόβαλε ἀπὸ ἓνα παραθύρι. Χαιρετοῦσε. Σὲ λίγο τίποτε, ὁ δρόμος ἄδειος, μὰ ἡ ψυχὴ γεμάτη. Τράβηξε, οἱ πλατεῖες ἔδειες ἀκόμα, τὸ παλάτι τοῦ Βασιλιᾶ λαμποκοποῦσε σὰν ἡ αὐγὴ, πέρασε. Νά, τὸ παλιὸ τὸ σπίτι πού κατοικοῦσε τῆς μαγεύτρας Ἀγγελῶς ἡ ὁμορφιά. Τώρα τὸ φεγγάρι καμιὰ φορὰ ξενυχτάει ἐκεῖ, ὁ μοναχὸς ξενύχτης πού ἀπόμεινε. Ἡ ἴδια κοιμάται σὲ μιὰ πλάκα ἀποκάτου στὴ Μητρόπολη. Ποῦ εἶνε τὸ κρασάτο φρέμα καὶ τὰ φονικά χαμόγελα; Περάσανε χρόνια τώρα. Νά, ἓνας πανηγυριώτης σ' ἄσπρον ἄλογο καβάλλα, ἀνέμελος περνάει, ἓνας γερολεβέντης πενηντάρης, μὲ στριφτὸ τὸ γκρίζο του μουστάκι. Περνάει ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴ ρημαγμένη πόρτα. Σὰ νὰ σάλειψε ἡ πόρτα, σὰ νὰ τούγνεψε. Εἴτανε τῆς Ἀγγελῶς μιὰ φορὰ φίλος. Τώρα μὲ στριφτὸ τὸ γκρίζο του μουστάκι, καλοκουμπωμένος, σ' ἄσπρον ἄλογο καβάλλα πάει ἀπ' τὴν αὐγὴ στὸ πανηγύρι, μὲ τ' ἀργυρὸ του καμουτσὶ. Ἐνα ἄσπρο ὄρνιο ἔκραξε ἀπὸ ψηλὰ κι' ὁ

καβαλλάρης ἔτρεχε στὴ δημοσιὰ πιά ὄξω, καὶ τ' ἄσπρον ἄλογο λαμποκοποῦσε.

Τράβηξε ἀκόμα καὶ βουτοῦσε στίς δροσιές τῶν λειβαδιῶν παραστρατισμένος, ξεσυνοϊσμένος. Περπατοῦσε στῶν πουλιῶν τίς βοσκές. Ἐδῶ εἴτανε ἄλλη φορὰ ἓνα περβόλι παλιὸν καιρὸ, κ' ἓνα ἔξοχικὸ παλάτι, κι' αὐτοὶ πού τὸ κατοικοῦσανε τὸ ἔξοχικὸ παλάτι τὸ παρατήσανε ἓνα πουρνό, τὸ παράτησαν στοῦ καιροῦ τὰ χέρια καὶ δὲν ξαναφανήκανε πιά ἐκεῖ. Ὑστερα ἀπ' αὐτὸ πέρασαν οἱ νύχτες καὶ τὸ στοιχειώσανε, πέρασαν κ' οἱ μέρες καὶ τ' ἀναμνήσανε. Κι' αὐτὸ ρημαδι παραδομένο ἀπ' ὄλους σὲ μιὰν ἄγρια μοῖρα ἀφοῦ ἔκλαψε τὴν ἐρμιὰ καὶ τὴν ἐγκατάλειψε σωριστήκε καὶ θάφτηκε ἀγάλια-ἀγάλια στὸν ὀριότοπο πού τὰ πουλιὰ χαμβοσκοῦν. Πρόβαλε ὡς τὸ φρούδι τοῦ ψηλοῦ λειβαδιοῦ πέρα, καὶ τὸν χτύπησε ἡ βοῆ τοῦ πανηγυριοῦ σὰ μαυρίλα, σὰν κάπιων ξενοιασιὰ πού δὲ βλέπουν καὶ ξεχνᾶνε τὴ φοβέρα, τὴ μοῖρα, τὸ γραφτό. Καὶ στὴ δημοσιὰ ἀπ' ἀλόγα στρατὸς ὁ κόσμος, ἄμαξες, καβαλλάρηδες πεζοί, σὲ μιὰ κορτέλλα μακροσυρτή. Στάθηκε καὶ θάμαζε. Οἱ καμπάνες ἠχολογοῦσαν κ' οἱ φωνές τῶν πουλητιάδων σὰν τελάληδων φωνές. Τότε ἔκανε τὰ μάτια ὀλόγυρα πρὸς τὸν κάμπο ὄλο κ' εἶδε ἀσκέρι τοὺς χωριανούς ἀπ' τὰ ριζοβούνια τους κ' ἀπ' τὰ χωριά τους κατηφοροῦσαν πρὸς τὸν τόπο πού βούιζε ἡ κοσμογορητή. Ἀνατοίχιασε. Κάθε δρομαλάκι, κάθε μονοπάτι φειδωτὸ ἔβγαζε μέσ' στὸν κάμπο ἓνα παρδαλλότατο κουμπολόγι, τὸν κόσμον τῶν χωριῶν. Συνδυό, συντρεῖς, συντέσσερες, ἓνας-ἓνας, ἀραδαριῆς-ἀραδαριῆς πολλές. Τότε ἔνοιωσε ἓνα ἄδειο φοβερὸ ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη στὴν πολιτεία καὶ στὴν ἐρμιὰ, κ' εἶπε μὲ τὸ νοῦ του: «Ὁ ἄγριο, ὁ ἄγριο ψέμα. Ἐκεῖ εἶναι κι' οἱ ταπεινοί, ἐκεῖ ἔναι κ' οἱ πολύξεροι καὶ μέσ' στὰ κοπάδια οἱ κυβερνητές. Δὲ μένει πιά κανένας πού νὰ ἐλπίζει. Τοῦτο τὸ ἄγριο ψέμα εἶναι ἡ ζωή.» Γύρισε πίσω σὰν πουλὶ σκιαγμένο. Ἐκανε μακριὰ. Τράβηξε στὴν πολιτεία μέσα, ἐκεῖ πιά εἴτανε ἡ

ξηριμιά. Βρέθηκε στη Μητρόπολη μπροστά, οί νεκροί τὸν ἐκαλούσανε, καὶ ποτὲς δὲ μπήκε στὸ περιβόλι ἐκείνο τοῦ θανάτου μὲ τόση ἀποθυμιὰ. "Ὅποιος θέλει νὰ σκοτωθεῖ παρόμοια θάχει αἰσθήματα. Κυπαρίσσια θεώρατα, αἰώνια ἡσυχία, ξενοιασιά, κ' ἡ πέτρα ἡ ἄσπρη ἡ μαρμαρένια μὲ τοῦ φεγγαριοῦ τὴ λάμψη καὶ τῆς νυχτὸς τὸ λογισμό ἀντιμιλάει στὸν ἥλιο τὸν πρωτόκρουχτο τοῦ πρωῖνοῦ. Ἐδῶ ρέει τῆς σιωπῆς τὸ σιγαλὸ ποτάμι, κ' ἔδῶ μουρμουρίζει τῆς αἰωνιότητος ἡ βρῦση. Τοῦτος ὁ σκοπὸς τοῦ ἄρσε. Ζήτησε κ' ἤρε τῆς μαγεύτρας τῆς Ἀγγελῶς τὸ μέρος. Ἐσκυψε. Κι' ἄκουσε τὶς νυχτωδίες τὶς παλιές, πού μὲ τὰ βιολιά βροντήσανε τὶς παθητικιῆς νυχτιῆς ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ σπιτι τῆς στοὺς δρόμους οἱ ξενύχτες, οἱ ξεφαντωτές. Γιὰ τὸ λαιμὸ τῆς, γιὰ τὰ χέρια τῆς, γιὰ τ' ἀνιστόρητο τὸ φρονικὸ χαμόγελό τῆς. Κ' ἔσκυβε ἀκόμα μιὰ φορὰ γιὰ νὰ προσκυνήσει, νὰ φιλήσει, ὅταν ἓνα χέρι λυγρὸ τὸν τράβηξε ἀπ' τὸ ροῦχο. Ἐγυρε τὸ κεφάλι κ' εἶδε τ' ἄσπρο καὶ λυγρὸ σκῆμα τῆς κόρης π' ἀγαποῦσε. Κι' αὐτὸς νιράπηκε πολὺ. Εἶτανε τῆς Εἰρήνης τὸ χαμόγε. Τὴν κοίταζε μὲ θαυμασμό, κ' ἐκείνη γέλασε.

— Δὲν ἦρθα γιὰ τοὺς τάφους... ἀπ' τὴ ντροπῆ του ἤθελε νὰπολογηθεῖ. Τὸ πλᾶσμα ἐκείνο κοκκίνησε σὰν ἥλιος κὶ αὐτὸς ζαλίστηκε. Ὑστερα τοῦ ἄπλωνε μὲ τὸ χέρι τῆς μιὰ χρυσὴ κινδάρια.

— Ἐλα, μᾶς περιμένουνε. Ποιὸς θὰ μᾶς τραγουδήσει; πᾶμε λοιπὸν στὸ πανηγύρι....

Κὶ ἀπόξω ἐχειροκροτοῦσαν κὶ ἀεροσάλευαν τὶς παραδάλεις ἐσάρπες.

Σμύρνη

ΑΛΕΞΑΣ

Ο ΑΓΓΕΛΟΚΡΟΥΣΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΡΑΒΙΩΝ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 245).

Ἡ καπετάνισσα πολλὴν ὥρα πρὶν καθότανε μονάχη τῆς κάτω κὶ ἔκλαιε σιγανὰ τὸν ἄντρα τῆς καὶ τὸν Καλὸ τῆς ὄρες—ὄρες τὴν ἔσφιγγε τὸ παράπονο κὶ ἡ θλίψη, κὶ ἡ μαλακὴ γυναίκεια καρδιά τῆς ἔσποῦσε σὲ γοεροὺς θρήνους, κὶ ὄρες—ὄρες πάλε πέτρωνε ἡ πίκρα στὰ χεῖλια τῆς καὶ στέγνωσε ὁ πόνος στὰ μάτια τῆς κὶ ἀκουμποῦσε καλλιχαρίσια ἀπάνω στὴ μορφὴ τοῦ ἀφέντη τῆς ἀναοσούμενη τὶς ἀρμήνιες, τὶς λαχτάρεις, τὶς γνώμας καὶ τὰ θελήματα τῆς ψυχῆς τοῦ συχωρεμένου. Σὰν ἔφτασε ἡ ὥρα νὰ τὸν σηκώσουν λιγοψύχησε, μὰ γλήγορα ὁ ἀδερφός τῆς τὴν ἐσυνέφερε. Ἄντρας ἐκεῖνος, γιὰ νὰ μὴ μακραίνει ἡ ἀγωνία, ἔδωσε τὸ σημεῖο τῆς τελετῆς. Στὴν κόντρα μπούμα ὑψώθηκε μετὰστρα ἡ Ἑλληνικὴ σημαία καὶ στὴν πλώρη ὁ μούτσος ἄρχισε νὰ χτυπᾷ κατὰ διαστήματα νεροκάμπανο, τὴν καμπάνα τοῦ караβιού. Ἐνας ναύτης κατέβηκε καὶ πῆρε τὸν Ἅγιο καὶ τὸν ἔβγαλε ἀπάνω στὴν κουβέρτα, ἓνας ἄλλος πῆρε τὶς λαμπάδες καὶ τὸ θυμιατό, τὰ ἔφεραν καὶ τ' ἀράδιασαν ἀπάνω σ' ἐπίτηδες στημένα σκαμνιά ὀμπρὸς στὶς μπούκα πόρτες τῆς πρύμης, ἓνας ἄλλος τράβηξε τὴ σφήνα καὶ οἱ μπούκα πόρτες ἀνοίξαν ἀφίνοντας ἀνοιχτὸ τὸ πέρασμα τοῦ τάφου πρὸς τὴ θάλασσα. Τέσσερεις ναῦτες πῆραν τὸ νεκρὸ καὶ τὸν ἔβγαλαν ἀπάνω, ἡ καπετάνισσα κὶ ὁ καπτὰ—Γιῶργης ἀκολούθησαν ἀμίλητοι, ἡ καπετάνισσα ὁστούσο φαινότανε πὼς μόλις κρατιέται γιὰ νὰ μὴ ξεσπάσει σὲ θρήνο, σὰν ἀπίθωσαν τὸ νεκρὸ ἀπάνω σὲ κάτι στρωγγυλὲς μανέλες πού θὰ εὐκόλυναν τὸ θάψιμό του στὴ θάλασσα, προχώρησε μὲ ἓνα βιβλιαράκι στὸ χέρι ὁ λοστρόμος πού στὰ μικράτα του ἔκανε καλανάρχος κὶ ἄρχισε μέσα στὴν ἡμερία νὰ μελωδοῦ μ' ἓνα παράξενο ναυτικὸ ὕφος τὸν αἰθέρα: «Ἄμωμοι ἐν ὁδῷ Ἀλληλοῦια...» Κρατοῦσανε τοὺς σκούφους τοὺς στὰ χέρια τῆς ὄλοι καὶ σταυρωκοπηθήκανε: ὅσο προχωροῦσε ἡ ἀκολουθία, οἱ ψυχῆς τῶν ναυτῶν ἐκόμπιαζαν κὶ ὁ λοστρόμος ὄλο καὶ πιὸ παράξενα μελωδοῦσε: «Πάντα ματαιότης τὰ

ἀνθρώπινα ὅσα οὐχ ὑπάρχει μετὰ θάνατον...» Κι' ἔτσι ἔφτασε ἡ ἱερὴ στιγμή πού ἔπρεπε ν' ἀναλάβουν ὅλοι τους τὶς ἀμαρτίες τοῦ Καπετάνιου, καὶ τοὺς εἶπεν ὁ λοστρόμος νὰ ποῦνε ὅλοι μαζί στὸν Πανάγαθο πού πῆρε τὴν ψυχὴ του : «Συγχώρησον αὐτῷ δι' ἡμῶν τῶν ἀναξίων καὶ ἀμαρτωλῶν δούλων σου». Σὰν τελείωσε ἡ ἀκολουθία ἄρχισε ὁ λοστρόμος : «Δεῦτε τελευταῖον ἀσπασμόν...» Ἡ καπετάνισσα ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τῆς τελετῆς ἔχυνε φλογερὰ δάκρυα καὶ ζέσταινε τὴ μορφὴ τοῦ ἀγαπημένου της, μὰ σὰν ἀκουσε «τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν» ἔξασπασε στὰ χεῖλια της ἡ ψυχὴ της καὶ μὲ φωνὴ κλαψιάρικη πού ὀλοένα δυναμῶνε ἀπὸ τοῦ στήθους της τ' ἀνεβοκατέβασμα :

— Γιάννη μου, ποῦ πᾶς ; . . . γιατί μᾶς ἀφήνεις, Γιάννη ; . . . σὲ ποιὲς χώρες πᾶς ν' ἀρμενίσεις, καπετάνιο μου ; . . . γύρισε, Γιάννη μου, καὶ δὲς τοὺς ναῦτες σου, γύρισε δὲς τὸν «Ἀρχάγγελο», γύρισε δὲς τὸ παιδάκι μας, γύρισε τὴν ὀρφάνια μας νὰ δεῖς, λυπήσου μας, Γιάννη, ἦρθεν ἡ ὥρα ἡ στερνὴ καὶ πῶς νὰ σ' ἀποχωριστῶ, Καλέ μου, Ἄντρα μου ἀγαπημένε Γιάννη. . . η. Οἱ θύλασσεσες σὲ χαιρετᾶν καὶ οὐ στὸν κάτω κόσμο πᾶς ; τ' ἀρμενα καὶ τὸ κουμάντω σὲ κράζει καὶ οὐ εἶσαι ἄψυχος, Γιάννη ; πῶς νὰ κάνω ἡ ἄμοιρη πέτρα τὴν καρδιά νὰ σ' ἀνασπαστῶ ; καὶ τί νὰ μὴ σοῦ πρωτοθυμηθῶ καὶ νὰ μὴ μπήξω τὰ νύχια μου στὰ μάγουλά μου ; τὴν ὀμορφιά, τὴ λεβεντιά γιὰ τὴ γνώση ; Γιάννη. . η—καὶ ἡ καπετάνισσα ἔκανε ἀπτόμο κίνημα νὰ σκύσει τὰ μάγουλά της ὁ ἀδερφός της τῆνε βάστηξε.

Ἐλα φτάνει πιά, Μαριγώ... φτάνει πιά καὶ βαραίνεις τὴν ψυχὴ τοῦ συχωρεμένου, ἀντριέφου ν' ἀναγαλιάσει ἡ ψυχὴ του. Ἡ καπετάνισσα σῶπασε καὶ ρίχτηκε ἀπάνω στὸ νεκρὸ καὶ τὸν ἔβρεχε μὲ δάκρυα καὶ φιλιὰ, τῶν ναυτῶν σ' ὅλο τ' ἀναμεταξὺ φουσκῶσαν οἱ ψυχῆς τους, οἱ περισσότεροι κλαίγανε φανερά, οἱ ἄλλοι δάκρυζαν σιγανά, κι' ὅλοι κοκκίνισαν ὥσαμε τὰ μάτια ἀπὸ τὴ θλίψη, σὰν ἔσυραν τὴν καπετάνισσα ἀπάνω ἀπὸ τὸ νεκρὸ πέρασαν καὶ τὸν ἀνασπάστηκαν ἕνας—ἕνας μὲ τὴ σειρά, τελευταῖος τονὲ φίλησε ὁ καπτᾶ—Γιῶργης, ἔπειτα φέρανε μιὰ μεγάλη ἑλληνικὴ παντιέρα, σκέπασαν τὸ νεκροσέντουκο καὶ τὸ τυλίξανε μὲ τρόπο πού ὁ σταυρὸς τῆς σημαίας σκέπασε τὸ κεφάλι, φέρανε ἔπειτα ἀρκετὰ μέτρα καδένα χοντρὴ βαμμένη ἄσπρη καὶ τύλιξαν σταυροειδῶς τὴν κάσα γιὰ νὰ βουλιάξει. Τῶν ναυτῶν ἔδωσε ἡ ψυχὴ τους, ὁ μοῦτσος

στὴν πλώρη χτυποῦσε τὸ νεκροκάμπανο, ἕνας ναύτης χαιρετοῦσε στὴν κόντρα μπούμα μὲ τὴ σημαία τὸ νεκρὸ, ὁ λοστρόμος κι' ὅλοι μαζί εἶπανε «Αἰωνία σου ἡ μνήμη» κι' ὁ ἔξεπίτηδες ναύτης ἄφισε τὸ νεκροσέντουκο νὰ κυλίσει ἀπάνω στὶς μαναβέλες· ἕνας ξερός κρότος τάραξε τὰ σωτικὰ ὄλων κι' ὁ καπτᾶ—Γιάννης ὁ Γκάκης, πέρασε γοργὰ ἀπὸ τὶς μπουκαπότες πρὸς τὸν τάφο του, τὴ θάλασσα. Κανεὶς δὲν ἔσκυψε νὰ ἰδεῖ, ὁ νεκρὸς σὰν ἔπεσε ἀπάνω στὰ κύματα σὲ τόσο λίγο διάστημα ὅσο μπορεῖ νὰ περάσει στὴν ἰδέα ἔπλεψε, ἔπειτα βούλιαξε τόσο, πού διακρινότανε κι' ὀλοένα ἡ ἀλυσίδα πού εἶτανε τυλιγμένος τὸν τραβεῦσε πρὸς τὸ βάθος ὥσαμε πού σταμάτησε στὰ ἀνήλια καὶ κρύα βύθια τοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ ψυχὴ ὅμως, τὸ πνεῦμα, ἡ γνώμη κι' ὁ λογισμὸς τοῦ καπτᾶ—Γιάννη ἐκλουθούσανε σὰν ἄερας δρεσερός τὸν «Ἀρχάγγελο» γι' αὐτὸ ὅλοι μέσα στὸ καράβι, μ' ὅλο τὸ σύγκορμο ἀνακλόνημα πού αἰστανθήκανε σὰ χάθηκε τὸ κουφάρι ἀπ' ὀμπρός τους πρὸς τὸν τάφο του, ὥστόσο τοὺς φαινοῦτανε σὰν ψέματα, κι' εἶταν μὲ τὴν ἐντύπωση πὼς ὁ καπτᾶ—Γιάννης εἶνε ἀκόμα μαζί τους, ἔτοιμος νὰ διαφεντέψει καὶ νὰ διατάξει, κι' ἕνα παραπάνω γιατί μπρὸς τους εἶχανε τὴν καπετάνισσα κυρὰ κι' ἀφέντρα τοῦ καροβιοῦ μὲ μάτια καὶ ψυχὴ γεμάτα νὰ κυβερνήσει ἀκόμα καὶ τὴ θλίψη, τὸν καῦμό καὶ πόνο τῆς Μαριγῶς τῆς γυναίκας τοῦ μακαρίτη. Τραβήχτηκαν ὅλοι ἕνας—ἕνας ἐνιψαν τὰ χέρια τους μὲ κρασί, ἔκλεισαν τὴ μπούκα πόρτα κι' ἔπειτα ἀπὸ λίγες ὥρες ἡ γαλήνη πού βασιλεύει μετὰ τὴ μπόρα, χύθηκε σ' ὅλο τὸ καράβι καὶ σ' ὅλους τοὺς ἀρμούς του, οἱ ναῦτες ἀναλογιόνταν τὰ ὅσα πέρασαν, μὰ σὰν πιδ ἔλαφρωμένοι, κύταξαν δὲ μὲ περισσότερο πόθο τὶς μαγοῦβρες καὶ τὸ κυβέρημα συμπονώντας τοὺς χτυπημένους ἀπὸ τὴ συμφορὰ· πίσω στὴν καμπίνα τοῦ καπετάνιου ἡ καπετάνισσα διάρμισε τὰ πράματα ὅλα στὴ θέση τους καὶ μοναχὸ δείγμα τοῦ χαμοῦ πού χτύπησε τὸ καράβι εἶτανε ἕνας ἄερας παράξενος χυμένος παντοῦ, ἕνα αἶσθημα τοῦ πὼς κάτι λείπει περεχυμένο ἀκόμα καὶ σ' ὅλα τ' ἄψυχα ἀντικείμενα τῆς κάμαρας, αἶσθημα πού καταστάλαξε δυνατότερο στὴν ὄψη τοῦ κανηλιοῦ πού ἔκαιε γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ μακαρίτη μπρὸς στὴν ἄδεια κοκέτα πού ξεψύχησε. Ἐκεῖνο τὸ βράδι ὁ καπτᾶ—Γιῶργης τῆς κρέτης παραπάνω συντροφιά, στὸ Θωμά, πού σ' ὅλο τὸ διάστημα τὸν κρατούσανε οἱ ναῦτες στὴν πλώρη, ἔξηγήσανε πὼς ὁ πατέρας του πῆγε μ' ἕνα ἄλλο καράβι

καὶ θὰ ξανάρθει πάλε, κι' ἔτσι σὰν πέρασαν μερικὲς ἡμέρες καὶ τὸ καράβι ὀλοένα ζύγωνε στὴν Εὐρώπη ἀρχισαν ὅλοι νὰ συλλογίζονται τὶς στεριές, κι' ἡ καπετάνισα νὰ φροντίζει παραπάνω γιὰ τὰ συμφέρα τοῦ ταξειδιοῦ, χωρὶς νὰ φεύγει ἀπὸ τὴν ἐνθύμησή της ὁ Καλὸς της, ποὺ ἀόρατος τώρα τήνε γιόρδιωνε μὲ τὴν ψυχὴ, τὸ λογισμὸ καὶ τὴ γνώμη του. Ὁ «Ἀρχάγγελος» μονάχα δὲν εἶχε ἀλλάξει καθόλου σ' ὀλονῶν τὰ μάτια. Μήγαρις μιᾶνε μὲ τοὺς ἀνθρώπους τὰ καράβια; Μόνον ἐγὼ ποὺ μπορῶ καὶ βλέπω τὴ μορφὴ τῶν καραβιῶν, ποὺ αἰστάνομαι τὴν ψυχὴ τους, ποὺ ξέρω καὶ μιῶ μαζὺ τους, ποὺ ἀκούω τὰ ὅ,τι λένε, τονὲ θυμάμαι ὀλημερὶς κι' ὀλονοχτὶς ταξειδεύοντας νὰ σκίζει τ' ἀρμυρὰ νερά· τὰ νερά φλοισβίζουν στὴν πλώρη του, στὶς μπουνάτσες τονὲ φιλοῦσανε χαϊδευτικά, στὶς φουτουῦνες τονὲ χτυπούσανε καὶ σὰν εἶταν ἀραγμένος σὲ λιμάνι τὸν ἀγκαλιάζανε· ὅτι ὅμως κι' ἂν γινότανε γιὰ τὸν «Ἀρχάγγελο» τὸ σμίξιμό του μὲ τὰ νερά τῆς θάλασσας εἶτανε πάντα ἓνα σιγανομίλημα ξωτικό καὶ κρυφὸ μὲ τὸν ἀφέντη του, ποὺ τώρα εἶταν ἀπλωμένη ἡ ψυχὴ του παντοῦ, ὅπου κι' ἂν ἐταξίδευε. Καὶ θυμάμαι ἓνα σωρὸ κρυφομιλήματα, πότε παραπονιάρικα, πότε μὲ κάποιαν ἐλπίδα, πότε μὲ κάποιαν ἀγαλλίαση, κι' ὁ ἀφέντης του μὲ τὴ γλώσσα τῆς θάλασσας— ξέρω καὶ τὴ γλώσσα τῆς θάλασσας ἐγὼ — τὸν ἐγκάρδιωνε τονὲ παρηγοροῦσε καὶ τοῦ ἔλεγε «ἀκαρτέρει, ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ» κι' ἄλλα πολλὰ γλυκόλογα λέγανε ποὺ δὲν βολετὸ νὰ σᾶς τὰ πῶ γιατί γιὰ νὰ τὰ αἰστανθεῖτε πρέπει νὰ μάθετε ὅπως ἐγὼ τὴ γλώσσα, καὶ νὰ νοεῖτε τὰ φρένα τῶν καραβιῶν καὶ τῆς θάλασσας.

* *

Ἐκεῖνο τὸ ταξίδι γένηκε, τὰ χαρτιὰ σιαχτήκανε στ' ὄνομα τῆς καπετάνισας ὅπως τὸ ὄριζαν οἱ νόμοι, τὴν κυβέρνηση τοῦ καραβιοῦ πῆρεν ὁ καπτὰ—Γιώργης, καὶ ἔκανε κι' ἄλλα πολλὰ ταξίδια ὁ «Ἀρχάγγελος» στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων καὶ σ' ὅλα τὰ λιμάνια τῶν χωρῶν μὲ τρικυμίες, μὲ μπουνάτσες καὶ μὲ ἄγρια στοιχειὰ ὅπως ὅλα τὰ καράβια. Οἱ ναῦτες του ἔτυχε κι' ἀλλάζανε, πότε ὁ ἓνας πότε ὁ ἄλλος, ξεμπαρχάκανε ὁ ἓνας γιὰ μιὰν αἰτία, ὁ ἄλλος γι' ἄλλη, ὁ καπτὰ—Γιώργης ὅμως καὶ ἡ καπετάνισα μ' ὅλο ποὺ δὲν εἶχανε τοὺς παλιοὺς ναῦτες, μ' ὅλο ποὺ οἱ καινούργιοι πολλὰς φορὲς καὶ σὰν ἀνάξιοι εἶτανε, καὶ σὰν ἀπόθυμοι, καὶ δὲν ἔξεραν μερικὲς φορὲς κι' ἀπὸ τέχνην, ὡστόσο

πάντα κρατούσανε τὸν «Ἀρχάγγελο» ὅσο μπορούσανε παραπάνω, ἔτσι ὡς τονὲ διατηροῦσεν ὁ καπτὰ—Γιάννης κι' εἶτανε πάντα, ἄς εἶτανε καὶ χωρὶς τὸν πόθο τῶν ναυτῶν του, φρεσκομπογιαντισμένος, τὰ προῦντζα του γυαλιστερά, οἱ ἀρματωσιές του διατηρημένες τὰ πανιά του λευκώτατα καὶ στὰ πάντα ἀρματωμένος, ποὺ ὅπου κι' ἂν ἐπῆγαινε, μολονότι δὲν ταξίδευε πιά τὰ μεγάλα ταξίδια ποὺ ἔκανε ζώντας τοῦ ἀφέντη του, ὡστόσο, ὅπου κι' ἂν ἐπῆγαινε, σ' ὀποιο λιμάνι, ἔλεγαν : «Νὰ ὁ «Ἀρχάγγελος» τοῦ καπτὰ—Γιάννη τοῦ Γκάκη». Περνούσαν ἔτσι τὰ χρόνια καὶ τὸ καράβι ταξίδευε πάντα ἀπὸ θάλασσα σὲ θάλασσα, ἀπὸ λιμάνι σὲ λιμάνι, μὰ στὰ τόσα ταξίδια του, δὲν ἔκανε κανένα ταξίδι ὄχι μόνο πρὸ λεβέντικο ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἔκανε μὲ τὸν καπτὰ—Γιάννη, μὰ οὔτε καὶ παρόμοιο ὀλότλα, ἡ καπετάνισα κληρονόμησε τὴν ψυχὴ τοῦ ἀντρός της, αἰστανούτανε μέσα της τὴ δυναμὴ του, μὰ δὲν εἶχε καὶ τὴ δημιουργικὴ χάρη τῆς γνώμης του, οὔτε μπορούσε νὰ κομαντάρει ἡ ἴδια τοὺς ναῦτες, ποὺ ὀλοένα ἀλλάζανε, μὴ ὄντας κάτω ἀπὸ σιδερένιο κομάντο, κι' ἂ δὲν ἀλλάζαν οἱ ἴδιοι, ἀλλάζαν οἱ γνώμες κι' οἱ διάθεσές τους, χτυποῦσε σιοῦ κεφάλι τὸ κεφάλι κατὶ ἀνεξέταστο, γύριζαν καὶ τὰ μυαλὰ ἐνὸς ἄλλουνοῦ, τὸν ἔπιανε τὸν ἓνα μιὰν ἀμέλεια στὸ ἔργο, κολλοῦσε κι' ἄλλος ἓνας τὸ ἴδιο, πολλὰς φορὲς καὶ ἰδέες ἐνάντιες μὲ τὸ συμφέρο τοῦ πλοίου περνούσανε στὸ κεφάλι ἐνός, λίγο πολὺ τὶς παραδέχονταν κι' ἓνας ἄλλος, καὶ ναὶ μὲν γενούνταν οἱ ὑπηρεσίες ὅλες σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τῆς καπετάνισας μὰ γένουνταν μὲ τρόπον ἐπιπόλαιο, ἔτσι μόνο γιὰ τὰ μάτια, δὲ γενούντανε μὲ τὸν πόθο τῆς ψυχῆς, μὲ τὸ μεράκι τῆς ὀμορφιάς, μὲ τὴ λαχτάρια τῆς ἐντέλειας, τι νὰ σοῦ κάνει κι' ὁ καπτὰ—Γιώργης, τῶξερε τὸ καλὸ, τὸ ὀρμήνευε κι' ὅλας, ἔκανε κι' ὅ,τι μπορούσε ἀπὸ μέρος του, μὰ σὰ δὲν εἶχε ναῦτες σὰν τοὺς παλιούς, ἢ κι' ἂν εἶχε μὰ μὲ προθυμία χαλαρωμένη ἀπὸ τὶς λογιῶ—λογιῶ γνώμες, γι' αὐτὸ κι' ὅλα ἀπάνω στὸν «Ἀρχάγγελο» σιγὰ—σιγὰ, μολονότι εἶχανε στὸ φανερὸ λίγο πολὺ τὴ συνηθισμένη ὄψη, ὡστόσο στὸ βάθος καὶ στὰ κρυφὰ δὲν εἶχανε τὴν πρωτινὴ ἀληθινὴ δύνανση. Ὁ καπτὰ—Γιώργης τὰ καταλάβαινε κι' ἄθελά του σιγὰ—σιγὰ τὸν ἔπιασε μιὰ λύπη γιὰ τοὺς ναῦτες, καὶ γιὰ τὸ καράβι, κι' ἡ λύπη αὐτὴ τοῦ κατέβαζε, ὅσο λίγο καὶ νὰ εἶπουν, τὴν ἐνέργεια, ἡ καπετάνισα τὰ αἰστανότουσαν ὅλα τ' ἀδύνατα σημάδια τοῦ καραβιοῦ καλύτερα ἀπὸ κάθε τι, μὰ τι νὰ κάνει;

μήπως μπορούσε μονάχη της νὰ διαφεντέψει ἕνα καράβι ; ἀναγκαστικά ὑπόμεινε κι' ἐδιαφέντεβε ὅσο μπορούσε μὲ μεγαλύτερη δύναμη κι' ὄλο ἔλιπιζε πὼς ἀπὸ ταξειδι σὲ ταξειδι θὰ ἔβρισκε τίποτα καλοὺς ναῦτες, νὰ ξαναζωηρέψει λίγο—λίγο τὸ πλήρωμα, καὶ μιὰ κι' ἡ ψυχὴ τοῦ καραβιοῦ δὲν ἔλειπε, νὰ ξαναπαῖρει τὴν πρωτορινὴ πραγματικὴ του δύναμη, καὶ νὰ ξαναβασιλέψει στοὺς ἄρμους του ἢ παλιὰ λεβεντιά. Καὶ ὅμως ὅσο περνοῦσαν τὰ χρόνια, ἀντὶς καλιτέρευσε, ἄρχισαν καὶ φανερόνουνταν κι' ἄλλα κρυφὰ σημάδια ἀδυναμίας μέσα στὸ καράβι. Ὁ λοστρόμος, ἕνας καινούργιος ποὺ εἶχε μπαρκάρει τελευταῖα, ἔκλεβε τὶς καλὲς μογιές καὶ τὰ καλὰ λάδια π' ἀγόραζεν ἢ νοικοκυρὰ καὶ τ' ἄλλαξε μ' ἄλλα δεύτερα, αὐτὸ τὸ πῆραν χαμπάρι οἱ δυὸ ναῦτες ποὺ φρόντιζαν γιὰ τὰ πανιά κι' ἀντὶς νὰ λυπηθοῦν καὶ νὰ τὸ φανερώσουν, ἔκαναν τὸ ἴδιο μὲ τὰ πολλὰ τόπια τὸ πανὶ ποὺ εἶχαν στὶς ἀποθήκες, ψεύτισαν μάλιστα καὶ τὶς μάρκες τῆς ποιότητος γιὰ νὰ μὴν τ' ἀνακαλύψουν οἱ νοικοκυρσοί. Ἄλλοι ναῦτες πῆραν χαμπάρι ὅλα καὶ κἀναν κάτι χειρότερο. ἀλάκαιρα εἶδη χρειαζόμενα τοῦ καραβιοῦ κρυμένα στὶς ἀποθήκες τῆς προμήθειας, τὰ πῆραν καὶ βάλανε στὴ θέση τοὺς ψεύτικα κι' ὅλα αὐτὰ τὰ σπαταλοῦσανε στὰ λιμάνια ποὺ ἄραζε τὸ καράβι σὲ γλέντια καὶ προστυχές ποὺ δὲ λέγονται.

Ἔμπαινε τώρα πάλε στὰ λιμάνια ὁ « Ἀρχάγγελος » μεγαλόπρεπος πάντα προσπαθώντας νὰ κρύψει ἀπὸ τὴν ὄψη του τὸ κρυφὸ μαράζι, ἔλεγαν πάντα ὅσοι τὸν ἔβλεπαν ὅπου κι' ἂν πήγαινε : « Νὰ ὁ « Ἀρχάγγελος » τοῦ καπιτὰ—Γιάννη τοῦ Γκάκη » μὰ τόλεγαν μ' εἰς τὸν τόνο συμπονετικὸ γιὰτὶ φαινόταν πιά πὼς τὸ καράβι εἶτανε χαμηλότερα ἀπὸ τὴν πρωτὴν λεβεντιά του, μερικοὶ μάλιστα χαιρόντανε κίολας ἔχοντας κρυφὴ χαρὰ νὰ ὠφεληθοῦνε τὰ δικὰ τους πλεούμενα ἂν ἔλειπε σιγὰ—σιγὰ ὀλότελα τὸ ξακουστὸ καράβι. Ὅλα εἶχανε χαλαρωθεῖ μέσα στὴ ζωὴ τοῦ « Ἀρχάγγελου », μόνον τῆς καπετάνισσας ἢ ψυχῆ στεκότανε στέρεη κι' ἢ καταδρομὴ τὴν ἐδυνάμωνε παραπάνω ὅλες τὶς ἀδυναμίες ποὺ ἔβλεπε νὰ χτυποῦνε τὸ καράβι ποὺ τῆς ἐμπιστεύτηκε ὁ καπετάνιος κι' ἀφέντης της, πάντα μ' ἀντρικία δύναμη τὶς ἐδέχονταν καὶ ἔκανε τὸ καλύτερο νὰ τὶς ἐξουδετερώσει· τοὺς κακοὺς ναῦτες, σὺν τοὺς ἀνακάλυφτε, τοὺς ἔδιωχνε, τοὺς καταχραστὲς τοὺς παράδινε στὴ δικαιοσύνη, τὰ ψεύτικα πράγματα σὺν τὰ βλεπε τὰ πετοῦσε καὶ προμήθευε στὸ καράβι καινούρ-

για καὶ ποτές της δὲ λιγοψύχησε, οὐδὲ πέρασε ἀπὸ τὴν ψυχὴ της ἀδυναμία γιὰ τὴν ὑποχρέωση ποὺ εἶχε στὴν ψυχὴ της ποὺ εἶτανε ἡ ψυχὴ τοῦ μακαρίτη τ' ἀντρός της. Μὰ μὲ τὰ χρόνια ποὺ περνοῦσαν ἂν ἔστειλεν ἢ τύχη ἕνα—δυὸ καλοὺς ναῦτες στὸν « Ἀρχάγγελο » χατήκανε μέσα στὶς ἐπιπόλαιες γνώμες τῶν ἀλλοτῶν καὶ σὺν—ἔτσι εἶτανε γραφτὸ τῆς τύχης—ἕνα ταξειδι εἶχε μπαρκάρει ἕνας καινούργιος δεύτερος καπετάνιος ὁ καπιτὰ—Πέτρος ἀπὸ τὴ Σύρο, ποὺ ἤθελε ὅμως νὰ λένε πὼς εἶνε « Ἐρμουπολίτης » ἄρχισε πιά μέσα στὸ καράβι φανερὴ ἀντίθεση πρὸς τὰ παλιὰ καὶ λεβέντικα φροσῖματα τοῦ καραβιοῦ. Ὁ καπιτὰ—Πέτρος εἶτανε θαλασσινὸς τοῦ γλυκοῦ νεροῦ, πάντα εἶχε ἕνα ψεύτικο ὕφος γλυκομίλητου ἀνθρώπου καὶ προσπαθοῦσε ὅσα δὲν ἤξερε νὰ τὸ κρύβει ἐξηγώντας τὰ πράγματα μ' ἕνα ὕφος καὶ ἕναν τρόπο δικό του, πάντα ὅμως μὲ τέτοια ψευτογλυκάδα κι' ἀνακατώνοντας χωρὶς συνείδηση τόσες ἀδιάντροπες ψευτιές, ποὺ τοὺς ἀπλοϊκοὺς τοὺς ἐκατάφερνε νὰ τονὲ νομίζουν γιὰ πρῶτης τάξεως σοφὸ καὶ καπετάνιο. Καμιανοῦ χατήρι δὲ χαλοῦσε, σ' ὅλους ἔλεγε γλυκὰ ψευτολογία, σ' ὅλους φουσκωνε δῆθεν γνώμες ἐξωτικὲς καὶ περνοῦσε γιὰ πὼς τὰ ξέρει ὅλα, κι' ὅσο μὲ περισσώτερο σκατάληπτο καὶ στρυφνὸ ὕφος τοὺς ἐξεφουρῶριζε παλάβρες, τόσο οἱ ἀπλοϊκοὶ μὴ νοώντας τὶς ἐπαίρναν γιὰ σοφίεσ καὶ τονὲ θαύμαζαν. Καὶ νὰ δεῖς ποὺ αὐτὸς κατάφερε κάτι ποὺ δὲν τὸ εἶχε καταφέρει ὡσαυτε τὰ τώρα κανεῖς. Αὐτὸς κατάφερε καὶ πῆρε μὲ τὸ μέρος του τὸ Θωμὰ τὸ γιὸ τοῦ καπιτὰ—Γιάννη κι' ἔτσι βρῆκε τὸν τρόπο καὶ στέριωσε μέσα στὸ καράβι, εἰδεμὴ θὰ τὸν εἶχε διωγμένο ἢ καπετάνισσα ποὺ τονὲ πῆρε χαμπάρι τὶ κομμάσι εἶτανε ἀπὸ τὸ πρῶτο ταξειδι. Ὁ Θωμὰς ὅμως τώρα εἶτανε δέκα ὀχτῶ χρονῶ λεβέντης, δεκατέσσερα χρόνια εἶχανε περάσει ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του, καὶ δὲ μπορούσε ἢ καπετάνισσα νὰ τοῦ χαλάσει εὐκόλα τὸ χατήρι προσπαθοῦσε μᾶλλον νὰ τονὲ φέρει στὰ νερά της παρὰ νὰ τοῦ φερθεῖ μὲ βία στὶς γνώμες του. Εἶχεν ὅμως ὁ Θωμὰς μεγαλώσει στὸν κύκλο ποὺ ἀνάφερα ἐδῶ καὶ δεκατέσσερα χρόνια μέσα στὸ καράβι στὸν κύκλο τῶν ναυτῶν ποὺ ἔπεφταν, ἔμαθε ναὶ μὲν ὅσα τονὲ δασκάλεσαν κι' ὅσα φρόντιζε νὰ τὸν ἀρμηνεύει ἢ μητέρα του ἀπὸ φυσικὴν ἐξυπνάδα, ὄντας γιὸς τοῦ καπιτὰ—Γιάννη, μὰ ὁ κύκλος μέσα στὸν ὁποῖον μεγάλωσε δὲν τοῦ ἐπρομήθευε τὸν χαραχτήρα τὸν προσπούμενο γιὰ νὰ μπορέσει ν' ἀκολουθήσει τὶς λαχ-

τάρες, τις γνώμες, τὴν κληρονομία τοῦ πατέρα του καὶ νὰ ξαναγερῆσει τὸν «Ἀρχάγγελο», ὁ κύκλος μέσα στὸν ὁποῖο μεγάλωσε ὁ χαλαρός, τοῦ προμήθευσε τὰ ἐναντία φρονήματα, ἀντὶς νὰ γυρεύει τὰ τολμηρά, νὰ τ' ἀρέσουν τ' ἄτολμα, ἀντὶς τὰ μακρινὰ ταξείδια, τὰ μικροτάξαιδα, ἀντὶς οἱ καλοὶ λογαριασμοί, οἱ ὅπως—ὅπως, πέντε ἀπάνου πέντε κάτου, ἀντὶς τὰ δύσκολα, τὰ εὐκόλα, ἀντὶς τ' ἀληθινὰ τὰ ψεύτικα, ἀντὶς τὰ γερά, τὰ σάπια, ἀντὶς τὰ καλὰ καὶ τὰ προπούμενα, τὰ ὅ,τι δήποτε, φτάνει νάιναι ἐπιδειχτικά, γι' αὐτὸ καὶ γένηκε ὁ πρῶτος φίλος κι' ὑποστηρικτῆς τοῦ καπτά—Πέτρου τοῦ ψευτοκαπετάνιου, πού κατάλαβε ὅλες τις ἀδυναμίες τοῦ νέου παιδιοῦ, νὰ τις ὑπερτεῖ κι' ὅλο μὲ πιό φουσκωμένες γνώμες νὰ τὸν γεμίζει. Ἐφταξε μάλιστα καὶ σὲ σημεῖο, πού νὰ γυρεύει ὁ ψευτοκαπετάνιος νὰ ῥίξει μικρὸ μπρὸς στὰ μάτια τοῦ Θωμᾶ μὲ τὴν ψευτοσοφία του τὸν καπτά—Γιώργη, λέγοντάς του ἕνα σωρὸ μὲ τρόπο γιὰ τὴν ἀξιοσύνη τῆ δικῆ του καὶ τὰ παρόμοια, μὰ γλήγορα κατάλαβε πὼς δύσκολο πρᾶμα καταπιάστηκε, ὅχι τόσο γιὰτὶ ὁ καπτά—Γιώργης εἶτανε πατροπαράδοτος καπετάνιος τοῦ καραβιοῦ, κι' ὁ Θωμᾶς τὸν ἀγαποῦσε, ὅσο γιὰτὶ ξέροντας ὁ πονηρὸς τὴν ἀδυναμία του, δὲν τ' ἀποφάσιζε ν' ἀναλάβει τὴν πλοιαρχία, μιὰ καὶ γνώριζε μέσα του πὼς εἶνε ἀνάξιος, γιὰτὶ ἂν τόκανε θὰ κινδύνευε καὶ ἡ δικῆ του ζωῆ.

Σκέφτηκε λοιπὸν μὲ ἄλλο τρόπο νὰ κατορθώσει ὅ,τι δὲν μποροῦσε νὰ κάμει μὲ τὴν ἀξιοσύνη του. Τούς ναῦτες, ἀπλοῖκοι ὅπως εἶτανε, τούς εἶχε φουσκωμένα τὰ μυαλὰ γιὰ τὴν ἀξία τοῦ ἀτόμου του, τὸ Θωμᾶ τὸν εἶχε μαγεμένο μὲ τὰς ψευτοσοφοῦδες του, ἄλλωστε ὅλα τὰ παράβλεπε φτάνει νὰ τὸν ἔλεγε καπτά—Πέτρο μου καὶ κἀνα ἄλλο σαχλὸ τιμητικὸ ἐπίθετο, βάλθηκε λοιπὸν νὰ φουσκώσει τὰ μυαλὰ τοῦ καπτά—Γιώργη, Καπτά—Γιώργη μου αὐτὸ, καπτά—Γιώργη μου ἐκεῖνο, τὸ τάδε εἶνε ἔτσι, τὸ ἄλλο εἶνε ἄλλοιῶς καὶ . . . καὶ . . . καὶ . . . ὁ καπτά—Γιώργης ὁμως δὲν εἶχε ἐμπιστοσύνη σ' ὅ,τι τοῦ ἔλεγε ὁ ψευτοκαπετάνιος κι' ἂν τοῦλεγε—«Ναί, μάλιστα, καλὰ λέτε» ὅσο μποροῦσε τὸν ἀπόφρευε ἐξοικονομώντας τις περιστάσεις. Ὁ ψευτοκαπετάνιος τὰ καταλάβαινε καὶ σύγχρονα σκεφτότανε κι' ἕνα ἄλλο μέσο ὁ ἀληθῆριος.

Ἡ καπετάνισα εἶτανε σαρανταεπτάω χρονῶ, μ' ὄλες τις θλίψεις, μ' ὄλες τις λύπες, μ' ὄλους τούς καῦμούς πού τῆς ἐπρομήθευε ἡ ζωῆ εἶχε ἀκόμη τὴ ζωηράδα καὶ τὴ ροδομέγουλη ὁμορφιά, πού δίνει ἡ ζωντανῆ

συναίστηση τοῦ ἑαυτοῦ τους στοὺς ἀνθρώπους. Ἡ ψυχικὴ τῆς δύναμη κι' ἡ ἐντρικία ἐνεργητικότητα τῆς δίνανε μιὰν ὄψη τόσο δροσερῆ, πού θάρρυνε πὼς δὲ θὰ γεράσει ποτές κι' ἔλεγε πὼς ἂν εἶτανε καὶ δὲν ἔτραβοῦσε τούς καῦμούς καὶ τὰ βάσανα τοῦ φαύλου κύκλου πού εἶτανε περιγυρά τῆς, χωρὶς ἄλλο θὰ ξανάγιωνε. Ὁ ψευτοκαπτά—Πέτρος τὶ ἡλικίας εἶτανε δὲ μποροῦσε νὰ καταλάβει ὅπως εἶτανε σὲ ὅλα του ψεύτης, ἔτσι καὶ στὰ σωματικά του χαρίσματα ψεύτης εἶτανε. Τὰ μαλλιά του βαμένα, τὰ μουστάκια του τὸ ἴδιο, τὰ δόντια του ξένα, τὰ θαμπὰ μάτια του τὰ ἔβαφε νὰ φαίνονται ζωηρὰ, δὲ μποροῦσε νὰ καταλάβει οὔτε τὶ ἡλικίας εἶτανε οὔτε τὶ δυνάμεις γιὰ ζωῆ εἶχε. Πάντα κορδισμένος, πάντα ψευτοστολισμένος, μὲ τὴν αἰώνια ψευτοεξυπνάδα του καὶ κουτοπονηριά του, τὰ πάντα ἔφτιανε γιὰ νάχει μὲ τὸ μέρος του τὸ Θωμᾶ κι' ἀπὲς τούς ναῦτες. Τώρα ὁμως ἔβαλε μὲ τὸ νοῦ του νὰ μπλέξει στὰ δύχτια του τὴν καπετάνισα. Ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα πού μαρκάρισε μὲ τὸν «Ἀρχάγγελο» τῆς εἶτανε περιποιητικὸς γλυκομίλητος καὶ ὅ,τι μποροῦσε ἔκανε νὰ τῆς ἀρέσει. Σὰν κουτοπόνηρος πού εἶτανε ὁμως κατάλαβε τὰ αἰσθήματα τῆς καπετάνισας καὶ φρόντισε ἀμέσως νὰ καταπιαστῆ τὴ φιλία τῶν ἀπλοϊκῶν ναυτῶν καθὼς καὶ τὴ διαφθορὰ τοῦ Θωμᾶ, ἀναβάλλοντας γιὰ κατόπι νὰ ξαναδοκιμάσει τὸν χαρακτήρα τῆς καπετάνισας. Ἀπ' τὸν καιρὸ πού ἀρχεψε ἡ βασιλεία του μέσον τοῦ Θωμᾶ στὸ καράβι καὶ γίνονταν ἕνα σωρὸ κατάχρησες κι' ἄτοπα κι' ἄρεπα πράματα μὲ τὴ συνέργειά του, γιὰ ὅλα παραβλέποντας καὶ σ' ὅλα βοηθώντας ὁ ψευτοκαπετάνιος κατάντησε ν' ἀπολάψει τὴν ἐπιρροή, πού τώρα σκέφτηκε πὼς εἶναι καιρὸς νὰ ξαναδοκιμάσει τὴ φιλία τῆς καπετάνισας. Ὅλα δὲ αὐτὰ δὲν τόκανε οὔτε μὲ πρόθεση νὰ καταστρέψει τὸ καράβι, οὔτε μὲ κανένα ἄλλο σκοπὸ, ὅλα ἡ κουφιοκεφαλιά του, ὅλα ἡ ψευτοκαπετανοσύνη του, ὅλα ἡ μπόσικη ἰδέα πού σχημάτισε γιὰ τὸν ἑαυτοῦ του καὶ πού δὲ μποροῦσε νὰ τὴν ἀρνηθεῖ μιὰ κι' ἔμαθε νὰ γελᾷ τὸν κόσμον γιὰ νὰ τὸν θυματίζει. Ἀρχεψε λοιπὸν νὰ ῥίχνει ματιὰς ἀδιάντροπες στὴν καπετάνισα, νὰ τῆς κάνει κάτι φερσίματα δικὰ του ψεύτικα καὶ πότε—πότε νὰν τῆς λέει κι' ἕνα σωρὸ ἀδιάντροπα λόγια. Καλὰ πού τὰ ἀδιάντροπα λόγια τῆς τὰ ἔλεγε σκεπατὰ μὲ τὴν δικῆ του τὴν ψευτοευγενικὴ γλώσσα καὶ δὲν χτυποῦσαν τ' αὐτιά τῆς καπετάνισας εἰδεμῆ καὶ τάλεγε παστρικά κι' ἐβάθνυε στὸ νόημά τους ἡ κα-

πειάνισα, ἀλίμονό του, κανείς δὲ θὰ τοτὲ γλύτωνε ἀπὸ τὴν ὄργη της. Ἔτσι ὁ ψευτοκαπετάνιος ξακολούθησε τὴν πολιτική του καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ὁ καπτὰ—Γιώργης μισοκουρασμένος καὶ ἢ πάντα ἐνεργητικὴ καπετάνισα προσπαθοῦσανε νὰ διατηρήσουνε τὴ ζωή, τ' ὄνομα καὶ τὴν ὑπόληψη τοῦ καραβιοῦς Ἄχ... πόσο τοὺς φαρμάκωνε πού εἶτανε καὶ ὁ Θωμάς. μαζί του, ὁ Θωμάς ὁ κληρονόμος τοῦ πατέρα του, ὁ Θωμάς πού θὰ γίνονταν σάν τῷ ξιωνούτανε καὶ ὁ νοικοκύρης τοῦ καραβιοῦ. Πῶς νὰ τονὲ διώξουνε πού τὸν ἤθελε καὶ ὁ Θωμάς, τὸν ἀγατοῦσε, τονὲ θαύμαζε κιόλας καὶ οἱ ναῦτες πού εἶταν με τὸ μέρος του; καὶ πού νὰ βροῦνε ἄλλους σάν τοὺς παλιούς ἄδολους ναῦτες;

Κι' ὁ «Ἀρχάγγελος» ὅλα αὐτὰ τὰ δεκατέσσερα χρόνια πού ὑπόφευγε νὰ ταξιδεύει καὶ νὰ φυλάει στὰ σπλάχνα του τέτοιους κιοιῆδες, τέτοιους ἀξεκάρφωτους; πού ὅλοι του οἱ ἄρμοι ξεκλαδώνονταν ὅσο ἔβλεπε τὸν ξεπασμό νὰ προσδεύει μέσα του; Μήγαρις ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄμυαλοι πού ξεπέφτανε μοροῦσανε νὰ τὸ δοῦνε μήπως εἶχανε τὴ δύναμη νὰ τὸ πει ὁ ἕνας τοῦ ἀλλοινοῦ—«Παιδιά ξεπέφτονμε;» Μήγαρις ἤξεραν πῶς ἔχει μάτια, ψυχὴ καὶ φρένα τὸ καράβι; Ἐγὼ πού τὸ ξέρω, ἐγὼ πού τὸ παρακολούθησα σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς ἀγωνίας του, ἐγὼ εἶδα τὸν «Ἀρχάγγελο» νὰ χλωμιάζει ἀπὸ τὴς λύπες του, ἐγὼ τὸν εἶδα νὰ λυώνει ἀπὸ τὸν καῦμό του, ἐγὼ τὸν εἶδα νὰ φουσκώνει καὶ νὰ κοκκινίζει ἀπὸ τὴ στεναχώρια του. Ἐγὼ πού ξέρω τὴ γλώσσα καὶ νοιάω τὰ φρένα τῶν καραβιοῦν παρακολούθησα τὸν «Ἀρχάγγελο» νὰ μιλάει με τὰ ξάρτια του, νὰ συντυχαίνει τοὺς δέρηδες, ν' ἀγναντεύει τὴς στεριές, τοὺς κάβους, τὰ νησιά καὶ τὰ λιμάνια τὰ μεγάλα σάν ποδοπλανταγμένος! Καὶ σάν εἶτανε φουρτούνα με τὰ χτυπήματα, σάν εἶτανε μπουνάτσα με τὰ φιλιὰ καὶ σάν εἶτανε ἀραγμένο σὲ λιμάνι με τ' ἀγκαλιάσματα, ἐγὼ τὸν ἄκουσα νὰ κρυφομιλάει με τὰ νερά τῆς θάλασσας στὴν πλώρη του καὶ νὰ παραπονιέται στὴν ψυχὴ τοῦ καπετάνιου καὶ ἀφέντη του, πού εἶταν ἀπλωμένη παντοῦ σ' ὅλη τὴ θάλασσα, στὴς στεριές, στὸν αἰθέρα, παντοῦ, ὥσαμε καὶ πού φτάνουν καὶ βλέπουν τὰ μάτια τῶν καραβιοῦν. Καὶ σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τὸν ἄκουσα νὰ παραπονιέται πικρὰ, τὸν εἶδα νὰ τρέμει σύγκορμος ἀπὸ τὸ θυμὸ καὶ πάλε νὰ ροδίζει ἢ μορφή του με τὴν ἐλπίδα καὶ τελευταῖα τὸν εἶχα δεῖ ἀπελπισμένο νὰ παρακαλᾷ τὸν ἀφέντη του— Πάρε με, ἀφέντη, στὸν κάτου κόσμο πρὶν νὰ κατα-

φρονεθῶ, πάρε με καὶ δὲ βαστῶ νὰ νοιώθω στὰ σωθικά μου σάπιους, ὄκνους καὶ ἀνωφλέυτους ψεῦτες... καὶ ὁ «Ἀρχάγγελος» ἔχυνε δάκρυα ποτάμι. Μήγαρις τὸν εἶδε κανείς νὰ δακρῶζει; ἢ τὸν ἄκουσε κανείς πού ἐκλαιγε; Μόνο ἐγὼ πού αἰστάνομαι τὰ δάκρυα τῶν καραβιοῦν καὶ ἄκούω τὰ κλάματά τους, μόνο ἐγὼ τὰ εἶδα καὶ ἄκουσα τὸν Ἀφέντη του πού τὸν ἐγκάρδιωνε καὶ τοῦλεγε—Μὴν κλαίς, «Ἀρχάγγελε», μὴ δακρῶσεις, λαχτάρω μου, βλέπω ἐγὼ πού τώρα γέννηκα πολυόμματος καὶ ξέρω... συμπόνεσε καὶ σὺ τὸν ἀφέντη σου πού πονεῖ καὶ με τὰ κλάματά σου μὴν ἀξαινίς τὴ λύπη μου· γερὴ καὶ ἀντρεϊμένη εἶναι ἀκόμα ἢ καπετάνισα καὶ ὁ καπτὰ—Γεώργης καπετανεύει, βάστα καὶ ἀκαρτέρει «Ἀρχάγγελέ» μου. Ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ—καὶ τὸ καράβι παρηγοριούτανε καὶ ἔσκιζε πάντα ὅλο καὶ πιὸ περήφανα τὰ κύματα, βογγώντας κλαψιάρικα καὶ λυπητὰ μὰ πάντα λεβέντικα. Κανείς ὅμως δὲν τῷ βλεπε αὐτὸ, μόνο ἐγὼ πού ξέρω καὶ βλέπω τοὺς τρόπους καὶ τοὺς δρόμους τῶν καραβιοῦν.

* *

Ἔτσι κακοκαταντημένος ἐσωτερικὰ ὁ «Ἀρχάγγελος» πάντα ὅμως φαντάζοντας ἐξωτερικὰ λίγο—πολὺ με τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς καὶ τῆς θέλησης τῆς καπετάνισας γύριζε στοὺς κύκλους τῶν ταξιδιωῦν, ὥσαμε τὸν κύκλο ἐκείνου τοῦ τεξιδιωῦ πηγαίνοντας ἀπὸ τὴ Νάπολη πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρεια. Τώρα δὲν ἐβασίλευε ἀπάνω του ἡ τάξη καὶ ἡ ἐντέλεια πού βασιλεύει στὰ καράβια ἅμα οἱ προσπάθειες γίνονται με τὴ λαχτάρω τῶν ναυτῶν. Οἱ ἀρματωσιές του, οἱ ἐφοδιασμοὶ του, ἢ διατήρησή του τονὲ βοηθοῦσανε νὰ ταξιδεύει σάν ὅλα τὰ καράβια, καὶ τοῦτο ἀπὸ τὴν πολλὴ φροντίδα τοῦ καπτὰ—Γιώργη καὶ τὴς ὑπεράνθρωπες ἐγκαρτέρητες σὲ ὅλα καὶ τὴς ἐνέργειες τῆς καπετάνισας. Οἱ ναῦτες κάνανε τὴς δουλιές καὶ τὴς ὑπερσιές τῆς ἐρεμῆ σάν ἀνθρώποι ὑποχρεωμένοι νὰ κάνουν κάτι πού δὲν τοὺς εὐχαριστεῖ, γι' αὐτὸ ὅλα μισὰ καὶ ἐπιτόλαια γινόντανε: στὴς βάρδιες τοὺς μισοκοιμισμένοι στὴς μανοῦβρες ὄκνοι καὶ ἀπρόθυμοι προτιμοῦσανε τὸ χουζοῦρι καὶ τὴς στεριανές κουβέντες στὴν πλώρη καὶ ν' ἄκουνε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον νὰ λένε ἀδιάντροπες ἱστορίες καὶ ψευτικὰ ἀδιάντροπα κατορθώματα τῶν γλεντιῶν τους στὰ λιμάνια. Πιὸ εὐκολα εἶτανε αὐτὰ παρὰ ἢ ἐπιμέλεια στὴ διατήρησή τοῦ καραβιοῦ καὶ ἢ κουβέντα ἀπάνω στὴς δουλιές τὴς θαλασσινῆς καὶ ἢ μάθηση ἀπάνω στὴς

μανοῦβρες παρακαλούσανε δὲ νὰ εἶναι βάρδια ὁ καπτὰ—Πέτρος, ὁ ὁποῖος εἶχε πάντα μαζί του καὶ τὸ Θωμά γιὰ δόκιμο δῆθεν καὶ τότες τὸ γλεντούσανε καλύτερα μὲ τις σωρὸ παραχώρησές τους στὴν ὑπερσοία καὶ τὴν ψιθαρχία τὴν προεπούμενη. Οἱ ἄμυαλοι, ποῦ νὰ νοιώσουνε πὼς μὲ τέτοιες διάθεσες ἔχανε τὴ στερεωσύνη του τὸ καράβι καὶ γίνονταν ἄκαρδο κι' ἀτολμο πλεύσιμο ταξειδεύοντες ἔτσι μόνο γιὰ τὰ μάτια. Ἐῖτανε ἀπομεσήμερο· ὁ ἀγέρας φρέσκος δευτερόπρυμα, εἶχαν ἀριστερά τους βαθιὰ στὴν καταχνιὰ κρουμένα τὰ βουνὰ τῆς Κρήτης κι' ἐμπρὸς τους ταξεὶ εὐάνε γοργὰ πρὸς τὸ κανάλι τῆς Ἀλεξάντρειας. Ἡ καπετάνισα καταστρώνοντας τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ караβιουῦ προσπαθώντας μὲ τὴν ἐνέργειά της νὰ ἐξουδετερώσει τὴν τεμπελιά τῶν ἄλλων, ὁ Θωμάς εἶχε ἀποπλυθεῖ ἀπὸ τὸ μεσημεριάτικον ὕπνο καὶ σφουγγιζότανε στρίφοντας μὲ ἄμυαλο κόρδισμα τὰ μουστάκια του, ἀπὲς κι ἤθηκε πρὸς τὰ ἑπάνω μὲ γραμμὴν τὴ διάθεση στὸ πρόσωπό του νὰ πάει νὰ περάσει τὴν ὥρα του μὲ τίποτα χωρατάδες. Ἡ μητέρα του μὲ στραγγιγμένη καρδιά :

— Δὲν ἔρχεσαι, παιδί μου Θωμά, νὰ μὲ βοηθήσεις ἐδῶ λίγο στοὺς λογαριασμοὺς τοῦ караβιουῦ; μ' ἀφήνεις καὶ πολεμῶ μονάχη μου ὅλα, ἀπὸ τὸ περασμένο ταξειδι ἔτσι ὅλα στέκονται ἄγραφα κι' ἀλογάριαστα, ἔλα νὰ μὲ χαρεῖς, Θωμά.

— Οὐφ!.. καλὴ μητέρα, ἅστα τώρα, τί εἶναι κι' οἱ λογαριασμοί, καμιὰ δουλιὰ; ἔχομε καιρὸ. Πάω τώρα νὰ γελάσω κομάτι μὲ τὸν καπτὰ—Πέτρο, καὶ προχώρησε γι' ἀπάνω· σὰν ἔφταξε στὴ πόρτα τοῦ ταμπουκιου, τῆς φώναξε— Στὴν Ἀλεξάντρεια σὰν φτάσομε μὲ τὸ καλὸ κοιτᾶμε λογαριασμοὺς, κι' ἔπειτα ἀκούστηκε ἄδυνατῶρερα κάτω ἢ φωνὴ του ποὺ παράγ γελνε στὸν παραγιὸ τοῦ μάγερα νὰν τοῦ ψήσει καφέ.

Ἡ καπετάνισα οὔτε δοκίμασε παρὰ πάνω νὰν τοῦ πεῖ. Στὴν Ἀλεξάντρεια, μονολόγησε, στὴν Ἀλεξάντρεια δὲ θάχεις συμμαζεμό, προκομένε μου, εἶπε μὲ κάποια πίκρα κι' ἀπὲς ἕνα ἄλλο αἶσθημα κύλησε ἀπὸ μέσα της καὶ ψιθύρισε ἀνάμεσα σὲ δυὸ δάκρυα ποὺ κύλησαν ζεστά πάνω στὰ μαγουλά της— Παιδί μου, μοναχοπαιδί μου Θωμά.....

Ἐβαλε τὸ κεφάλι της ἀνάμεσα στὰ χέρια της ἢ καπετάνισα καὶ τὴν πῆρε τὸ παράπονο, δὲν εἶχε ὄρεξη νὰ ξακολουθήσει τὴ δουλιὰ ποὺ τώρα δεκατέσσερα

χρόνια πολεμοῦσε, ἐλπίζοντας νὰ φυσήξει τὴν ἀγάπη της στὸ Θωμά, μιὰ παραξενὴ δίψα τὴν ἔπιασε νὰ συλλογιστεῖ, νὰ δραματιστεῖ κι' ἔτσι μὲ τὸ κεφάλι ἀνάμεσα στὰ χέρια συλλογίστηκε τὰ παλιά. Ὅλα σὰ μιὰν ἀτέλειωτη ἱστορία μιλούσανε στὰ αὐτιά της καὶ σὰ μιὰν ἀτέλειωτη ζωγραφιά πέρασαν ὀμπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια της. Ὅλη ἡ λεβεντιά τοῦ καπτὰ—Γιάννη τοῦ Γκάκη, ὅλη ἡ ἀξιωσύνη τῶν ναυτῶν κι' ὅλη ἡ ζουλεμένη ἀντρεία τοῦ « Ἀρχάγγελου » κι' ἀπὲς ὅλα σιγὰ—σιγὰ πὼς χάθηκαν, πὼς ἔρρεψαν καὶ τώρα τ' ἀπομεινάρια ὁ καπτὰ—Γιώργης πρόθυμος μὰ ἕνας καὶ μοναχός του κι' ἡ καπετάνισα προσπαθώντας νὰ διατηρήσει τὴν κληρονομιά τοῦ συχωρεμένου, μὰ χωρὶς νὰ ἀξιοθεῖ νὰ ἴδῃ τὸ Θωμά ἄξιο κληρονόμο τοῦ πατέρα του. Μιὰ πίκρα στράγγισε στὴν καρδιά της καὶ δὲν ἤξερε πόσῃ ὥρα στεκότανε ἐκεῖ μὲ τὸ κεφάλι ἀνάμεσα στὰ χέρια. Σὰν συνῆρθε καὶ τὰ μάτια της συναντήσανε τὰ τριγυρινὰ ἀντικείμενα, μιὰ λιγοψυχιὰ ἔσφιξε τὴ ζωὴ της. Ἀναταράχτηκε γιὰ τὴν ἐντύπωση ποὺ αἰστανθήκε καὶ γιὰ νὰ δυναμώσει τὸ πνεῦμα της σηκώθηκε νὰ θυμιάσει, εἶταν ἐσπερινός. Ἐτοίμασε τὸ θυμιατό, ἔρριξε πολλὰ καυτερὰ κάρβουνα καὶ πολὺ μοσχολίβανο καὶ στάθηκε μπρὸς στὰ εἰκονίσματα θυμιατίζοντας. Ἐνας εὐωδιαστός καπνὸς ὑψώνονταν ὀλοένα πρὸς τὸν Ἀφέντη τῶν Θαλασσῶν ποὺ στέκοντας ὁ ἴδιος ὀλόχρυσος τριγυρισμένος ἀπὸ τις θερηκεντικὲς δυνάμεις καὶ λαμποκοπώντας μὲ τὸ φῶς τῆς νσοαναμένενης καντήλας. Τὰ χεῖλη της καπετάνισας κινήθηκαν σὲ προσευχή, τὸ ἀριστερὸ χέρι της ἀνοιχτὸ σὲ δέηση κρατοῦσε τὸ θυμιατό καὶ τὸ δεξιὸ ἀνοιγμένο παρόμοια κινιόταν κατὰ διαλείμματα σὲ σταυροκοπήματα θερμά. Καὶ τί δὲν παρεκάλεσεν ἡ καπετάνισα, παρεκάλεσε, παρεκάλεσε, ὥσπου τὰ χέρια της λύγισαν πρὸς τὰ κάτω ἀπὸ μονοχὰ τους καὶ τὸ κορμί της ἔγυρε ἀπὸ τὸ βάρος, τὸ θυμιατὸ ὀλοένα ὑψωνε τοὺς καπνοὺς τοῦ θυμιάματος καὶ ἔντυσε τὴν καπετάνισα μ' ἕνα σύννεφο ἀόριστο.— Ὁ ἴσκιος σου νὰ ὀδηγᾷ, Ἀφέντη μου, πάντα τὰ ἔργα σου τὴ γνώμη καὶ τὸ καράβι... ἐστάθη ξανά σὲ δέηση, τὰ ματοβλεφαρὰ της βάρυναν καὶ ξαναπαρακάλεσε— Ὁ ἴσκιος σου νὰ μᾶς ὀδηγήσει σ' ἀγαθὸ λιμῶνα. Μιὰ αἶσθησις κυρίεψε τὸ κορμί τῆς καπετάνισας, μιὰ αἶσθησις ποὺ συντόμιζε τὴν ἀποστασι τῆς ζωῆς ἀπὸ τὸ θάνατο κι' ἔνωσε ὅλα τὰ περασμένα, τὰ τωρινὰ καὶ τὰ μελλούμενα σ' ἕνα χάος ἀεραντωσύνης, ποὺ γέγονταν ἀδιάφορα στὸ πνεῦμα της

καὶ σὰν στιγμή, καὶ σὰν αἰῶνες, κ' αἰστάνθηκε φυσικώτατα νὰ στέκει ἔμπρὸς τῆς ζωντανεμένου ὁ καπτὰ—Γιάννης ὁ Γράκης. Γύρισε καὶ τὸν εἶδε στὰ μάτια του, ἔλαμπε ἡ δημιουργικὴ δύναμη τῆς ζωῆς του καὶ τὸ κορμί του εἶχε τὴ σφραγίδα τῆς αἰωνιότητος ποὺ δὲν καταλύεται. Ὅλη τὴν ἐκυρίεψε τὸ αἶσθημα τῆς παρουσίας του καὶ τίποτα ἐγκόσμιο δὲν ἐτάραξε τὴν γλυκιὰ ἔκστασή της.

— Γιάννη μου, καπετάνιο μου, Ἀφέντη μου, τοῦ εἶπε χαρούμενη...

— Ἀμοιρὴ Μαριγῶ... καλὴ μου γυναῖκα... ἄξια καὶ παράξια καπετάνισα... πὼς μᾶς τὸν ἐκατάντησαν τὸν «Ἀρχάγγελο» πὼς ἐχάλασαν οἱ γνῶμες... πὼς κατάντησε ἡ κληρονομιά... τί μπορεῖς νὰ κάνεις κακομοίρα... χωρὶς ναῦτες στέρους, μέσα στὴν ψευτιά καὶ τὴν ἀπιστία; Ἀμοιρὴ Μαριγῶ, λιγοψύχης... ἐφύλαξες τὰ ἱερά καὶ τὰ ἀντρέια, διατήρησες τὴν κληρονομιά, μὰ ποῦ εἶνε οἱ πιστοὶ καὶ οἱ κληρονόμοι;... ἄπιστοὶ κ' ἀνωφέλευτοὶ γκρεμίζονται καὶ γκρεμίζουν ὀλοένα τὸ καράβι... Ἀμοιρὴ Μαριγῶ, ξαναεἶπε γαλήνια ὁ καπετάνιος, λιγοψύχης... μὴ φοβηθεῖς ὁμως, δὲ θὰ χαθεῖ ὁ «Ἀρχάγγελος». Ὁ ἴσκιος μου θὰ ὀδηγήσει τὸ καράβι σ' ἀγαθὸ λιμάνι.

— Εὐχαριστῶ σε, Ἀφέντη μου, εἶπε μὲ ἀγαλλίαση ἡ καπετάνισα, ἐνῶ ὁ καπνὸς τοῦ θυμιάματος ἀραιῶνε ἀργά—ἀργά καὶ ξαναφάνηκαν ὅλα ὅπως εἶταν· ἡ καπετάνισα ξαναἤρθε ἀπὸ τὴ δέσῃ της χωρὶς καμιὰν ἐντύπωση παράξενη. Μ' ἀγαλλίαση ἐδιάρμισε τὰ πάντα κάτω κ' ὅτι σουρούπωνε ἀνέβηκε στὴν κουβέρτα νὰ ἴδει τὸν ἀδερφὸ της. Τονὲ βρῆκε ἀκουμπισμένο στὴν κουπαστὴ πίσω στὴν πρύμη ν' ἀγναντέβει τὸ πέλαγο· σύννεφα μαῦρα βαρύντατα κατέβαιναν πρὸς τὴ δύση καὶ ὁ ἥλιος ἔπεφτε ἀνάμεσά τους κατακόκκινος σὰ φωτιά, οἱ ἀναλαμπές ποὺ φεύγανε ἀνάμεσα στὶς δίπλες τῶν νεφῶν καὶ καθρεφτίζονταν ἀπάνω στὰ ἀνήσυχτα νερὰ ἔμοιαζαν γλῶσσες πύρινες ποὺ χύνονταν πρὸς τὴν ἀνατολή. Ὅλη αὐτὴ ἡ φωτιὰ καθρεφτίστηκε πάνω στὸν «Ἀρχάγγελο» κ' ἔλεγε πὼς φοβερίζει νὰ τονὲ κάψει. Ἡ καπετάνισα ἀρώτησε τὸν ἀδερφὸ της:

— Τί κοιτᾶς, Γιῶργη; δὲ βλέπεις ὁ ἥλιος δύσεμα; φαίνεται θάχομαι καιρὸ αἴ....

Αὐτὸ κοιτάζω, θάχομαι συμφορά· γιὰ δὲς... γιὰ δὲς τὸν ἥλιο πὼς τρέχει κινηγημένους θαρρεῖς νὰ βυθιστεῖ.

— Τόντις, ἔλα Χριστέ καὶ Παναγία, ἔκανε κἀνον-

τας τὸ σταυρὸ της. Ἀφέντη μου Ἀη Νικόλα, ἡ χάρη σου νὰ μᾶς γλυτώνει.

Ὁ ἥλιος ἐκείνη τὴν ὥρα ἔτρεχε μεγάλοπρεπα πύρινος νὰ βυθιστεῖ, τόση εἶταν ἡ γληγοράδα τῶν νεφῶν ποὺ ἔτρεχαν ἀπάνω του. Οἱ ναῦτες πλώρα κοιτάζαν τὰ ἴδια προμνήματα τοῦ καιροῦ καὶ φοβήθηκαν, ὁ Θωμᾶς κ' ὁ καπτὰ—Πέτρος ἤρθανε πρῶμα.

— Φαίνεται θάχομαι καιρὸ ἀρωτήσανε καὶ οἱ δυὸ ἀόριστα καὶ σὰν ἀπὸ φόβο πὼς ἡ ὄψη τῆς θάλασσας, εἶχε κάτι τὸ παράξενο.

— Καὶ δυνατὸ, εἶπεν ὁ καπτὰ—Γιῶργη, ποτέ μου δὲν εἶδα τὸν ἥλιο νὰ πηγαίνει πρὸς τὴ δύση σὲ τέτοια χάλια.

— Θάλασσα εἶνε αὐτὴ, εἶπεν ἡ καπετάνισα, ἀγέρωχα σὰν τοὺς εἶδε ν' ἀρωτᾶν σὰ βρεμένους· μίαν ἐνδόμυχη ἄγνωρη χερὰ ἔζωνε τὴν ψυχὴ της ποὺ τοὺς ἐβλεπε ταπεινοὺς γιὰ πρῶτὴ φορά, κ' ἀνανόηθη—ὁ ἴσκιος σου νὰ ὀδηγήσει τὸ καράβι σ' ἀγαθὸ λιμάνι.

— Θωμᾶ καὶ σὺ καπτὰ—Πέτρο, φορέστε τίς νιτσερὰδες σας, ἀπόψε χουζοῦρι δὲν ἔχει, ἔχουμε χορὸ...

Τραβηχτήκανε σὲ λίγο καὶ οἱ δυὸ νὰ ἐτοιμαστοῦνε.

Ἐβγαλε τὴ σφυρίχτρα τοῦ ὁ καπτὰ—Γιῶργη καὶ σφύριξε. Οἱ ναῦτες σὰν ἀπὸ τὴ συναίσθηση τοῦ κινδύνου παρουσιαστήκανε πρόθυμοι—φορέστε τίς νιτσερὰδες σας, ἀπόψε βάρδια ὅλοι καὶ στὰ πόστα σας, ἔχουμε χορὸ, τοὺς εἶπε ὁ καπτὰ—Γιῶργη μὲ τὸ ὕφος ἀνθρώπου ποὺ αἰστάνεται ἀπεριόριστα τὸ ἑαυτοῦ ἀπάνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους, μ' ὅλο τὸν κίνδυνο ποὺ προγνωρίζανε τὰ φαινόμενα τοῦ καιροῦ, χαιρούτανε ποὺ ἡ ὄψη τῆς φουρτούνας τὸν ἔδειχνε τόσο ἀπάνω ἀπὸ ὅλους καὶ τοὺς ἔκανε ὅλους νὰ αἰστάνουνται τὴν ἀδυναμία τους. Στὸ ἀναμεταξὺ οἱ ναῦτες ἐστέκονταν ἐτοιμοὶ στὶς θέσες τους. Ὁ καιρὸς εἶχε στρώσει σ' ἕνα ἀλλόκοτο μετέμι, ποὺ χωρὶς νὰ ταραῖξει καθόλου τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας γέμιζε τὰ πανιά κ' ἐσπρωχνε τὸ πλοῖο γλήγορα ἔμπρὸς. Κάτω στὴ δύση ἐσβυνε τὸ γιουλι πύρινο, ἐνῶ σύννεφα νέα φανήκανε τρέχοντας γοργὰ ἀντίθετα μὲ τὰ προηγούμενα.

— Κύριε ἐλέησον, ἔκανε ὁ καπτὰ—Γιῶργη ἀγναντεύοντας τὴ δύση, δυὸ καιροὶ στὴν ἀτμόσφαιρα μαζύ, πρωτόφαντα σημάδια κοσμοχλασιᾶς. Προχώρησε στὴ μέση καὶ σφύριξε· οἱ ναῦτες προσέξανε.

— Γλήγορα μοῦδες ὅλα τὰ πανιά, μάλινα φλίτσια, καὶ μανούβρα πρὸντοι γιὰ μάλινα ὅλα, σὰ διατάξω.

Βουβοὶ οἱ ναῦτες χυμήσανε στὶς διαταγές, σὲ λίγο

εἶταν ἔτοιμα. Ἐνα—δὺο σαγανάκια προειδοποιήσανε τὸ πλοῖο πὼς πλησίαζε ἢ μπόρα. Τώρα εἶχε νυχτώσει καὶ δὲ διακρίνονταν τίποτα. Ὁ Θωμὰς κι' ὁ καπτὰ—Πέτρος περιμένεαν διαταγὴς τοῦ καπτὰ—Γιῶργη νὰ ἐνεργήσουν, οἱ ναῦτες θκίνητοι ἀπάνω στὰ ξάρτια στὶς θέσες τους, ὁ καπτὰ—Γιῶργη με τὸ μάτι γεμάτο στὸ κομάντο καὶ δίπλα του ἡ καπετάνισσα φορεμένη σαλβάρια ἀπὸ νιτσεράτα καὶ ἔχοντας δεμένο τὸ κεφάλι της με τὴ σπεισιώτικη μαντηλωσιά. Ἄξαφνα τὰ πανιά χτυπήσανε πλαδαρὰ πάνω στὰ ξάρτια καὶ μιὰ νηνεμία παράξενη βασίλεψε στὸ καράβι.

— Μάϊνα ὄλα τὰ πανιά, διπλὲς ἀσφάλειες τὰ δεσίματα, ξυλάρμενοι ὀλότρελα, βρόντησεν ἡ φωνὴ τοῦ καπτὰ—Γιῶργη, καὶ οἱ ναῦτες με γληγοράδα πὺ δίνει ἢ ὄψη τῶν στοιχείων πὺ πλακώνουν μαζέψανε ὄλα τὰ πανιά καὶ τὰ ἔδωσαν διπλά.

Τοῦ καραβιοῦ ἐκόπηκεν ὁ δρόμος του, τώρα ἀρμένιζε ξυλάρμενο με τὴ δύναμη πὺ εἶχε ἀποχτημένη ἀπὸ πρίν.

— Ὅλοι κάτω, ξαναδιάταξεν ὁ καπτὰ—Γιῶργη, διπλὰ ρεμέτζα φελούκες, νετάρειτε ὄλη τὴν κουβέρτα.

Χύθηκαν ἀμέσως οἱ ναῦτες καὶ σ' αὐτὴ τὴ διαταγὴ, ἐδιπλοδέσανε τὶς φελούκες στὰ καπόνια τους, σηκώσανε ἀπὸ τὴν κουβέρτα κάθε κινητὸ ἐφόδιο τοῦ καραβιοῦ, ἀσφαλίσανε στὶς θέσες τους τοὺς κάρβους, τὶς γούμενες, τὶς μπαροῦμες, καὶ εἶτανε καιρὸς γιατί ὁ στρούφουλας τῶν ἀνέμων ἀκουότανε ὀλοένα φοβερῶτερος ζυγώνοντας, ἐνῶ τὰ νερὰ ἀρχίζανε γύρω—γύρω νὰ βράζουνε. Με γληγοράδα πὺ δὲ λέγεται πλησίασεν ὁ ἄνεμος τὸ καράβι καὶ χύθηκε μέσα του. Αἰστάνθηκε μιὰ ὁ «Ἀρχάγγελος» τὸ χτύπημα, κι' ἀπὲς χύθηκε ξυλάρμενος ἐμπρὸς παραδέροντας με γληγοράδα, πὺ δὲ μπορούσανε νὰ ὀρίσουν, ἔξαιτίας τῆς νύχτας· ἡ θάλασσα γύρω του ἔσπασε βράζοντας με ἀφροῦς.

— Φέρεμα ὄλοι σὲ ρικούπερα, ἔκανε στοὺς ναῦτες ὁ καπτὰ—Γιῶργη καὶ ζαρώσανε καθ' ἕνα σ' ἕνα μέρος ὄσο τὸ δυνατὸ ἀπάνεμο—Γραμμὴ ἀπάνω στὸν ἀγέρα, φώναξε στὸν τιμονιέρη, καὶ ἄφησε τὸ πλοῖο ὁ τιμονιέρης νὰ σέρνεται πρὸς τὴ φορὰ τοῦ ἀνέμου, προσπαθώντας νὰ τιμονεύει ὄσο τὸ δυνατὸ. Τὸ καράβι ἄρχισε νὰ χυμαίε μέσα στὸ σκοτάδι σὰν τυφλό, τὰ κύματα τώρα περνούσανε ἀπάνωθὲ του καὶ τὸ σκουπίζανε πρύμα—πλώρα, ὄλοι αἰστάνονταν πὼς κάτι παράξενο συμβαίνει, κι' ὑπομένανε τὴ συμφορὰ με τρὸ-

πο, σὰν περιμένοντας ἔτσι γλήγορα ὡς ἔσπασε, ἔτσι καὶ νάλαργέψει. Τὰ φανάρια τῆς γραμμῆς καὶ τὸ πρᾶσινο καὶ τὸ κόκκινο τῆς ῥότας, ἐκεῖ πὺ ἀντιφέγγιζαν τὰ κύματα ἀπὸ ψηλά, ἐκεῖ πνιγόντουσαν μέσα στὰ κύματα, πὺ χυμούσανε ὀλοένα πὺ λυσιασμένα καὶ πάλε σὲ λίγο σὰν μάτια παράταιρα γλαρὰ ξαναφανερώνονταν νὰ φωτίσουν ἄλλα νερά. Ὅσο προχωροῦσεν ἡ νύχτα, τόσο ὁ στρούφουλας δυνάμωνε καὶ ἀντὶς με τὴ γληγοράδα πὺ ἐσπρόχονταν τὸ καράβι νὰ φεύγει ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του, ἡ μανία του εἶτανε πάντα τέτοια, πὺ ἔλεγες πὼς τὸ καράβι ἔχει πάντα κέντρο του. Ὅλη τὴ νύχτα σὲ διάφορες μπόρες ξεσποῦσεν ἀπάνω του καὶ τὸ βούρλιζε καὶ πάλι γιὰ μερικὴν ὄρα τ' ἄφινε γιὰ νὰ τὸ ξιναχυμίσει πὺ ἀγριος κατόπι. Οἱ ναῦτες ξημερωθήκανε στὶς θέσες τους ἄγρυπνοι καὶ κρεμασμένοι στὶς διαταγὴς τοῦ καπτὰ—Γιῶργη, ὁ Θωμὰς κι' ὁ ψευτοκαπτὰ—Πέτρος τὸ ἴδιο. Χρειαζούντανε μιὰ τέτοια κοσμοχαλασιά γιὰ νὰ αἰστανθοῦνε ὄλοι τὶς ἀδυναμίες τους καὶ νὰ πάθουν οἱ διάθεσές τους καὶ, παράξενο πρᾶμα, τόσο οἱ ναῦτες ὄσο ὁ Θωμὰς καὶ περισσότερο ἀπὸ ὄλους ὁ καπτὰ—Πέτρος εἶχανε ξαφνιστεῖ ἀπὸ τὴν ξαφνικὰ καταποντὴ, πὺ συνήρθανε κι' ἔγειναν ὄλοι πειθαρχικοὶ στὸ κομάντο τοῦ καπτὰ—Γιῶργη πάψανε τοὺς ἐπιπόλαιους τρόπους τους καὶ γίνηκαν ὄσο τὸ δυνατὸ πρόθυμοι, ὡς κι' ὁ ψευτοκαπτὰ—Πέτρος ἔχασε τὸν ἐπιδειχτικὸν ἀγέρα του καὶ τ' ἀσυνάρτητα χωρὶς ὀρισμένο νόημα ψευτόσοφα λόγια κι' ἔγεινε ἀληθινὸς ναύτης καί, ὄσο καὶ νᾶναι, ὀφελιμὸς με τὰ λίγα πὺ ἤξερε, λίγες ὄρες κινδύνου φτάσανε νὰ συνεφέρουνε ἀνθρώπους πὺ κυλιούντανε χρόνια στὸν ξεπυσμὸ καὶ τὸ πρῶτ' ὄσον ἡ αὐγὴ ξάνοιξε τοὺς βρῆκε ὄλους πὺ ἀγνοοῦς καὶ πὺ πρόθυμοι στὶς θέσες τους. Ἡ καπετάνισσα κι' ὁ καπτὰ—Γιῶργη παρακολουθοῦσανε με ἀγωνία τὶς ῥοπὲς πὺ ἔπαιρνε ὁ στρούφουλας. Ὅσο ξημέρωνε γίνονταν ἡμερώτερος, ὄλη τὴ νύχτα τυράνησε τὸν «Ἀρχάγγελο» τρομερὰ, ἡ καπετάνισσα ἔλεγε πὼς χωρὶς ἄλλο ἢ μέρα θὰ τοὺς ἔδειχνε τί ζημιὲς ἔπαθε τὴ νύχτα κι' ὄσὸσο τώρα παρατηροῦσανε ὄλοι θαυμάζοντας, πὼς δὲν τὸν ἄγγισε τίποτα πουθενά. Ἄξάφνου, ἐνῶ ἡ θάλασσα ἔβραζε ἀκόμα γύρω στὸ καράβι, χύθηκε περιγύρα μιὰ σχεικὴ ἀπανεμιά· κανεὸς ὄμως ἢ ψυχὴ δὲν ἀναθάρρησε γιατί τὸ ὕφος τοῦ αἰθέρα φανέρωνε τὴν ἀγοριάδα τῆς ἀναπάντεχης γαλήνης. Ὅλων ἔβάρυνεν ἡ ψυχὴ πὼς κάτι φοβερὸ ἔτοίμαζεν ὁ ἄνεμος.

— Σίφουνας... τρούμπα... βόησαν ξάφνου με μι-
 ας ὅλοι μαζί με πράσινη ὄψη, ἔξον τὸν καπτὰ—Γιώρ-
 γη καὶ τὴν καπετάνισα ποὺ στάθηκαν ἀγέρωχοι νὰ
 τὸν ἀντικρύσουν. Ὁ στρούφουλας ποὺ εἶχε ἀφήσει ἀ-
 πότομα τὸ καράβι, εἶχε μαζευτεῖ σὰ φίδι διακόσια
 μέτρα μακριὰ καὶ σχημάτιζε ἕνα θεόρατο σίφουνα. Ἡ
 βάση του ἀπάνω στὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας εἶτανε
 πλατειά, τόσο πλατειά, ποὺ μπορούσε νὰ συνεπάρει τὸ
 καράβι σὰν καρυδόφλουδο· ὅσο ὑψώνονταν πρὸς τὸν
 αἰθέρα, ἐγένονταν πιδὸ λιγνὴ καὶ πάλε ἀρχίζε καὶ πλα-
 τύνονταν πρὸς τὸν οὐρανό, ὥσαμε τὰ σύννεφα. Ὁ
 κρότος ποὺ ἔκαναν τὰ νερὰ στριφογυρίζοντας με γλη-
 γοράδα καὶ δύναμη ἀπερίγραφη εἶτανε ἔξωτικὸς καὶ
 δὲ μπορούσες νὰ πεῖς ἂν ὁ οὐρανὸς ἔχυνε τὴν κατα-
 ποντή του στὴ θάλασσα ἢ ἡ θάλασσα τὴν ἔστειλε τὴ
 μανία τῶν κυμάτων της πρὸς τὸν οὐρανό. Ἡ ἀγριάδα
 εἶτανε τέτοια, ποὺ ὄλων τὰ λαρύγγια ξεραθῆκανε. Ὁ
 σίφουνας—ἡ τρούμπα εἶτανε με πράσινη ὄψη, κι' ἀ-
 πὲς ἀπόμειναν με μάτια ὀρθάνοιχτα καὶ με χωρὶς συ-
 λείδηση κοιτάζοντας τὸ ξωτικὸ φαινόμενο. Ὁ φόβος
 τοῦ θανάτου εἶνε πολὺ πιδὸ μεγάλος νὰ τὸν φαντάζεσαι
 παρὰ σὰν τὸν ἀντικρύσεις· ὅταν τὸν ἀντικρύσεις ξυ-
 πνάει μέσα σου, ἴσως ἀπὸ κάπιο ζῶδη ἀταβισμό, ἕνα
 ἀσυνείδητο αἶσθημα καὶ περιμένεις τὸ χαμό σου ἴσως
 με τόσην ἀταραξία, ποὺ δὲ θὰ τὸ πιστεύεις ποτὲς πὼς
 ἔχεις. Ἔτσι καὶ οἱ ναῦτες με μάτια ὀρθάνοιχτα ἀπὸ
 μυχτὸ αἶσθημα ἀσυνειδησίας καὶ φόβου παρόμοιου
 με τῶν ἀλόγων ζῶων, κοιτούσαν τὸ σίφουνα ποὺ ὀ-
 λοένα στριφογύριζε στὴ θέση του φοβερώτερος. Οἱ
 ἰσχυρότεροι ὅμως κυριαρχοῦνε περισσότερο ἀπὸ τοὺς
 ἀδύνατους στὴν ὄψη τοῦ θανάτου καὶ γι' αὐτὸ ὁ καπτὰ
 —Γιώργης καὶ ἡ καπετάνισα δὲν ἔχασαν καθόλου τὴ
 δύναμη τῆς ἐνέργειας. Πρῶτῃ ἡ καπετάνισα σταυρο-
 κοπήθηκε. Ἀσυνείδητα σταυροκοπήθηκαν ὅλοι, ἀμέ-
 σως ὁ σίφουνας κινήθηκε στριφογυρίζοντας ἀγριώτε-
 ρος καὶ μετακινήθηκε ζυγώνοντας τὸν «Ἀρχάγγελο».

— Εὐαγγελίστρα μου, Ἄη Νικόλα, ψιθύρισαν ἄ-
 θελα οἱ ναῦτες.

— Θωμὰ παιδί μου, ἔλα πάμε νὰ φέρομε τὸν Ἄ-
 γιο στὴν κουβέρτα νὰ τονε διαλύσομε με τὸν ξορκισμό
 τὸ μεγάλο, μὴ βραδύνεις καὶ ζυγώνει ὁ θεοκατάρατος,
 εἶπεν ἡ καπετάνισα με τὴν πεποίθησι στὴν ψυχὴ πὼς
 ὁ Θωμὰς εἶτανε ὁ μόνος παρθένος μέσα στὸ καράβι
 ὅπως τ' ἀπαιτοῦσε τὸ ξόρκι.

— Ὁ Θωμὰς κινήθηκε σὰν πτώμα, σύρθηκε μᾶλ-

λον πίσω ἀπὸ τὴ μητέρα καὶ κατέβηκαν γλήγορα κά-
 τω. Ἡ καπετάνισα ἀνοιξε τὸ ἀρμάρι νὰ πάρει τὴ ρομφαία
 τὴ μαυρομάνικη, τὸ κερὶ τοῦ Ἐπιτάφιου, τὸ φανάρι, τ'
 ἀνθία τῆς Ἀναστάσης, τοὺς ἁγιασμούς.— Πάρε ἐσὺ
 παιδί μου τὸν Ἅγιο ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι. Με λυμένα
 γόνατα ἔφταξε πρὸς τὸν Ἅγιο ὁ Θωμὰς, ἄλλωστε
 τρεμάμενα τὰ χέρια του νὰ τὸν σηκώσει... Ὁ Ἅγιος
 ἔστειλε ἀκίνητος στὴ θέση του βαρὺς μολύβι...
 δοκίμασε ὅλη του τὴ δύναμη,—τίποτα.... Μητέρα....
 φώναξε ἀδύνατα. Ἡ καπετάνισα εἶχε παρατηρήσει τὸ
 ὅτι γίνηκε... τὸ θάμα... κι' εἶπε λαχταρισμένη.— Ἄ-
 πιστε... ἄπιστε πὼς ν' ἀρθεῖ στὰ χέρια σου ὁ Ἅγιος
 ποὺ δὲν πιστεύεις; καὶ στὴ μιὰν ἀγκυλιὰ φορτωμένη
 τὰ ἁγιοτικά καὶ τὰ ξόρκια πῆρε με τὴν ἄλλη ἀγκυλιὰ
 τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου ἀλαφρῶ στὰ χέρια της σὰν πού-
 πουλο. Ἀνέβηκαν τὶς σκάλες καὶ βγήκαν στὴν κου-
 βέρτα· ὁ σίφουνας ἐξύγωνε βαρὺς ὀλοένα καὶ φοβε-
 ρὸς, ὁ κρότος του τώρα καὶ ἡ μανία του εἶχε ξεκλο-
 νήσει ὅλους τοὺς ναῦτες. Χωρὶς ἐλπίδα καὶ χωρὶς πίστη
 περίμεναν νὰ γίνετ' ὁ ξόρκι ἀσυνείδητα, κανεὶς τοὺς
 δὲν εἶταν παρθένος, οὔτε ὁ Θωμὰς. Ἡ καπετάνισα
 κράτησε τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου πρόσωπο με τὸ σίφου-
 να, στὸ φαναράκι μέσα ἔκαιε ἡ λαμπάδα τοῦ Ἐπι-
 τάφιου, ὁ καπτὰ—Γιώργης πῆρε τὸ φαναράκι καὶ ἔ-
 δειξε τὸ ἀνέσπερο φῶς ποὺ ἔκαιε μέσα του στὸ δαιμό-
 νιο ποὺ στριφογύριζε τὸ σίφουνα.

— Ἐλα, Θωμὰ, με πίστη στὸ Σταυρὸ, κάνε τὴν
 πεντάλφα καὶ χτύπα νὰ διαλυθεῖ γλήγορα καὶ ζυγώ-
 νει. Ὁ Θωμὰς πῆρε στὰ χέρια του τὴ ρομφαία, δο-
 κίμασε νὰ κάνει τὸ θαματοργὸ σημάδι, μὰ τίποτα.
 Οἱ ναῦτες κι' ὁ καπτὰ—Πέτρος ἄλαλοι ἐκοίταζαν τὸν ἄ-
 πιστο ποὺ δοκίμαζε τὰ ἱερὰ ἀπελπισμένοι. Ὁ σίφου-
 νας, σὰ νὰ ἐνόησε πὼς μέσα στὸ καράβι δὲν ἔχει
 ἔχτρο, κινήθηκε σύγκορμος καὶ γλήγορος νὰν τὸ κα-
 ταπιεῖ, ἡ βαριά σκιά του νυχτοπλάκωσε γύρω τὰ
 πάντα, καὶ τώρα εἶχε ζυγώσει τόσο πολὺ, ποὺ φαί-
 γουνταν ὀλοφάνεροι μυριάδες δαιμόνιοι με τὰ γλυστε-
 ρὰ μαῖρα γυμνά κορμιά τοὺς, τὶς μαῦρες σὰν τῆς νυ-
 χτερίδας φτεροῦγες τοὺς, νὰ σκαρφαλώνουν ὁ ἕνας
 ἀπάνω στὸν ἄλλον καὶ νὰ στριφογυρίζουν βουρλισμέ-
 νοι ἀπὸ τὴ βάση ἀπάνω στὸ κορμὶ ὥσαμε τὰ ὕψη τοῦ
 σίφουνα. Ὁ κρότος εἶτανε τρομερὸς καὶ νόμιζες πὼς
 μέσα στὰ σωθικά του ἔβραζε σὰ λάβα· ποῦ καὶ ποῦ
 τώρα ἐφαίνονταν χαραμίδες ἀνάμεσα στὰ στριφογυ-
 ρίσματα καὶ οἱ κόκκινες φλόγες τῆς κόλαστis φαίνον-

ταν σὲ γλώσσες νὰ διοχετεύονται ἀπὸ τὰ βάθια τῆς γῆς πρὸς τὸ δαιμονισμένο κυκλογύρισμα ποὺ ἀγωνιζούτανε νὰν τοὺς καταπιεῖ ὄλους. Ὁ καπὰ—Γιῶργης κι' ἡ καπετάνισα βουβοὶ εἶδανε τὴν ἀδυναμία τοῦ Θωμά, σὰν ἀστροπελέκι τάραξε σύγκορμη τὴν καπετάνισα ἢ ἀπαρθενιά του, γι' αὐτὸ εἶτανε κι' ἀπιστος. Ὁλοι συχωρεθῆκανε μέσα τους, πάει τὸ καράβι... Ἡ καπετάνισα μόνο βρῆκε δύναμη.

Ὁ ἴσκιος σου νὰ ὀδηγήσει τὸ καράβι... ἄρχεψε σὰ νὰ μιλοῦσε μὲ κάποιον ποὺ δὲν εἶτανε παρὼν. Ἀμέσως τότες ὄλοι εἶδανε ἀπὸ τὴν πλώρη τοῦ καραβιοῦ νὰ χυθεῖ μέσα στὸ καράβι ἕνας ἄγνωστος τους γέρος. Εἶχε τὴ λεβεντιά στὸ κορμί και τὴ γαλήνη και τὴν παρθενιά στὴν ὄψη. Πῆγε ἴσια στὸ Θωμά—Τραβήξου ἀπιστε, τοῦ εἶπε, ἡ παρθενιά δὲν εἶναι στὸ κορμί, εἶνε στὴν ψυχὴ... και πῆρε ἀπὸ τὰ χέρια του τὴ μαυρομάνικη ρομφαία, γλήγορος σὰν ἀστραπὴ ἐσημάτισε τὴν πεντάλφα, κι' ἀπὲς σταυρόνοντας τὸν αἰθέρα :

— Ἰησοῦς Χριστὸς Νικᾶ κι' ὄλα τὰ κακὰ σκορπᾶ—ἐβρόντησε κι' ἐμπῆξε στὴν καρδιά τοῦ σίφουνα τὴ ρομφαία. Μιά στριγγὴ μυριόστομη κραυγὴ πόνου ἀντήχησε και τὸ Δαιμόνιο χωρίστηκε σὲ δύο, σὰ δύο προβοσκίδες κρεμάστηκαν οἱ κομένες ἄκρες του, ἡ μία ἀπὸ τὰ σύννεφα πρὸς τὰ κάτω και ἡ ἄλλη ἀπὸ τὴ θάλασσα πρὸς τὰ ἄπάνω, γιὰ λίγες στιγμὲς κινήθηκαν οἱ προβοσκίδες ἀόριστα, κι' ἀπὲς ἄρχισαν νὰ χωρίζονται ὀλοένα παραπάνω.

— Ὁ Ἄη Νικόλας, ψιδύρισαν ὄλοι ἐξαγνισμένοι ἀπὸ τὴ λάμψη ποὺ ἔκανε τὸ θάμα— Ὁ ἴσκιος σου, καπετάνιο μου, ἡ γνώμη σου, Γιάννη μου, μᾶς γλύτωσε... εἶπεν ἡ καπετάνισα σὰ νὰ μιλοῦσε μὲ κάποιον ποὺ δὲν εἶτανε παρὼν. Τότες σὰν ἀραιώσαν μεταξὺ τους οἱ ἄκρες τοῦ σίφουνα, σχηματίστηκε στὸ διαμέσο τῆς ἄκρης ποὺ ἔπεφτε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ και τῆς ἄκρης ποὺ ὑψόνονταν ἀπὸ τὴ θάλασσα ἕνας κύκλος ὅσο ἐσυμαζέβουταν ὁ σίφουνας, ὁ κύκλος μεγάλωνε... μεγάλωνε και μέσα του ἡ θάλασσα γαλήνια, ὁ οὐρανὸς καθαρὸς, ὁ ἥλιος λαμπρὸς, ὁ αἰθέρας ὀλόδροσος, χαρὰ Θεοῦ. Στὸ μέρος τῆς θάλασσας ποὺ κινδύνεψε νὰ καταποντιστεῖ ὁ « Ἀρχάγγελος » δὲν ὑπαρχε τίποτα. Ὁ « Ἀρχάγγελος » φανερώθηκε στὴν ἀντίθετη μεριά στὴ μέση τοῦ κύκλου, λευκός, φρεσκομπογιαντισμένος, ἀρματωμένος πρύμα—πλώρη στὴν ἐντέλεια, μὲ ἄπλωμένα ὄλα τὰ πανιά λευκασμένα σὰν ἄβαλτα προικιά νύφης, στὸ κατάρτι ποὺ μπαίνει τὸ συνιάλο τῆς γιορ-

τῆς ἀνέμιζε γλυκὰ και παρήφανα ἡ γαλανόλευκη Ἑλληνικὴ σημαία του, και στοῦ σταυροῦ τῆς τῆ μέση, σὰν ὁ ἀγέρας τὴν ἐξεδίπλωνε, φάνταζε ὀλόχρυση κεντημένη ἢ Ἀνάσταση.

Τὴν ἱστορία αὐτὴ τῆς ζωῆς τοῦ « Ἀρχάγγελου » εἶπε ὡς τὴν ἔγραφα εἶναι γιὰ νὰ τὴ διαβάσουν οἱ πολλοὶ και ἂν τὸ κατορθώσω νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ ἡ διήγησή με τὰ στοιχεῖα τῆς τέχνης μου δὲν εἶσα ὁμοῦς ὅπως εἶπα και πόσα χρόνια γένηκαν τὰ ὄσα ἐξιστόρησα, ὅπως τις ἐποχὲς τοῦ χρόνου κι' ἄλλες λεπτομέρειες συνειθισμένες. Γιὰ τοὺς ἐκλεχτοὺς ποὺ θὰ στοχαστοῦνε τὰ νοήματα τοῦ βιβλίου μου αὐτοῦ, ἡ ἱστορία μποροῦσε νὰ εἶνε σύγχρονη, μποροῦσε νὰ εἶτανε και πρὶν πενήντα χρόνια. Ἐχει κάποιον πρὸ βαθυστόχαστο και ἰδιαίτερο νόημα ἡ ζωὴ τοῦ « Ἀρχάγγελου » και ἂν οἱ στοχασμοὶ μας μᾶς βοηθοῦν και μεταφέρουμε μὲ τις ἀναλογίες τους τὰ περιστατικὰ πρὸ πίσω, ἕκατό, χίλια, δυὸ χιλιάδες ἢ και περισσότερα χρόνια και χάσουν οἱ τοπικοὶ ὄρισμοὶ τῆς ἱστορίας μου τὴ σημασίαν τους—γιατὶ τότες τὰ γεγονότα θὰ τὰ μεταφέρουμε σύμφωνα ποὺ θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ τὸ πνεῦμα μας—και μακραίνουν στίς ἀναλογίες τους οἱ ζωῆς ὄλων μέσα στὸν « Ἀρχάγγελο » σὰν ζωῆς ἀνθρώπων ποὺ ἡ μία διαδέχεται τὴν ἄλλη ἀπάνω στίς διαφορὰς ψυχῆς και τοὺς χαραχτηῆρες ποὺ κυλάει ἀκατέλυτο τῆς Μοίρας τὸ κλωθογύρισμα και ποῦμε πὼς ὄλα εἶσι ὡς τὰ διαβάσαμε ἔακολουθᾶνε νὰ ζοῦν και νὰ συμβαίνουν σὲ διαφορὰς μορφῆς, τότες ἡ μικρὴ ἱστορία τοῦ « Ἀρχάγγελου », ὅσο τὸ πνεῦμα μας κατορθώνει νὰ συνιδᾶζει τις ἀναλογίες τῆς, τόσο φανερώτερη, ἄδρότερη και πολὺχρομη θὰ παρουσιαστῇ στὰ μάτια μας ἡ γιγάντεια ἱστορία ἑνὸς καραβιοῦ— ὄλων τῶν ὄντων ἡ ζωὴ ὑπορεῖ νὰ παρομοιωθεῖ μ' ἑνὸς καραβιοῦ— ποὺ ζεῖ και θὰ ζεῖ ὑπερφυσικὰ μέσα στὸν κύκλο τὸν τέλειο, τῆς γαλήνης και τῆς ἐντέλειας. Μέσα στὸν κύκλο ποὺ ταξιδεύει και τώρα ὁ « Ἀρχάγγελος » εἶναι ἀόρατος γιατί εἶναι ἄβλος. Ἐκαὶ μέσα ζεῖ και ταξιδεύει ὡς τονὸς περιγρᾶφα κι' ὅσο ἂν θέλετε πρὸ τέλεια ζεῖ, ποὺ δὲν ἔχει τὴ χάρη τὸ κοντύλι μου νὰν τὸ εἶπει, και τὸν ἀγναντεύουν μὲ τὰ φρένα οἱ ἀλαφροσκιωτοὶ και οἱ ποθοπλανταγμένοι ναῦτες και καραβοκῆρηδες— ὄλων μας ἡ ζωὴ μπορεῖ νὰ παρομοιωθεῖ μὲ τῶν ναυτῶν και τῶν καραβοκῆρηδων— κινηγόντας τον στοὺς δρόμους του και στοὺς κύκλους του πάντα.

Και ὅταν τὰ πλεούμενα, ἀκολουθώντας τοὺς κύκλους τῶν ταξιδιῶν των, φτάσουν στὸν τελευταῖο κύκλο, ποὺ τοὺς ἔχει γραμμένον ὁ ἀπάνω κόσμος, τότες ἄξαφνα παρουσιάζεται ἀπὸ τὰ φρένα στὰ μάτια τους και τὰ ἀγγελοκροῦει μεγαλόφραπος, συκός και στὴν ἐντέλεια ἀρματωμένος πρύμα πλώρη, φαντάζε' ὄραμα θεοῦ και λαμπρότατο ὁ « Ἀρχάγγελος » προμηθεύοντας τὴ γαλήνη στὴν ψυχὴ τους, και ταξιδεύοντας μέσα στὸν κύκλο του ποὺ ἔχει ἔξαστερον οὐρανὸ, γαλήνια θάλασσα, λαμπρὸν ἥλιο, ὀλόδροσον αἰθέρα. Σὰν τὰ πλεούμενα τὸν ἐραματισθοῦν, εἶναι σημάδι πὼς τελείωσε ἡ ζωὴ τους και τὰ ταξείδια τους στὸν ἀπάνω κόσμον, και πὼς θὰ παθάνουν. Τότες ὄλες οἱ ὀλικῆς ὁμορφιῆς τῶν νεκρῶν καραβιῶν καταπίνονται ἀπὸ τὴ θάλασσα οἱ δὲ ἄβλες ἀξιώσυνες κι' ὁμορφιῆς ποὺ θὰ ἔτυχε νὰ ἔχουν στὰ φρένα, στίς γυνῆς, στίς λαχτᾶρες, πηγαίνουν νὰ ὀμορφῆ-

νον και να κανουν λαμπρότερο τον κύκλο του «Αρχάγγελου».
 Όπως και των ανθρώπων οι ψυχές μετά τον αγγελοκρουμό τους κλείνουν τα μάτια τους για πάντα από τον άπάνω κόσμο, έτσι και τα λογής καράδια, οι ναύτες, οι παραβοκώρηδες κι' οι θαλασσινοί μικρόκοσμοι σβύνουνε για πάντα από τα μάτια της θάλασσας κι' όλων των όσων αγναντέβουν τα καράδια, σαν αντικρύσουν ταξειδεύοντας γαλήνια μέσα στον κύκλο του τόν ΑΡΧΑΓΓΕΛΟ τόν ΑΙΓΓΕΛΟΚΡΟΥΣΤΗ ΤΩΝ ΚΑΡΑΒΙΩΝ.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

Ο ΓΕΡΟΣ

Θά γεννήση τ' αυγά του τὸ φθινόπωρο και θά πεθάνη· δὲ θά μπορέση τὸ ἴδιο νὰ φροντίση γιὰ τὴν τροφή των παιδιῶν του, ὅσο εἶνε μικρὰ σκουληκάκια· τὰ δυστυχισμένα θά πεθάνουν ἀπὸ τὴν πείνα ἂν κάποιος δὲν τὰ νοιαστῆ. Ἡ μητέρα, τὸ προνοητικὸ μαμουῖνι δὲ θ' ἀφίση ποτὲ νὰ χαθῆ ἡ γενιά του· τὸ ἴδιο πρὶν ἀκόμη γεννήση τ' αυγά του θά βρῆ κανένα σκαραβαῖο πειδὸ μεγάλο και πειδὸ ἰσχυρὸ και πειδὸ εὐγενικὸ ἀπ' αὐτὴ και ἂν τὸ σκοτώσῃ—ἔχει τὴ διάθεση γιὰτὶ εἶνε δολοφόνος και τὴν ἱκανότητα γιὰτὶ εἶνε ὄπλισμένο μ' ἓνα φοβερὸ κεντρί,—θά γεννήση τ' αυγά του μέσα στὸ σῶμα του και τὰ παιδιὰ του τὰ βρωμερὰ σκουληκάκια πού θά βγοῦν τὴν ἀνοιξὴ ἀπὸ τ' αυγά θά βροῦν ἔτοιμο φαγί, τὸ σῶμα πού ἐδολοφόνησεν ἡ μάνα τους και θά τὸ φᾶν, νὰ τραφοῦν, νὰ μεγαλώσουν και νὰ γίνουν κι' αὐτὰ φτερωτὰ μαμουῖνια σάν τὴ μάνα τους.

Μὰ ἀπὸ τὸ φθινόπωρο πού τὸ δολοφόνος μαμουῖνι θά σκοτώσῃ τὸ θυμὸ του, ὡς τὴν ἀνοιξὴ, τὸ ψοφίμι δὲ θά βρωμήσῃ; δὲ θά λυώσῃ; και τότε τὰ σκουληκάκια τί θά βροῦν γιὰ νὰ φᾶνε, νὰ μεγαλώσουνε νὰ γίνουν κι' αὐτὰ φτερωτὰ μαμουῖνια σάν τὴ μάνα τους;

Ὅχι· τὸ δολοφόνος μαμουῖνι δὲ σκότωσε τὸ θυμὸ του· μὲ τὸ κεντρί του τὸ χτύπησε μονάχα πίσω ἴστῃ

ράχη και τώκανε νὰ πάθῃ ἀπὸ παραλυσία· εἶνε παράλυτο, μὰ ζῆ· δὲ μπορεῖ νὰ κινηθῆ, μὰ δὲ λυώνει, και τ' αἰγὰ τοῦ δολοφόνου μαμουῖνιού καλά βρίσκονται μέσ' τὸ σῶμα του και περιμένουνε τὴν ἀνοιξὴ νὰ φᾶν τὸ δυστυχισμένο τὸ θυμὸ, λίγο—λίγο, ζωντανὸ και παραλυμένο, ἀνίκανο αὐτὸ νὰ κινηθῆ και νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτὸ του.

II

Ὁ γέρος αὔριο θά πεθάνη· βρίσκεται ἴσ' τὸ φθινόπωρο τῆς ζωῆς του και δὲ θά μπορέσῃ νὰ φροντίσῃ γιὰ τὴ γενιά του, πού καλά—καλά δὲν τὴν ξέρει και ἡ δυστυχισμένη θά πεθάνῃ ἀπὸ τὴν πείνα ἂν κάποιος δὲν τὴ νιαστῆ. Ὁ προνοητικὸς γέρος δὲ θ' ἀφίση ποτὲ νὰ χαθῆ ἡ γενιά του και ἄς μὴν τὴν ξέρει· αὐτὸς θά βρῆ καμμιά μεγάλη ἀνθρώπινη μάζα, μεγάλη και ἰσχυρὴ και εὐγενικὴ και θά τὴ σκοτώσῃ—ἔχει τὴ διάθεση, γιὰτὶ εἶνε δολοφόνος, και τὴν ἱκανότητα, γιὰτὶ εἶνε ὄπλισμένος μ' ἓνα φοβερὸ ὄπλο, τὴν πέννα, πού χύνει δηλητήριον,— θά ῥίξῃ τὴ γενιά του μέσα ἴστῃν ἀνθρώπινη μάζα και τὰ ἀνθρωπάκια πού θά βγοῦν, μαθητὲς και ὀπαδοί του, θά βροῦν ἔτοιμο φαγί, τὸ σῶμα πού ἐδολοφόνησεν ὁ γέρος προστάτης τους και θά τὸ φᾶν, νὰ τραφοῦν, νὰ μεγαλώσουν και νὰ γίνουν και αὐτοὶ σάν τὸ γέρο μὲ τὸ δηλητηριασμένο κεντρί.

Μὰ ὁ γέρος εἶνε πονηρός· δὲ θά σκοτώσῃ τὸ θυμὸ του· θέλει ἡ γενιά του νὰ βροῖσῃ μὴ ἀδιάκοπη και παντοτεινὴ τροφή· μὲ τὸ ὄπλο του, τὴ δηλητηριασμένη στὸ ψέμμα και στὴ διαβολὴ πέννα και τὴ γλώσσα του τὴ χειρότερη, θά κεντίσῃ τὸ θυμὸ του σὲ πολὺ εὐαίσθητο μέρος και θά κἀνῃ νὰ πάθῃ ἀπὸ παραλυσία ὁ νοῦς του· θά εἶνε παράλυτο μὰ θά ζῆ χωρὶς τὰ μπορῆ νὰ σκεφθῆ, θά ζῆ μονάχα γιὰ νὰ τρέφῃ τὴ γενιά τοῦ γέρου, ἀνίκανο νὰ ἐννοήσῃ τὴ θέσῃ του, νὰ κινηθῆ, νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτὸ του και νὰ σωθῆ.

III

Εἶδες καμμιά φορὰ σκαραβαῖο πεθαμμένο; εἶνε

μέσα ἄδειος· τὸν ἔχουν φάγη τὰ σκουληκάκια τοῦ δολοφόνου μαμουνιοῦ.

Τὰ παιδιὰ τοῦ πονηροῦ καὶ δολοφόνου γέρου, θὰ μπορέσουν νὰ φᾶνε τὸ νοῦ τοῦ ἀνθρώπινου σκαρβαίου πού εἶνε τὸ σῶμα τους ;

Σμύρνη.

ΤΑΣΟΣ ΣΤΥΠΑΣ

Ἦμουν περήφανο πουλὶ κι ἂν εἶχα τὸν καημό μου
Ἄπάνω ἀπ' ὄλους τοὺς καημοὺς στὸν τρίσβαθον ἀέρα
Τ' ἄξια μου τ' ἀνεμόθρεφτα νὰ ἐξύγιαζα φτερά μου
Κ' ἴσως νὰ μοῦδινε ὁ καημὸς καὶ δύναμη κι ἀγέρα
Κ' ἴσως νὰ μ' ἄνοιγε ὁ καημὸς φτερά τὰ καταφρόνια.
Κ' εἶχα φωλιὰ τὰ τρίσβαθα τοῦ αἰθέρα τὰ παλάτια
Τὴν τρικυμιὰ, τῆς ἀστραπῆς τὸν ἥλιο, τὴ γαλήνη.
Μὰ τώρα τὰ φα-ταχτερά φτερά χαμοσευμένα
Τὰ δίπλωσα ξαυμάτως σὰ σκλάβος τοῦ πολέμου
Παρθένα, ὀμπρὸς στὰ πόδια σου κι' ὀμπρὸς στὰ γό-
[νατά σου.

Σμύρνη.

ΑΛΕΞΑΣ

VISIONS

Τί κι ἂν κοιτάζει τις ἄσπρες μου σάρκες
Κρυφὰ στ' ἀναμμένο βυσσινὶ
Τοῦ κλειστοῦ μου κοιτῶνα καντήλι
Ποὺ βιγλίζει τὴν ὥρα τ' ἀρχόντου γειτόνου μου γιός ;

Κι ἂν γλεντάει με—τί ; Στὴ μονάξα μου γύρω
Τὸν ξανοίγω κ' ἐγὼ στῶν λευκῶν ταντελῶν μου τοὺς
[γύρους

Ποὺ τ' ἀνήσυχο ζώνουν κρεββάτι μου.
Τὸν κεντῶ κυνηγάρη στὸ φῶς
Ποὺ ροδίζει τ' ἀνάριου φιλέ μου τὰ κρόσα.

Πάντα κάποιου Θεοῦ
Πάντα κάποιας Δανάης
Τις ξαδιάντροπες σκέψεις θὰ σμίγεις
Ἄγκαλιὰ, μελιστάλαχτε ὕπνε.

Ἄθῆνα

Κ. ΦΡΙΑΓΓΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ "ΕΡΕΙΠΙΑ,,

ΚΥΝΑΙΓΕΙΡΟΣ

Καλότυχη ἢ κοιλιὰ ὁποῦ βαστάει
 Τέτοια βλαστάρια !
 Ὁ ἓνας ὑψώνει τοῦ Θριάμβου τὸ Ναὸ
 Κι' ὁ ἄλλος μὲ τὸ πιετὸ τῆς Νίκης πὺ μεθάει
 Ὑψώνει τὸ τραγοῦδι τὸ τρανὸ
 Γιὰ τὴν παλικαριά...
 Καλότυχη ἢ κοιλιὰ
 Ὁποῦ βαστάει τέτοια βλαστάρια
 Στ' ἄρματα, στὸ τραγοῦδι, παλικάρια.

*
**

Χρόνια καὶ χρόνια πίσω ἀκαρτερῶ
 Ὡ παλικάρι ὠραῖο, ὀμπρὸς τὰ στήθεια
 Νὰ στήσης, τῆς ψυχῆς κάστρο τρανὸ,
 —Τι οἱ λύρες βουβαθήκανε ἀπ' ἀλήθεια !—
 Τὸ κῆμα νὰ ἡμερέψης πὺ ἀγριωπὸ
 Φτάνει μιᾶς τρικυμίας ἀπόμακρης σημάδια
 Πὺ Λάφυρα παλαιῶν Θριάμβων, τὸ Βωμὸ
 Ἐοπίσω του θ' ἀφήση σὲ ρημάδια...

*
**

Χρόνια καὶ χρόνια πίσω ἀκαρτερῶ
 Ὡ παλικάρι ὠραῖο, νὰ ψηλώσης
 Πύργος καὶ βράχος στὸν Προφητικὸ
 Θεὸ καὶ θριαμβευτῆς καὶ πάλε νὰ ξεδώσης
 Στῶν ἐπινίκειων τὸ τρελλὸ μεθύσι...
 Ἄλλοίμονο, ἐστέρειψε πιά ἢ βρύση
 Πὺ ἐπότισε τὴ γῆ τὴ μυθικιά
 στὸν Ὑμνο, στὸ τραγοῦδι, σὴν Παλικαριά...

Σμύρνη

ΚΩΣΤΑΣ ΜΙΣΗΛΙΔΗΣ

ΖΕΥΣ

Μέσα στὰ διάφανα νερὰ
 Τῆς κρουσταλλένιας λίμνης
 Λούζεται ἡ Λήδα ἢ ὄμορφη ἢ ξανθὴ
 Καὶ σκύβουν ἀπὸ πάνω της
 Ἐρωτικὰ τὰ κλώνια τῶν ἰτιῶν
 Σιγομιλώντας.
 Παίζει καὶ χαίρεται μέσ' στὸ νερὸ
 Κι' ἂν εἰμποροῦσεν
 Αὐτὴ τὴν ὥρα μάτι νὰ τὴ δῆ θνητοῦ,
 Θεὸ νάλεγε πὸς εἶναι
 Κάποια πεντάμορφη νεράϊδα.
 Μὰ ξάφνου ποιὸς ὀμπρὸς της βρέθηκε
 Πανώριος κύκνος ;
 Καὶ τὰ λευκὰ του πάλλει τὰ φτερὰ
 Ἄργοκινώντας
 Τὸν ἀλαβάστρινο λαιμὸ... Γυρεύει
 Μὲ τὴν ἀσπράδα της νὰ συγκριθῆ
 Κι' ὄλο σιμώνει τ' ἀπαλὸ κορμί.
 Ταράχτηκαν τῆς λίμνης τὰ νερὰ
 Κ' ἐπάψαν οἱ γυρτὲς ἰτιῆς
 Νὰ μουρμουρίζουν.
 Κ' ἡ Λήθη φρικιώντας ξαφνικὰ
 Στὸ χάδι τῶν φτερῶν του
 Ἐννοιωσε ὑπέροκισμο κάποιου Θεοῦ
 Τὸ θεῖο τὸ φίλημα.

Ἄθανα

ΜΑΡΙΑ Ε. ΖΑΠΠΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΣ

Ary René D'Yvermont

Η ΠΡΟΟΔΟΣ

Στὸ φίλο μου καὶ λεπτὸ ποιητὴ *Νίκο Σαντοριναῖο*.

Γλυκοχαράζει. Ὑψόνεται τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα. Ἐκείνο ποῦ σήμερα φαίνεται ἀκόμα ὄνειρο, αὔριο θὰ γίνει πραγματικότητα. Στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα ποῦ ὀλοένα μεγαλόνει καὶ λαγαρίζεται, φαίνεται ἓνα σημεῖο ἄλλικο νὰ διαπερνᾷ τὴ σκοτεινὴν ὀμίχλη καὶ νὰ μᾶς σιμόνει σιγαλινά.

Γλυκοχαράζει. Ἡ πρόοδος ξεσκεπάζεται καθημερινὰ ξεσκίζει ἓνα κομμάτι τοῦ σκοτεινοῦ πέλλου ποῦ τὴν κρατοῦσε μέσα στὴ σιὰ καὶ στὸ σκοτάδι. Ἄστρο πειὰ μεγαλόπρεπο γαληνεύει ἀπάνω ἀπὸ τὸν κόσμο· τότε φωτᾷ τότε ζεσταίνει καὶ μέσ' στὰ σπλάγχνα του πιάνει γόνιμος ὁ σπόρος τῆς Εἰρήνης καὶ τῆς Λευτεριᾶς. Ἡρεμῆ, ρωμαλαία καὶ δυνατὴ μιὰ εὐγενικὰ στιγμή τὴ φέρνει. Ξεπετιέται αὐτὴ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη σκέψη σὰν τὴν ἀναλαμπὴ ἀπὸ τὸ μέτωπο τῆς θεότητος. Βασιλεύει κατακτητῆς πάνω σ' ὅλη τὴ φύση, ὀρίζει τὴν Ἰδέα, κυβερνᾷ τὴν ὕλη καὶ τὴ ζωογονεῖ στίς ἀχτίδες τῆς ζωηρῆς τῆς λάμψης.

Ξεβγαίνει ἀπὸ παντοῦ, παντοῦ φανερόνεται ἀποτελειόνοντας τὸ ἀπέραντο καὶ μεγαλόπρεπο ἔργο τῆς, ἔργο πίστης, ἀγάπης, ἀπολύτρωσης. Στὸν ἔρχομό τῆς ὄλα ξαναγεννιοῦνται καὶ ξυπνοῦν. Καθημερινὰ ὁ νοῦς γεννᾷ ἓνα θάμα καὶ κλέβει ἓνα μυστικὸ ἀπὸ τὴ Δημιουργία.

Διέστε τὴν. Μεγαλόνει, προχωρεῖ σὰ χεῖμαρρος ὀρητικὸς, ξεχειλίζει, ὀρμᾷ κι' ὄτι κι' ἂν κάνει τίποτα δὲ μπορεῖ νὰ τὸν ἀναχαιτίσει. Περνᾷ; κι' ὀμπροστά τῆς κατεβαίνουν οἱ σημαῖες, ὀμπροστά τῆς γκρεμοβολοῦν

τὰ σύνορα τοῦ παλιοῦ κόσμου ποῦ στὸ τέλος φαίνεται ξαναγεννημένη.

Περνάει ξεπηδαίει τοὺς αἰῶνες ἓναν ἓνα, ὀπλισμένη μὲ τὸ ἀτσαλένιο ὕνι σκάβοντας στὸ δρόμο τῆς τὸ γόνιμο αὐλάκι τῶν μελλούμενων θεοισμῶν. Ἡ παντοδύναμη κνοή τῆς ἢ φλογερὴ καὶ σωτήρια διαλύει κάθε μέρα τοὺς ἴσκιους τῆς γῆς ξεσκεπάζονται στὰς μάτια μας ἓνα μέλλο λαμπερό. Σταματώντας τὶς καταιγίδες τῶν ἐπαναστάσεων, φωτίζει τοὺς πλούσιους δρόμους τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης, τοῦ νοῦ καὶ οἱ λαοὶ ὀδηγημένοι ἐπὶ τέλους ἀπὸ τὸ φῶς τῆς, ἐνωμένοι μιὰ μέρα κάτω ἀπ' τὸ ἴδιο λάβαρο, ἀδερφωμένοι θὰ συνεννοηθοῦν καὶ θὰ φιλιωθοῦν.

Μετάφρ. Γ. Α.

Jean Dorsal

ΜΥΘΟΙ ΠΟΥ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΜΕΣΑ Σ' ΕΝΑ ΠΗΓΑΔΙ

(Τὸ κρεμαστῆρι τοῦ ρολογιοῦ.)

Τὸ σπῖρι εἶνε ἦσυχο, ὄλα κοιμοῦνται καὶ κατακαθίζουν κάτω ἀπὸ τὴ σκόνη τῶ χρόνων· μόνο τὸ κρεμαστῆρι τοῦ ρολογιοῦ ἀνέμελο ἐπιμένει νὰ τρέχει, νὰ ταράζει τὴ σιωπὴ μὲ τοὺς βιαστικούς του χτύπους. Ποῦ τρέχει μὲ τὸν πόθο αὐτὸν τῆς κίνησης; Γιατὶ δὲν ὀποτάσσεται στὴν ἀνάπαψη;

Εἶδα πολλοὺς ἀνθρώπους σὰν κι' αὐτὸ νὰ κινοῦνται σπασμοδικὰ χωρὶς σκοπὸ μέσα σὲ μιὰ μόνιμη ἐνεργητικότητα, μισώντας τὰ αἰῶνια πράματα. Γι' αὐτὸ δὲ συζητῶ γιὰ τὴν πεισματάρικη παραξενιά τοῦ κρεμασταριοῦ αὐτοῦ ποῦ σημαδεύει τὸ χρόνο πηγαινοερχόμενο καὶ ἐτιμένει νὰ βιάζει τὴ σιωπὴ.

Μετ. Ε.

— Ο ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΗ
ΣΜΥΡΝΗ — ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ "ΝΕΟΤΣΗ,,

(Γνώμες συνεργατών).

Φίλε κ. Ήξαρχε,

Μ' έρωτάτε σέ ποιό σημείο βρίσκεται ο Δημοτικισμός στη Σμύρνη; Η άπάντηση δέν είναι τόσο εύκολη. Ο λαός μόνο έπρεπε νά έχει ψήφο σ' αυτό τό ζήτημα γιατί ή δημοτική γλώσσα είναι σφιχτά δεμένη μέ τήν ψυχή του νεοέλληνα· μ' αυτή άνατράφηκε και μεγάλωσε, μέσα σ' αυτή άποκρυστάλλωσε ό,τι αισθάνθηκε και λαχτάρησε—είναι δέν ξέρω πόσοι αιώνες τώρα— και μ' αυτή θέλει και τώρα άκόμα νά τραγουδήσει τή νέα του δόξα και τά νέα του όνειρα. Έτσι είναι δίκιο. Μά ό δυστυχισμένος λαός έχει έχτρούς πού δέν του δί- νουν τό δίκιο του· τέτοιοι έχτροι του λαού είναι άπειροι στη Σμύρνη άρματωμένοι μέ σχολαστικισμό πού μαραίνει κάθε ζωή.

Σμύρνη.

Dr Maidhof.
Καθηγητής.

Άγαπητέ μου Ήξαρχε,

Θά μου επιτρέψεις ν' άπαντήσω μονάχα στό δέφ- τερό σου ρώτημα γιατί σέ ποιό σημείο βρίσκεται ο Δημοτικισμός στη Σμύρνη σας άπό δώ πού είμαι βέ- βαια δέ μπορώ νά ξαίρω.

Η «Νεότης» σου είναι για τίς μέρες μας τό πιό άριστοκρατικό ξεφάντωμα για τά διαλεχτά πνέματα και τίς έβγενικές καρδιές και τό πέρασμά της χάραξε βα- θιά αύλάκι στην πρόοδο του Δημοτικισμού. Η ιστο- ρία του δέν θά τήν παραδει.

Μερόνα.

Δικός σου
Μένος Φιλήντας,

Φίλε κ. Ήξαρχε,

Μου κάνετε τήν τιμή νά ζητήσετε και τή δική μου γνώμη για ένα ζήτημα πού διατυπώνετε μέ δυό έρω- τήσεις:

«Σέ ποιό σημείο νομίζετε πώς βρίσκεται σήμερα ο Δημοτικισμός στη Σμύρνη;»

«Έκανε τίποτα γι' αυτόν στη μικρή του σταδιοδρο- μία τό περιοδικό μας;»

Μά, πρώτα πρώτα, τί θέλετε νά πείτε μέ τό «Δη- μοτικισμός»; Έκείνο πού έμαθε ό κόσμος νά αναφέ- ρει μέ καταφρόνια, ένα σύστημα διπλαδ ή μέ τάξη και νόμους και μέ άρχηγούς τόν Ψυχάρη, τόν Πάλλη και τόν Παλαμά; Άν αυτό έννοείτε Δημοτικισμό, ή γνώ- μη μου είναι πώς είμαστε πίσω. Άν όμως μέ τό «Δη- μοτικισμό» έννοείτε τήν όποσδήποτε άπαλλαγή άπό τή γλωσσική ειδωλολατρεία, τή γλωσσική έλευθερία ός είναι και άναρχική, σάς λέγω πώς ο Δημοτικισμός κι' έδω, όπως και παντού άλλου όπου ρωγέικο, είναι έμπρός, πολύ έμπρός.

Ένα παράδειγμα θά τᾶ; φέρω. Προσέξτε στην «Ά- μάθεια». Δημοσιεύει πολύστηλες περιγραφές του Καρ- βοΐνη. Δέν συστήνω βέβαια ώ; πρότυπο τήν, άπό ά- νάγκη, λίγο παρδαλή γλώσσα του Καρβούνη. Μά ότι και νά ναι ή γλώσσά του, πάντα δημοτική γλώσσα είναι. Αί λοιπόν! Πριν δυό χρόνια ή «Άμάθεια» δέ θ' ά- ναδημοσίευε ούτε μιá γραμμή του, αν δέν έξιλέωνε πρώτα τό γλωσσικό Μιλώχ μέ μιá άπό τίς άκόλου- θες στερεότυπες φρασούλες: «Χάριν περιεργείας άναδη- μοσιεύομεν...» ή «Έκ του έρθρου τούτου γεγραμμέ- νου δυστυχώς εις μαλλιαιρικόν ιδίωμα άποσπώμεν..» ή «Έπειδή ή πραγματεία αύτη, αν και εις τό γλ- λοϊόν γλωσσικόν κατατεύσασμα των Πάλληδων, περι- έχει άληθείας τινάς, παραλαμβάνομεν κτλ.»

Θά μ' έρωτήσετε: Σᾶ; άρρέσει αυτό; Έίρετε πώς είμαι πολεμιστής στό γλωσσικό ζήτημα και έχω άρ- κετή πείρα. Λοιπόν σᾶς λέγω πώς δέν είμαι δυ- σαρεστημένος. Νά προχωρούμε, και όπως θέλει ός

γίνεται ἡ πρόοδος. Τὸ ξέρω πὼς ἡ γνώμη μου δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴ γνώμη τοῦ Ψυχάρη καὶ ὁμολογῶ καὶ κάτι ἄλλο, πὼς ὁ Ψυχάρης ἔχει δίκιο. Μὰ τί νὰ κάνεις δίκιο πὺν εἶναι ἀδύνατο νὰ πάει ἔμπρός;

Δυστυχῶς στὸν κόσμον δὲν γίνονται ὅσα πρέπει νὰ γίνουν, μὰ ὅσα εἶναι βολετὸ νὰ γίνουν. Ὁ Ψυχάρης ἔχει δίκιο, μὰ φαντάζεστε τί μποροῦσε νὰ πάθει ἢ Ἐλλάς ἂν ἐπέμενε σώνει καὶ καλὰ νὰ πάρει τὸ Δεδέαγατς, τὴν Εἰάνθη καὶ τὸ Πόρτο Λάγο ὅπως εἶταν τὸ δίκιο;

Τίποτε ἀπόλυτο δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον. Ἄφ' οὗ ἡ γλῶσσα δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει χωρὶς ἀνθρώπους, θέλοντας καὶ μὴ θὰ τὴν ἐξαρθήσουμε κι' ἀπ' ὅλες τὶς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες: καπρίτσια, θυμούς, ψευτιές, ὑποκρισία, διπλωματία.

Οἱ ἄνθρωποι συνήθως γελιοῦνται. Κάτι χειρότερο: θέλουν νὰ γελιοῦνται. Ἄς τοὺς γελάσουμε λοιπὸν ἀφοῦ τὸ θέλουν. Ἄς γλυκάνουμε τὸ χάπι. Πεῖτε τους πὼς αὐτὸ τὸ ἀριστούργημα εἶναι δημοτικιστικὸ, νὰ μὴ θέλουν οὔτε νὰ τὸ ἐγγίξουν. Βάλετέ τους στὴν ἀρχὴ κανένα πείραγμα γιὰ τὸν Ψυχάρη, νὰ τὸ ρουφήξουν καὶ νὰ τὸ εὔρουν θαυμάσιο.

Πρέπει λοιπὸν ν' ἀλλάξει σύστημα ὁ δημοτικισμός. Ὅχι πιά συζητήσεις, ὄχι δόγματα, ὄχι προκλήσεις. Πρὸ πάντων μακριὰ ἀπὸ ἐτικέττα κακονοματισμένη. Οἱ ἄνθρωποι δὲν τὴν παίρνουν. Ἔχουν δίκιο; Ὅχι. Μὰ τί νὰ γίνει; Δὲν βλέπετε τὸ Χατζιδάκη; δημοτικιστὴς πολὺ πῶς δημοτικιστὴς ἀπὸ κάθε ἄλλον καὶ ὅμως κατασκοπώνεται σὲ χίλιες στρεψοδικίες γιὰ νὰ μὴ φαίνεται δημοτικιστὴς.

Ἔστερα ἀπ' αὐτὰ, ἡ ἀπάντησή μου στὸ δεύτερο ἐρώτημά σας ἔρχεται μονάχη της. Τὸ περιοδικὸ σας, θαυμάσιο, ἀνώτερο γιὰ τὴ Σμύρνη μας *φιλολογικῶς*, δὲν ὠφέλησε τὸ δημοτικισμό, γενικὸ καὶ ἀπεριόριστο ὅπως τὸν ἔθεσα. Μὲ θαυμασμό πολλὰς φορὰς διάβαζα μερικὰ ἄρθρα σας κι' ἔτριβα τὰ μάτια μου, μὴν πιστεύοντας πὼς εἶναι δημοσιευμένα σὲ σμυρνέικο πε-

ριοδικό. Μὰ ποιὸι τὰ διάβαζαν; Ὁ Σεφεριάδης, ὁ Φωτιάδης, ὁ Ἐξαρχος, ὁ Ἀναστασιάδης..., κηρυγμένοι δημοτικιστὰδες δηλαδή. Ἄν γι' αὐτοὺς εἶταν ἡ «Νεότης», κρίμα στὰ χρήματα πὺν ξόδευε ὁ διευθυντής της. Καὶ πραγματικῶς δὲν μοῦ δείχνετε ἕναν πὺν τραβήξατε στὸ Δημοτικισμό μὲ τὸ περιοδικὸ σας; Ἔνα μόνο σᾶς ζητῶ, ὅπως κι' ἀπὸ τὸ «Νουμᾶ».

Δὲν ρίχνω τὴν ἀξία τοῦ «Νουμᾶ», θέλω ὅμως μόνο νὰ τὴ βάλω στὴ θέση της. Ὁ «Νουμᾶς» εἶναι ὁ μεγάλος ἐπαναστάτης πὺν χτύπησε κατακέφαλα τὴ σαπίλα, τὴ γαγγραινιαρική προγονολατρεία, τὶς ψεύτικες ἀξίες, μ' ἕνα λόγο, ὅ,τι ἀργότερα ὠνομάσθηκε «φαιλοκρατία». Στὴ φτώχεια τοῦ τὸν ὕβριζαν ὡς πληρωμένο, μὰ ἐκεῖνος μὲ ἀξιοθαύμαστη ἐπιμονὴ ἐξακολούθησε νὰ παρασκευάζει τὴν ἐθνικὴ ἐπανάσταση. Νέος Πρόδρομος, ἐτοίμασε τὸ δρόμο τοῦ Βενιζέλου καὶ ἔφερε τὸ Ἔθνος στὸ Γουδί, στὸ Κιλίς, στὴν Καβάλλα. Ἄν φυλλομετρήσει σήμερον τοὺς τόμους τοῦ ἕνας ἀπροκατάληπτος κριτὴς θὰ ὁμολογήσει ὅτι ὁ «Νουμᾶς» ἔχει δίκιο νὰ καυχηθεῖ πὼς εἶδε καὶ ἐτοίμασε ἐκεῖνο πὺν οἱ κατήγοροί του μόλις κατώρθωσαν νὰ δοῦν πολὺ ἀργότερα στὸ Γουδί.

Σμύρνη.

Δικός σου
Γ.Ι. Ἀναστασιάδης

Ἀγαπημένε Ἐξαρχε.

Μὲ παραξένεψαν πολὺ οἱ ἐρωτήσές σου. Τὶς χωρίζω: Γιὰ τὴν κατάσταση τοῦ Δημοτικισμοῦ στὴ Σμύρνη, τί νὰ σοῦ πῶ; Σὲ τόπο πὺν οἱ ταπεινότερες παίρνουν ὅλες τὶς μορφές τοῦ Ἰδανικοῦ, ἕνας ἀγώνας σὰν καὶ τὸ δικό μας, ἕνα ἀτέλειωτο βᾶθν καὶ τόσο μεγάλο καὶ πολυστόχαστο δούλεμα γιὰ τὴν ἰδέα μας

τὸ φαντάστηκες πὸν θὰ σκλάβωνε καὶ πὸν θάσερνε ἀπάνω του, ἂν ὄχι τὸ θαυμασμὸ, τὸ λιγώτερο τὴν προσοχή τους! Κι' ἀκόμα οἱ λίγοι, οἱ λιγοστοὶ, πὸν ἢ ἡμιμάθεια καὶ ἢ μανία τῆς ἐπίδειξης τοὺς τραβᾷ στὸ δρόμο κάποιας ἄτονης συζήτησης, εἶναι τόσο λαφρόμυαλοι, πὸν παίρνουν τὴν ἰδέα τους γιὰ κάστρο ἀκούσεφτο, γιὰ κατιτίς ἀκριβὸ, πὸν δὲ μπορεῖ κανεὶς οὔτε νὰ τὸ γγίξῃ οὔτε νὰ τὸ θωρήσῃ. Κι' ἂν τοὺς θυμίσῃς τὸν ξαφνιασμὸ καὶ τὴν τρομάρα τους πὸν τρέξαν νὰ φυλάξουν καὶ νὰ προστατέψουν τὴ μονακριβή τους ψευτόγλωσσα πίσω ἀπὸ 'να τόσο διαφοροῦμενο νόμο, ἀπαράλλαχτα σὰν τὸ παιδί τὸ φοβιτσάρικο πὸν τρέχει νὰ κρυφτῇ πίσω ἀπὸ τὸ φουστάνι τῆς μάνας του, ἔχουν νὰ σ' ἀπαντήσουν τόσο ἄνοστα κ' ἔξω ἀπὸ τὸ γύρο τῆς συζήτησης πὸν ἀνίκανοι τὴν καταπιάνονται, πὸν σ' ἔρχεται νὰ μὴ θυμῶνῃς πιά μαζί τους μὰ νὰ τοὺς λυπᾷσαι. Καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια, θάθελα τὸ φανατισμὸ τῆς Πόλης, πὸν χωρίζει τοὺς πολεμιστὰδες τῆς ἰδέας, τῆς ἴδιας τῆς μεγάλης-ιδέας, πὸν ἄλλοι τὴ βλέπουν ἀπὸ τὴ μεριά τοῦ ἥλιου κα' ἄλλοι ἀπὸ τὴ μεριά τῆς σκιᾶς. Γιατὶ ἐκεῖ φανερώνεται κάποιο ἐνδιαφέρο. Ἴσως κ' ἐσὺ πιότερο σ' αὐτὸ νὰ στηρίχτηκες βγάζοντας τὴ «Νεότητα» μὰ ἀλλοίμονο! —καὶ τὸ λέγω γιὰ ντροπὴ ὀλονῶνε μας— μόνο πίκρες δοκίμασες, πίκρες βαθειᾶς, ἀγιάτρευτες, ὄχι γιὰ τὸν πόλεμο τῶν ἀνόητων, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀδιαφορία ἐκεινῶν πὸν μὲ παχειὰ λόγια μονάχα σοῦ στάθηκαν συμπολεμιστὰδες πιστοὶ καὶ χρήσιμοι.

Κ' ἔτσι ἢ σειρὰ μ' ἔφερε στὴ δευτέρῃ σου ἐρώτησῃ πὸν τὴ βρίσκω γεμάτη περηφάνεια μαζί καὶ παράπονο. Περηφάνεια γιὰτὶ μονάχος σήκωσες ὅλο τὸ φορτίο τοῦ πολέμου αὐτοῦ. Καὶ τραβιέσαι σήμερα ἀπὸ τὸ φανερὸ πάλαιμα—γιατὶ τὸ πάλαιμα τὸ ἀνεπίσημο, ἄς τὸ ποῦμε, θὰ τὸ βαστάξῃς σὰ μιὰ ἀνάγκη αἰσθητικὴ σου —περηφανος πὸς πρῶτος ἐσὺ ἔρριξες τὸ θεμέλιο πὸν θ' ἰρθοῦνε νὰ τὸ ψηλώσουν σὲ παλάτι ὀλόλαμπρο οἱ σημερινοὶ σου συμπολεμιστὰδες καὶ οἱ αὐριανοὶ, πὸν

τὸ πρῶτο ἀληθινὸ φῶς τόδαν στὸ περιοδικό σου κατὰ πρῶτα τους φτερὰ τὰ χρουστιᾶνε σὲ σένα.

Σοῦ σφίγγω γκαρδιακὰ τὸ χέρι συμπολεμιστῆς καὶ συνιδεάτης σου.

Σμύρνη.

Κώστας Μισαηλίδης.

Ἀγαπητὲ Κύριε,

Ὁ Δημοτικισμὸς εἶνε ζήτημα ὄμι μονάχα καθαρὰ γλωσσικὸ ἀλλὰ πρὸ πάντων ζήτημα τέχνης. Τὸ κάτω κάτω ζήτημα γλωσσικὸ ξεχωριστὰ ἀπὸ τὸ ζήτημα τῆς τέχνης δὲν εἰμπορεῖ ποτὲ νὰ ὑπάρξῃ μὲ κάποια σοβαρότητα. Ὅπως γιὰ νὰ ὑπάρξῃ σχολὴ impressioniste στὴ ζωγραφικὴ, πρέπει πρὸ πάντων νὰ ὑπάρξῃ ζωγραφικὴ, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο γιὰ νὰ ὑπάρξῃ δημοτικισμὸς, πρέπει πρὸ πάντων νὰ ὑπάρξῃ φιλολογία. Κατὰ συνέπεια σᾶς ἀπαντῶ στὸ πρῶτο ἐρώτημά σας ξερὰ ξερὰ: Δημοτικισμὸς στὴ Σμύρνη δὲν ὑπάρχει παρὰ ὅπου ὑπάρχει καὶ φιλολογία. Ὅπου ἢ φιλολογία εἶναι terra incognita, ἐκεῖ δὲ θάβρετε καὶ στάλα δημοτικισμοῦ. Ὅσοι δὲ νοιώθουν ἀπὸ τέχνη στὴ φιλολογία, πὸς θέλετε νὰ νοιώσουν ἀπὸ δημοτικισμὸ.

Ἡ ἀπάντησή μου αὐτὴ διευκολύνει πολὺ τὴν ἀπάντησῃ στὴ δευτέρῃ σας ἐρώτησῃ. Εἶναι σὰ νὰ με ρωτᾷτε: Ἡ «Νεότης» ὠφέλησε καθόλου τὴ νεώτερη ἑλληνικὴ φιλολογία; Ὅποιος νοιώθοντας ἀπὸ φιλολογία σᾶς ἀπαντήσῃ ἀρνητικὰ, στείλετέ τον νὰ διαβάσῃ τὰ διηγήματα τοῦ Ἀλεξᾶ, τὶς περιγραφὰς τοῦ Σαντοριναίου καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ Εὐγένη, τοῦ Φριλίγγου, τοῦ Φωτιάδη, τοῦ Χριστίδη, τοῦ Μισαηλίδη κτλ. κτλ. κ' εἶμαι βέβαιος πὸς θ' ἀλλάξῃ γρήγορα γνώμη.

Τὸ κάτω κάτω ἄλλοι ἄς σᾶς ποῦν : « ἄμμες δε γ' ἐσόμεθα πολλῶ κρείττονες ».

Σμύρνη.

Στέλιος Σεφεριάδης.

Φίλε Ἐξαρχε,

Ἀπαντῶ στήν ἐρώτησή σου :

Κάθε ζήτημα καθὼς και κάθε ὄργανισμὸς γιὰ νὰ καλλιεργηθῆ και ν' ἀναπτυχθῆ χρειάζεται ἓνα κατάλληλο περιβάλλον· περιβάλλον εὐνοϊκόν, περιβάλλον ἀδιάφορο ἢ ἐπὶ τέλους περιβάλλον ἐχθρικό. Ἀδύνατο ὅμως εἶναι ν' ἀναπτυχθῆ σὲ περιβάλλον δηλητηριασμένον και πού ἀδιάκοπα δηλητηριάζεται.

Τέτοιο περιβάλλον δηλητηριασμένον γιὰ τὸ δημοτικισμὸ εἶναι ἡ Σμύρνη μας. Κάθε ζήτημα, κάθε ἰδέα, κάθε γνώμη και ἡ πειὸ παράδοξη και ἡ πειὸ ἐξωφρενική μπορεί νὰ τεθῆ σὲ συζήτηση, και ἡ συζήτηση νὰ εἶναι ἀνεκτὴ. Ἄλλ' ὅταν γίνῃ λόγος γιὰ τὸ δημοτικισμὸ, ἀλλοίμονο ! Ἐξέρετε καλά τι γίνεται τότε.

Μὰ ὅπως και στὸ πειὸ ἀκατάλληλο περιβάλλον μπορεί μέσα σὲ γλάστρα ἢ ἀπὸ κάτω ἀπὸ σέρα ν' ἀναπτυχθῆ ἓνας ὄργανισμὸς πού δὲ φυτρώνει στήν ἄλλη γῆ, εἶτι και γιὰ τὸ δημοτικισμὸ μπορεί νὰ ποῦμε πὼς καλλιεργεῖται ἔξοχα μέσα σὲ μερικές ὠραίες γλάστρες ἀπὸ κάποιους ὀλίγους και ὄχι κατὰ τὴν ἀξία τους ἐπιτιμώμενους ἐδῶ ποιητὲς μας και ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ σέρα τῆς σάτυρας ἀπὸ τὸ μοναδικὸ « Κόπανο » τοῦ Ἀναστασιάδη.

Ἡ « Νεότης » μὲ τὴ μηνιαία ἐκδοσή της, ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ ἢ εἰλικρίνεια, δὲ συντελεῖ καθόλου στήν πρόοδο τοῦ δημοτικισμοῦ στή Σμύρνη· ἀπλὰ εἶναι ὄργανο μερικῶν δημοτικιστῶν πού γράφουν γιὰ δική τους ἴσως εὐχαρίστηση, πιθανόν γιὰ τὸ μέλλον· ὄχι ὅμως

και γιὰ τὴν ἐξάπλωση τοῦ ζητήματος. Εἶναι ἓνα μπουκέτο καμωμένον ἀπὸ ἄνθη κομμένα ἀπὸ τίς γλάστρες πού ἔλεγα, ἀπὸ μερικά ξένα ἄνθη και ἴσως και ἀπὸ μερικές τζικνίδες.

Δὲν κατακρίνω αὐτὴ τὴν ἐργασία, ἀλλὰ δὲν τὴ θεωρῶ πὼς σχετίζεται μὲ τὴν πρόοδο τοῦ δημοτικισμοῦ, ὅπως λόγου χάρη συντέλεσε ὅπως δήποτε ἡ « Νεότης » στήν πρώτη και δεύτερη περιόδὸ της πού ἐκδιδόντανε κάθε βδομάδα· τότε ἔκανε γνωστὴ σὸν πολὺ τὸν κόσμον τὴ νέα ἑλληνική φιλολογία, τὴ σημαντική και ἀξιοθαύμαστη, πού προσηγήθη ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐκδήλωση ὑπεροχῆς τῆς φυλῆς μας, πού μπορεί και νὰ τὴν προκάλεσε και πού ἦταν ὅπως διόλου ἄγνωστη στή Σμύρνη.

Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μου μπορεί νὰ ἔχω και ἄδικο.

Ἐτι και ἡ « Ἡμερησία » ἄλλοτε συντέλεσε νὰ γνωρισθοῦν στή Σμύρνη και νὰ ἐκτιμηθοῦν μερικοὶ νεόελληνες ποιητὲς και πεζογράφοι· και θεωρῶ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὴν καλλίτερη γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ δημοτικισμοῦ στή Σμύρνη. Δυστυχῶς τὴν ὠραία προπαρασκευὴ ἀκολούθησε συζήτηση, τὸ « δηλητήριον ἐχύθη μὲ ἀφθονία και ὁ δημοτικισμὸς ἔμεινε στίς ὀλίγες ἐκλεκτὲς γλάστρες, στὸ μπουκέτο πού γίνεται ἀπὸ τ' ἄνθη τους και στή σέρα μας.

Μὲ ἀγάπη

Τάσος Στύπας.

Σμύρνη.

Μιὰ σωστὴ μακεδονίτικη ἐκστρατεία μελετημένη και ὀργανωμένη χρειάζονταν τὸ ζήτημά μας, ξεκινώντας ἀπ' ὅπου, μὲ τὸν πιστὸν, τὸν ἀφωσιωμένον στήν ἰδέα πρωτοστάτη, πού νᾶξε θρόνον μαλαματένιο και νὰ κρατοῦσε στὸ χέρι του σοφοῦ δασκάλου κοντύλι.

Πολὺ νωρὶς ἡ προγονική Ἀθήνα κατάλαβε τῆς ἀ-

ναγέννησης αὐτῆς τὴν ἀνάγκη, μὰ στοὺς ἀδύνατους ὄμους τοὺς μὴ μέρα κάποιοι ἐκλεχτοὶ ἀνυποστήριχτοι σπρώξανε ὡς τὴν πόρτα τῆς Βουλῆς τὸ ζήτημα καὶ τὸ θαρρευτήκανε στὴ στοργή της.

Ἡ Πόλη ἀργοκίνητη πάντα, **φλομωμένη** ἀπὸ τὸ μπαλασσωμένο λογιωτατισμὸ καὶ τὴ φαναριώτικη ρητορεία, μέσα σ' αὐτὴν ἴσα—ἴσα τὴν πλάση της τὴν ἀντίθετη κρατοῦσε τὴν αἰτία τῆς ἀντίδρασης. Γιὰ τὴν ἐξέγερση ἄξιζε μὴ τέτοια ἁμαρτία.

Μὰ ἡ **μονοιόρικη** Σμύρνη, ἡ ἄπλαστη, ἡ δίχως καμμιά γλωσσικὴ συνείδηση δὲν εἶχε πούθενά συμποσωμένο τὸ φύραμα ἔστω καὶ ἀνόμοιο, πού κάποιο χέρι πατρικὸ θάπλαθεν ἀπ' αὐτὸ τὸ πρόσφορο πού θ' ἀπίθωνε στὴν Πρόθεση γιὰ νὰ ἐτοιμαστῆ τῶν πιστῶν ἢ μετάδοση. Νοικοκυραῖοι καλοὶ στὰ σπιτικά τους μὲ τίς φιλολογικὰς τους βεγγέρες καὶ τίς ἀπαγγελίες ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν συχωρεμένων καὶ μὲ τὰ δικά τους ἐλεγεία λάμπανε στὸν ἀνοιχτικὸ ὀρίζοντα τῆς Σμύρνης. Κάπου—κάπου δειλοὶ καὶ ἀναποφάσιστοι τοὺς χειροκροτοῦσαν οἱ καλύτεροι, ἄτολμοι ὅμως δένανε καὶ αὐτοὶ τὸ δεύτερο κόμπε στὸ τυφλοπᾶνι. Ἐδῶ θάπρετε ν' ἀνοίξει ἡ ἱστορία τοῦ τόπου μας μὰ θὰ φύγουμε ἔτσι ἀπὸ τὸ σκοπὸ μᾶς γνώμης ἀτλή; πού μᾶς ζητεῖ ὁ διευθυντὴς τῆς «Νεότητος». Γνώμη πού θάπρεπε νὰ τὴν ποῦμε ὕστερα ἀπὸ δέκα χρονῶ ζωὴ τοῦ περιοδικοῦ, πού θάχε ἀποτελειωμένη μὴ περίοδο τοῦ σκοποῦ του, τῆς γλωσσικῆς μας ἀναγέννητης, πού τὴν ἔλειπε τόσον ἐσώψυχα ὁ διευθυντὴς του, ἀσκητὴς αὐτὸς φανατικὸς, πού τὸν ἔφαγε καὶ τὸν στράγγιξεν ὁ «ζῆλος».

Ἄν σήμερα ἡ «Νεότης» πρόωρα μᾶς ζητεῖ τὴ γνώμη μας, ἐμεῖς πού μετροῦμε τὰ πράματα ὄχι μὲ τὸ μέτρο τῆς ἔκτασης παρὰ μὲ τὸ βυθόμετρο, βλέπουμε τὸ ἔργο της βαθὺ καὶ ξάστερο μ' ἐπίδραση καὶ ἀποτελεσματὸν τὸπο μας, πού θὰ φανεῖ πεῖδ χειροπιαστὸ ὅταν ἔρθει νὰ καταπιαστῆ τὸ ἔργο ἢ μεγάλῃ πολυσύνθετῃ κοινωνικῇ πρωτοβουλία, πού θὰ συστη-

θεῖ ἀπ' ὅσους ξεθάρρεψε, ἀπ' ὅσους ἀγκύλωσε καὶ ἀπ' ὅσους ἐδημιούργησε τὸ περιοδικό.

Σμύρνη.

Κ. Ι. Φριλίγγος.

Φίλε Ἐξαρχε,

Μὲ δυὸ λόγια ἀπαντῶ στὸ φιλικὸ σου διπλορόφημα: Ὡς τὰ τώρα, πραγματικὴ ἐξωτερικέψη τῆς δημοτικῆς μας, ἔξω ἀπὸ τὴ «Νεότητα» δὲν ἔχω νοιώσει.

Ἀν παίρνω βέβαια τὸ ζήτημα μόνον ἀπὸ τὸ φιλολογικὸ του μέρος. Τὸ ἔξετάζω περισσότερο ἀπὸ τὴ **διαδοτικὴ** του—ἂν μοῦ δίνης τὴν ἄδεια νὰ φαμπρικάρω μὴ λέξη—ὄψη.

Προσπάθεια γιὰ τὴ δημοτικὴ μας, λογαριάζω μόνον ἐκεῖνη πού, μαζί μὲ τὴν ἐγωιστικὴ—ἂν θές—ἰκανοποίηση πού δίνει ἓνα καλογραμμένο ἔργο, προσφέρει καὶ κάποια γλυκύτερη δουλειά, κάποια θυσία, πού δείχνει κάποιο πείσμα γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς γλωσσικῆς ιδέας.

Τέτοια προσπάθεια στὴ Σμύρνη, μόνον ἢ «Νεότης» ἔχει στὸ ἐνεργητικὸ της. Κι' ἂν ἐσὺ μπορεῖς νὰ περηφανεύσαι γιὰ τοῦτο, ἐγὼ ὅμως λυπᾶμαι κατάκαρδα γιὰ τὴν ἐγκατάλειψη καὶ τὴ μοναξιά σου σ' ἓναν ἀγῶνα τόσο μεγάλο καὶ ἱερό.

Χωρὶς περισσότερα

Σμύρνη.

Λ. Ξανθός.

Ἄγαπητή μου «Νεότης»

Σ' εὐχαριστῶ πού μὲ τιμᾶς καὶ θέλεις νὰ μάθεις καὶ τὴ γνώμη μου γιὰ τὸ δημοτικισμὸ. Τὸ μόνον πού λυπᾶμαι εἶναι πὼς μ' ἐρωτᾶς γιὰ ἓνα ζήτημα πού

ἔχω ἀφισρωμένο τὸν ἑαυτό μου καὶ πού γι αὐτὸ προσπαθῶ νὰ διαθέσω ὅλη τὴν ἠθικὴ καὶ ὕλική δύναμη τοῦ ἀτόμου μου καὶ συνακόλουθα ὅ,τι καὶ νὰ γράψω καὶ ὅ,τι καὶ νὰ πῶ θὰ φαίνεται πάντα λίγο. Ὡστόσο θὰ προσπαθῆσω νὰ καθορίσω σὲ λίγες γραμμὲς πῶς τότε βλέπω καὶ πῶς τὸν αἰστανόμαι τὸ δημοτικισμό, τόσο γενικά, ὅσο καὶ ξεχωριστά.

Γενικά λοιπόν, ἐπειδὴ στὸ δημοτικισμό ἐξετάζω μόνο τὰ ἰδανικά του, ἔχω τὴν ἀπόλυτη πεποίθησι καὶ γνώμη πῶς ὅτι καλὸ καὶ ἂν κατώρθωσεν σ' ὅλη τὴ μακρόχρονη ζωὴ τῆς ἡ φυλῆ μας, καὶ ὅποιον τιμὴ καὶ δόξα καὶ ἂν ἀπόχρησεν τὸ ἔθνος μας, ὅλα τὰ χρουστάμε σ' τὸ δημοτικισμό τῆς κάθε ἐποχῆς. Γιατὶ ἂν σήμερα ὁ δημοτικισμὸς παρουσιάζεται καὶ ἂν τότε γνωρίσαμε οἱ περισσότεροι μὲ τὴ μορφὴ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, ὡστόσο μοῦ φαίνεται πῶς οἱ φρόνιμοι, μὲν κάνουνε τὴ γνωριμία του, ἀμέσως βλέπουνε στὸ βάθος του νὰ γυρεύει ὁ δημοτικισμὸς, μαζί μὲ τὶς ἀληθινὰς ἰδέας καὶ λαχτάρες του γιὰ τὸ ξεσκλάβωμα, ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς του ἕνα—ἕνα ὅλα τὰ ἀληθινὰ καὶ εἰλικρινὰ προτερήματα, ὅλες τὶς ἄδολες ψυχικὲς διάθεσες, τοὺς ὑψηλὰ πραχτικὸς λογισμοὺς πού θὰ κάνουνε χωρὶς ἄλλο τὸ καλὸ πρότυπο τοῦ δημοτικιστῆ πολίτη πού ὅλες του οἱ προσπάθειες θὰ εἶναι, πνευματικὲς καὶ ὕλικες, γιὰ τὸ ΓΕΝΙΚΟ ΚΑΛΟ.

Γιὰ μὲνα δημοτικιστάδες τῆς ἐποχῆς τοὺς εἴτανε ὅλοι οἱ τιμημένοι πρόγονοί μας—καθὼς καὶ οἱ πρόγονοι ὅλων τῶν ἐθνῶν—πού εἰλικρινὰ βλέποντας μὲ τὸ φακὸ τῆς Ἀλήθειας ἐπράξανε μεγάλα καὶ χτυπήσανε μὲ κάθε τρόπο τὸ σκοτάδι καὶ τὴ ψευτιά. Γι' αὐτὸ ἔχω καὶ τὴν πεποίθησι πῶς καὶ οἱ σημερινὲς καὶ οἱ μελλούμενες ἀκόμη ἐπιτυχίες, τιμὲς καὶ δόξες τῆς φυλῆς μας, ὅλες ἀνεξάρτητα θὰ ἐρθοῦν ἀπὸ τὸ δημοτικισμό· γιατί ἂν ὁ δηλωμένος δημοτικισμὸς εἶναι λίγος καὶ ἀναλογία ὁ ἀδήλωτος εἶναι πλήθιος, ὅλα τὰ βουνὰ ὅλες οἱ ἀκροποταμιῆς, οἱ ἀκρογιαλιές, τὰ δάσα, οἱ κάμποι, τὰ πέλαγα, τὰ πλεούμενα

εἶναι γιομάτα ἀπὸ τίμιους ἐργάτες καὶ διαφεντευτὲς μὲ τὰ προτερήματα τοῦ Δημοτικισμοῦ· ἀκόμα καὶ αὐτοὶ οἱ δῆθεν καθαρευουσιάνοι πού χρόνια καὶ χρόνια ἔχουν ζαλισμένη τὴν ὑπαρξὴ τους μὲ τὰ θολὰ νοήματα καὶ πού ἴσως θὰ ἐξακολουθήσουνε ἀκόμα ὡς νὰ πεθάνουνε, μὲν εἰς τὸν ἔρθουνε οἱ ἐπίσημες στιγμὲς, ἀμέσως κυριαρχεῖ στὰ ἔργα καὶ στοὺς λογισμοὺς τους ὁ «ὑπολανθάνων» σὰ νὰ ποῦμε δημοτικισμὸς καὶ τοὺς τάξει ὅλους ἕνα σῶμα στὶς διαταγὰς του καὶ ὑπηρετοῦνε τὶς γνώμης του.

Ἐπειδὴ ὅμως ἐμεῖς τὸ δημοτικισμό τότε γνωρίζουμε καὶ τὸν ξεχωρίζουμε σ' ἕνα ἀπὸ τοὺς κυριώτερους κλάδους του, τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, γι αὐτὸ ὑποχωρωμένοι εἶμαι νὰ εἰπῶ πῶς τότε βλέπω καὶ σ' αὐτὴ του τὴ θέσι πού μὲ τόση ἀφοσίωσι καὶ τόσον ἠρωϊσμό τὸν ὑπηρετοῦν τόσο συνιδεάτες καὶ ξεχωριστὰ στὴν ἀγαπημένη μου Σμύρνη ἢ «Νεότης». Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ δημοτικισμοῦ στὸ γλωσσικὸ ζήτημα εἶναι οἱ δηλωμένοι δημοτικιστὲς, καὶ εἶναι ὅσοι ἔχοντας τὸ καλλιτεχνικὸ συναίσθημα τῆς γλώσσας μας πικρὸ λεπτὸ δὲ μποροῦνε νὰ ὑποφέρουνε τὸν ψευτόσοφο λογιστικισμό τῆς καθαρεύουσας. Ἐπειδὴ ὅμως σὲ ὅλους τοὺς δημοτικιστὲς **δυστυχῶς** δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ὑπάρχουνε σὲ ἀρκετὴ δόσι τὰ προτερήματα, τὸ πνεῦμα, οἱ ψυχικὲς διάθεσες, οἱ εἰλικρινεῖς προθέσες πού χρειάζονται γιὰ νὰ γίνουν σὲ ὅλα τους ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τέλειοι δημοτικιστὲς γι αὐτὸ βλέπουμε ἀνάμεσόν μας, στοὺς **δηλωμένους** σὰ νὰ λέμε, τὸ θλιβερὸ σύμπτωμα συντρόφων πού εἶναι μόνο ἀπλὰ **μαλλιανοὶ** εἰδεμὴ κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι καθαρευουσιάνοι. Κι ἔτσι καταντήσαμε ἔπειτα ἀπὸ τὸν ὠραϊότατο ἐνθουσιασμό μας γιὰ τὴ δημοτικὴ μας γλώσσα καὶ τὸ δημοτικισμό, ἄλλοι ὀκλαμαδόροι (παρασημοφορημένοι) ἄλλοι ποιητὲς τῆς εὐκαιρίας, ἄλλοι ἐγωῖστὲς φιλόλογοι, ἄλλοι γρινιάρηδες κριτικοί, ἄλλοι εὐαίσθητοι σνομπιστὲς ἐστὲ κτλ. κτλ. καὶ μένουνε μόνο λίγοι πού σ' αὐτοὺς ὁ ἐνθουσιασμὸς ὅλο ἀξιά-

νει και πού μ' ὄλα τὰ πού δὲ δίνανε θάρρος ἀδύνα-
τα βήματα τῶν συντρόφων τους ξακολουθοῦνε ἡρω-
ϊκὰ τὸν καλὸν ἀγῶνα γιὰ τὰ ἰδανικά τους και χω-
ρίς νὰ ἀπελπίζονται δουλεύουνε μὲ νοῦ μὲ καρδιά
και μὲ ζωὴ γιὰ τὴν ὄνειρεμένη αὐγὴ πού ξανοίγουνε
και πού χωρὶς ἄλλο χαράζει. Σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα σὲ
συνάντησα ἀγαπημένη μου «Νεότης», ἡρωϊκὸ περιο-
δικό, ὄχι ὀλιγώτερο ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους μου συν-
τρόφους σου τὸν παποῦ «Νουμά» τὰ «Γράμματα»
τὴ «Νέα ζωὴ» τὴ «Χαραυγὴ» και τοὺς ἄλλους εἰλι-
κρινεῖς συνιδεάτες. Ἡρωϊκὰ σὰς εἶπα γιατί αἰσιάνο-
με πὼς εἶναι ἡρωϊσμός νὰ παραβλέπει κανεὶς ὄλο
τὸν κύκλο του πού μὲ λίγη συγκατάβαση θὰ τοῦ
προμήθευε τόσα γλυκόλογα και ἰόση ψευτικὴ δόξα,
πού, ἀλλοίμενο, τόσο χρειάζεται γιὰ τὴν ὕλική μας
ζωὴ και νὰ τρυβᾷ μονάχος του τὸν ἀγκαθοσπαρ-
μένο δρόμο τοῦ μέλλοντος τῆς Ἀληθείας. Εἶναι ἡ-
ρωϊσμός παρόμοιος μὲ ἐκεῖνον πού χρειάστηκε γιὰ
νὰ πάρουμε τὸ Κιλκίς νὰ προσπαθεῖς νὰ ξυπνήσεις
καλλιτεχνικά και ἀνθρωπιστικά αἰσθήματα γράφον-
τας, συζητώντας, μιλώντας σὲ κοιμισμένους, πού
μόλις, ὅταν θὰ ἔχεις πεθάνει ἐσὺ τρεῖς φορὲς ἐλπίζεις
νὰ ξυπνήσουν ἐκεῖνοι και ὡς τόσο ἐσὺ ἐτοιμάζεις τὸ
ἐγερτήριο νὰν τὸ εὔρουν ἐτοιμο στὸ ξύπνημά τους
οἱ ἀγαπημένοι σου. Ὡ! και νάξεραν πόση στοργή,
πόση ἀγάπη κλείνουμε στὰ σπλάχνα μας γιὰ τοὺς
ἀδιάφορους πού καρτεροῦμε νὰ γίνουμε οἱ εἰλικρι-
νεῖς και τίμιοι διαφεντευτὲς τοῦ γενικοῦ καλοῦ. Σ'
αὐτὸν τὸν ἀγῶνα σ' ἀντάμωσα κ' ἐλπίζω νὰ συνο-
δευτοῦμε, ἀγαπημένη μου «Νεότης», στὸν ἀγῶνα
πού εἶμαι και τρυφερὰ δεμένος μὲ τόσους ἀγαπη-
μένους μου ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη μου γυναῖκα, τὸν
ἀδερφό μου Τώνη Χριστίδη ὥσαμε τοὺς τόσους εἰ-
λικρινεῖς φίλους μου (και σὺ μαζί) κ' ἐλπίζω νὰ
συνοδοευτοῦμε ἀναβαίνοντας ὄλοι μαζί ὥσαμε πού ἕνας
— ἕνας, ὡς ἔρχεται ἡ στερνὴ του ὥρα στὸν ἀπάνω
κόσμο ν' ἀγγελοκρούεται κλειῶντας γιὰ πάντα τὰ μά-

τια του μὲ τὸ ἐνθουσιαστικὸ ἔθνικὸ ὄνειρο τοῦ ἀλη-
θινοῦ δημοτικισμοῦ.

Μὲ τιμὴ και ἀγάπη
Νίκος Σαντοριναῖος.

Πόλη.

Ζήτημα γλωσσικὸ δὲν ὑπάρχει οὔτε στὴ Σμύρνη.
Ἡ γλῶσσα ἔχει πάρει τὸ δρόμο της, τὸ δρόμο τῆς
ζωῆς. Ἀκόμα και οἱ πειὸ θερμοὶ ὑπερασπιστὲς τῆς
καθαρεύουσας ἀναγκάζονται νὰ ὁμολογήσουν πὼς
στὴν ποίησι, στὸ διήγημα, στὴ λογοτεχνία ἡ δη-
μοτικὴ ἔχει χάρι και ζωὴ κ' ὁμορφιά. Ἐκεῖνοι δὲ
πού προσπαθοῦν νὰ βροῦνε ἐλαττώματα και ἐπιχει-
ρήματα ἐνάντια στὴ δημοτικὴ, τὸ κάνουν ἀπὸ κάποια
γελοία προσήλωσι στοὺς τύπους, ἀπὸ ἕνα εἶδος ψευ-
τοφιλοτιμίας και κατὰ βάθος οὔτε οἱ ἴδιοι πιστεύουν
σ' ἐκεῖνα πού λένε. Ἴσως νὰ φαινότανε πειὸ καθαρά
ἡ θέσι τοῦ ζητήματος ἀν εἶχαμε φιλολογικὴ ἀτμοσφαι-
ρα στὴ Σμύρνη. Δυστυχῶς ἀν ἐξαιρέσωμε λίγους— μὰ
πολὺ λίγους— πού ἐνδιαφέρονται γιὰ τὰ γράμματα,
μελετοῦνε και γράφουν, οἱ ἄλλοι ὄλοι οὔτε νὰ διαλέ-
ξουν ξέρουν τί πρέπει νὰ διαβάσουν.

Ἡ «Νεότης» ἔκανε μιὰ φιλολογικὴ ὁμορφὴ ἐμφά-
νισι στὸ σχολαστικὸ και θολωμένο φιλολογικὸ οὐρα-
νό μας, συγκέντρωσε γύρω της κάθε καλὸ και ζων-
τανὸ και δυνατὸ πού βρέθηκεν ἐδῶ, ἀν ὑποθέσωμε δὲ
πὼς δὲ μπόρσσε νὰ ξυπνήσῃ, ὄλους ὄσους κοιμοῦνται
τὸ βαρούχειο, ὁ φωτεινὸς της δρόμος ἐσημειώθηκε μὲ
μιὰ πολὺ πολὺ εὐγενικὴ προσπάθεια.

Σμύρνη.

Σύλβιος.

Σὲ τόπο πὸν ζοῦνε διακόσες χιλιάδες Ἕλληνες καὶ ἄλλες τόσες κόσμος διεθνῆς, πὸν μιλάνε ὅλοι τὰ ρωμαϊκά καὶ πᾶνω κάτω καὶ τὰ διαβάζουνε στὸν «Κόπανο» τοῦ κ. Ἀναστασιάδη καὶ τὰ δηγοῦνται κόλας στοὺς δικούς τους καὶ χαίρουνται, ὁ δημοτικισμὸς καὶ ἡ γραφτὴ δημοτικὴ μας γλώσσα—τὸ πιὸ σπουδαῖο ἔθνικὸ μαζὶ καὶ κοινωνικὸ μας ζήτημα—εἶναι, θαρρεῖς, γιὰ τὸ ρωμιὸ σὰν τὴ moulella μπρὸς στ' ἀγορευμένα ἀπὸ τὰ χτυπήματα τῶν piccadors μάτια τοῦ ταύρου. Ποῦ ν' ἀκούσουνε γραμμένη δημοτικὴ. Ἐδῶ δὲ μὲ τὴ χαριτωμένη αὐτὴ πόζα τῆς νύφης τῆς Ἰωνίας μπορεῖς νὰ νιώσεις διάπλατα τὸ παρατηρημένο σοφὰ ἀπὸ καιρὸ, τί ρόλο παίζει μιὰ φορὰ τὸ μάτι γιὰ τὸ ζήτημα. Γι' αὐτὸ, «δὲ διαβάζουνε καὶ κρίνουνε» πὸν εἶπε ὁ Ψυχάρης ἐπιγραμματικά. Μαλλιανοὶ λοιπὸν καὶ τὰ ρέστα θὰ βρῖσκονται καμπόσοι καὶ στὴ Σμύρνη—δὲ γίνεται—μὰ δημοτικιστάδες, ἀνθρώποι δηλ. νεοῖδεάτες καὶ κάτω ἀβάστετοι, πὸν πασκίσανε λίγῃ πολὺ μελετώντας τὴν ἱστορίαν τῆς γλώσσας τους καὶ κάθε ἄλλο πὸν ἔχει σέση μὲ τὴν περιχτικὴ αὐτὴ μελέτη—πρῶτα πρῶτα τὸν ἑαυτὸ τους—πὸν εἶδανε καὶ κρίνανε καὶ ζήσανε μὲ τὸ λαὸ στενωτέρα καὶ τὸν προσέξανε καὶ τὸν πονέσανε, τέτιοι νέοι ἀνθρώποι, κι' αὐτὸ εἶναι τὸ ζήτημα, δὲν τὸ πολυπιστεύω ἐδῶ νὰ καλοβρῖσκονται.

Μὰ πῶς βρέθηκε ἡ «Νεότης» καὶ τί βγήκε νὰ κάμει; Θαρρῶ νὰ μὴ βρέθηκε ἔτσι τυχαῖα, μὰ νάναί γέννημα καὶ καρπὸς ὅλων ἐκείνων τῶν αἰτίων καὶ ἀφορμῶν, πὸν ὅπως στὸ φυσικὸ κόσμον ἔτσι καὶ στὸν ἠθικὸ δὲ χωνεύουνε τὸ παραστράεισμα. Τράβηξε λοιπὸν κι' αὐτὴ τὴ σημαία της καὶ μὲ τὸν ὄρατο συμβολικὸ της τίτλον βγήκε νὰ γυρέψει τὴν χρυσὴ νεότητα. Φαίνεται ἀκόμα σὰ νὰ μὴ τὴν πέτυχε. Ἀδιάφορο. Γιὰ νὰ βρεθεῖ τὸ πλούσιον μεταλλικὸ στρώμα χρειάζεται θάρος ἀκόμα, δηλαδὴ σκάψιμο σκάψιμο βαθύτερο.

Σμύρνη.

Φ. Χάρης.

ΣΟΝΕΤΑ

ΤΟΥ ΜΑΒΙΛΗ

Οὔτ' ἓνα χνώτο συννεφιοῦ δὲν τὸν θαμπώνει
τὸν κάτασπρο οὐρανὸ τῆς Πιερίας,
πὸν ἀγέρας ἀτρικύμιστος κυκλώνει
τὸν κόσμον του, μιᾶς θείας ἁρμονίας

Καρτερεμοὶ, πὸν αἰώνια τοὺς ξανανιώνει
τὸ νέκταρ μιᾶς καλότυχης ἀθανασίας,
ἀπαντοχῆς, πὸν ὁ θάνατος δὲν τὶς θολώνει,
καλοῦνε στὶς δρακοσπηλίδες τῆς φαντασίας.

Ἄκουεσ, τ' Ὀλύμπιο, ὡς φύλας τὸ μονοπάτι
—παλιὸν καιρὸν εἰ ἤμῃθεσι τὸ περνοῦσαν—
κ' ἔσυρες στὶς θεῖες μοναξίες, διαβάτη,

τ' ἀθάνατα λημέρια σὲ καλοῦσαν,
πὸν ἀγέρας ἀτρικύμιστος κυκλώνει
σ' ἀπαντοχῆς, πὸν ὁ θάνατος δὲν τὶς τελειώνει.

Σμύρνη,

ΑΛΕΞΑΣ

ΜΑΒΙΛΗΣ

Μὲ μιὰν ἀχνάδα ὄνειρευμένης δύσης
τῆς ψυχῆς σου ὁ κόσμος ὁ παρθένος
γλυκοσκιαζότον. Ἡθελες κρουμένος
ἀπ' τοὺς πολλοὺς νὰ ζεῖς κι' ὄχι ν' ἀφίσεις
τὸν ἑμαυτὸ σου ἐσὺ χλωμὸς Δερβίσης
τῆς πλούσιας Τέχνης σ' ἀκάτεχος. Αἶνος
μὲ τὴν πνοή σου μόνος ἠδονισμένος
σοῦ ἔφτανε νὰ εὐφρανθεῖς καὶ νὰ μεθύσεις.

Μὲ «τῆς πατρίδας τὸν καημὸ» μαζί σου
τέτιος ἀνέβαινες τὴν ἀνηφόρα
τῆς ὄραιοπονεμένης τῆς ζωῆς σου.

Μὰ νὰ, ἡ αὐγὴ χαράζει ἡ δαφνοφόρα!
Πέφτεις... μ' ἓνα χαμόγελο στὸ στόμα
σονέτο εἶταν κι' ὁ θάνατος σου ἀκόμα.

Σμύρνη.

ΔΩΡΟΣ ΣΤΕΛΛΑΣ

Η ΣΤΑΛΑΜΑΤΙΑ

Κάποιο άσημένιο δάκρι
λαμπυρίζει
στοῦ βράχου ἐκεῖ τὴν ἄκρη
μεταίωρο κι ὠραῖο,
κι ὄλο γιομίζει.

Καὶ μιὰ στιγμὴ ἀλάκερο
ἴλαρό

τὸν ἥλιο καθρεφτίζει
καὶ σὰ διαμάντι
ἀντιφεγγίζει.

Μὰ νὰ, ξεκόλλησ' ἀπ' τὸ βράχο
καὶ μέσ' στὴ ρηματιὰ
κυλάει μὲ τάχο
(Κέτυχε νᾶχω,
ὠιμένα,
μαγεμένα τὰ μάτια !)

Δὲ χάθηκε ἡ σταλαματιὰ·
μονάχα
— ὦ ἄχαρη ἀθανασία !—
χώνεψε μέσ' σὲ νάματα πλατιὰ,

καὶ πιά

δὲν εἶναι τᾶσημένιο δάκρι,
ποῦ διάκρινα
στοῦ βράχου ἐκεῖ τὴν ἄκρη.

Η ΕΛΙΑ

Στὴ Νικηφόρα.

Φύτρα ἀπ' Ὀλύμπια χόματα,
μύρια ἡλιοφίλητη στὰ φῶτα
— ὦ νιότα—

καὶ μύρια φεγγαρολουσμένη—ὦ χάρδια—
στὰ σκοτάδια.

Πότε μὲ πλούσια ἰσκιώματα
παντούμερια θεριὰ
ἀπλώνοντας κλωνιά,
πότε ἀπὸ βαρυχειμωνιά
ἢ κεραβοῦ τρανοῦ φοσιὰ
ἀπ' ἄγριο κούρσεμα—ἀλιὰ—
μὲ δίχως φύλλα, δίχως ξύλα,
μὰ πάντα μὲ ζωῆς ἀνατριχίλα.
Εἶμαι ἢ Ἐλιὰ, ἢ Ἐλιὰ
ἢ ἀπέθαντη, ἢ παλιὰ,
ποῦ πάλε ἡλιόχαρα πουλιὰ
φιλιὰ ἀνταλλάζουνε
στὰ νιόβλαστα κλωνάρια μου
καὶ πλέκουνε φωλιά.

ΜΑΡΤΥΡΙΟ

«Ὅσοι γνωρίσαν κατιτί ἀπ' ἄφτά
κ' ἦσαν τρελοὶ καὶ τὴν καρδιά τους δὲ φιμώσαν
μόν' γλῶσσα κ' αἰσθημα στὸν κόσμο φανερώσαν
πεθάναν πάντα στὸ σταθερὸ ἢ στὴ φωτιά.»

Γκαῖτε (Φόουστ)

Γροικᾶω τᾶγκούσεμά σου πάλε,
ὦ τετραπέρατη Κατάρρα
τοῦ αἰμόχαρου πετροπλανήτη,
— Κ' εἶν' ἀδερφός μου λὲν τοῦ Ἀποσπερίτη!—
Ἦ τοῦ μελλόντου ἐσὺ λεφκὴ λαχτάρρα
γοργοπετούσα, μάβρα βάλε.

Μὰ ἢ γλυκοκελάιδα
ἢ γαργαρογέννητη Νεραΐδα,

ἀπέθαντη εἶναι καὶ προσμένει
λαγοκοιμισμένη.

*
**

Κάλλος πλέριοι,
ὦ λάτρες αἰθέριοι,
Τρισαλιά σας,
ἢ κερά σας
σάν ὑπνώνει,
πῶς παγώνει
λάβρη, γάβρη
ἢ νύχτα ἢ μάβρη,
ποῦ οἱ λύκοι
γιὰ δρολύκι
ἀλυχτᾶνε.
Θὰ σᾶς φᾶνε,
ὦ, θὰ σᾶς φᾶνε!

*
**

Φωτολαμπασμένος ὁ Ψάρτης;
ὁ ἰδιομάρτης

σύνφτει μὲ χάρη
πυρογόνο λιθάρι
νὰ πάρει·

τὸ συγκρούει,
— ποιὸς ἀκούει! —

γῦρο σπίθες νὰ βρέξει
ἴσως τρέξει νὰ φέξει·
οἱ προδότες σκεβρὸ
τοῦ ὀρθοσιήγουν σταβρὸ
στὸ πλεβρὸ.

Τῶν προδοτῶνε ὦ χεῖλη φλαῦρα
στὸ δῖψος σας ἀνάβρα ἢ λάβρα
νὰ ἐκερνότου
ἀπ' τὸν ἀξεθύμαντο καημό του!

.....
.....

Ρέβει ἢ ζωή μου,
θρύλινη ζωή, σάν παραμῦθι,
ποῦ ξεγερίζει ἀπὸ τῆ λήθη.
Καὶ μέσ' στίς οὐρανόχαρες βιδιές
σκορπᾶ ἔβωδιές
σὰ μαραμένο τίλιο.
Γλυκοὶ εἶγ' οἱ πόνοι
ποῦ σιγοπλέχουν τὸ χειμαιρικὸ βασίλειο,
ἢ Ἑλπίδα ποῦ τὸ χαρακώνει.

*
**

Ροβολάω μέσ' στίς ἄφταστοι χρόνοι
μὲ πιλότο τοῦ νοῦ τὸ τελώνι.

Ἵμέ, τὰ εἶδα!

τὴ Νεράϊδα

βασιλίδα

— φέγγε μου Ἑλπίδα —

τὴν εἶδα,

νὰ μοῦ βάναι

στεφάνι

μὲ γῦρο

μῦρο

μὲ λουλούδια

τραγούδια.

ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ «ΠΑΡΑΤΑΙΡΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ»

Ἐραία, πὼς ἔσκαρφάλωσες ἀνάμεσα στὰ κλώνια
τὰ δέντρα ἀντιμλήσανε τὴν ἄδολη ὁμορφιά
καὶ τὰ νερὰ ἀντιφέγγισαν τὰ δεκαπέντε χρόνια,
ποὺ σοὺ χαϊδέψαν ἄφελα τὰ καστανὰ μαλλιά.

Καὶ γιὰ τὸ φέγγος τῆς ψυχῆς, τὰ μάτια σου ἐμιλήσαν
Ἄμυγδαλα παθιάρικα, παιδίστικα, ἀνοιχτά,
τόσο ἀνοιχτά, ποὺ τὰ κρυφὰ, ὅλα σου ἀντιφεγγίσαν
ἠραία καὶ νέα ὡς πλάθεις τα Παρθενικά.

* *

Γρηὰ Ζωὴ ποὺ χαίρεσαι τριαντάφυλλα νὰ κόβεις
— Ὀνειράτα ὁμορφα μικρὰ, Ἀγάπες Ἀγαπούλες,—
Κόψε δυὸ ῥόδα ποὺ ἀνθίσαν τὴ θερινὴ βραδιά
τὴν ὀλοφέγγαρη,— Ἀλλοίμονο Καρδιὲς Καρδοῦλες.

* *

Διάβαινε Ἐραία καὶ ἡ Μοῖρα σου τούφα μεταξωτὴ
χρυσὴ στριφογυρνάει στὸ ἀδράχτι τῆς καὶ κλώθει
Εἶναι οἱ Χαρὲς σταλαματιὲς καὶ οἱ Πίκρες ποταμοὶ
καὶ κάτω μυστικὰ γλυκὰ εἶναι οἱ πόθοι,
Καὶ ἡ Ἀγάπη ἀγκάθια δὲν κρατεῖ γιὰ τὰ μαλλιά

μὲ πράσινο κισσὸ καὶ μὲ ἄνθια τὰ στολίζει
καὶ ἡ Γρηὰ Ζωὴ μὲ τὰ παθιάρικα φιλιὰ
μαραίνει τ' ἄνθια καὶ τ' ἀσπρίζει.

* *

Καὶ οἱ Γῦροι τῶν καλῶν Ἐρωῶν, πάντα στὴ θύμιση
[σὰ ἐρθοῦνε
μὲ ὁμορφα ὀνειράτα μικρὰ, Ἀγάπες Ἀγαπούλες
ποὺ πέρασαν, μᾶς νανουρίζουν τὴν καρδιά
— Ὡ τὸ φεγγάρι ὀλόγεμο πὼς κοντυλοῦσε μέσα στὰ
[κλαδιά—
Ἄμοιρα ῥόδα, Ἀλλοίμονο Καρδιὲς Καρδοῦλες

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

Zagrab (Κροατία) Γενάρης 1912.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΜΑΪΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1913

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Μὲ τοῦτο τῆς τὸ φυλλάδιο ἡ «Νεότης» κλεῖ τὴν
πρῶτη χρονιά τῆς τρίτης περιόδου τῆς : τῆς δημο-
τικιστικῆς. Ἴσως δὲν ξακολουθήσει πιά ἡ ἔκδοσὴ
τῆς γιὰ λόγους οἰκονομικοῦς. Τὶ θυσίαι ἀτομικῆς
κάναμε ἐμεῖς γιὰ τὴν ἔκδοσιν αὐτή, δὲν τις λογα-
ριάζουμε καθόλου νομίζουμε πὼς κάθε ἐργάτης
τῆς γλωσσικῆς ἰδέας ἔχει κάπια καθήκοντα ἀπέ-
ναντί τῆς, πολὺ πιότερο ἢνας λίγος πολὺ ἐνθουσια-
σμένος μὲ αὐτήν. Τὸ παράπονό μας ὁμως δὲ βα-
στοῦμε νὰν τὸ κρύψουμε σ' αὐτὴ τὴν περίστασιν.
Κι αὐτὸ εἶναι ἡ ἀδιαφορία ποὺ ἔδειξαν στὸν ἀγῶ-
να μας οἱ πιότεροι ἀπὸ τοὺς φίλους, τοὺς ὀ-
παδοῦς, τοὺς θιασώτες, τοὺς ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΕΣ
μ' ἕνα ὄνομα· δὲν ἔκαμαν τὸ στοιχειωδέστερο χρέ-
ος τους, νὰ πληρώσουν τὴν τιποτένια τους συν-
τρομή.

Κι ἀκόμα οἱ δυὸ-τρεῖς ἀναγνωρισμένοι παρά-
γοντες τοῦ Δημοτικισμοῦ τῆς Σμύρνης ποὺ ἀντι-
προσωπεύουν καὶ τὴν ὅποια μας λογοτεχνικὴ κί-
νησιν στὸ ἐξωτερικὸν ΕἶΤΑΝ ΧΡΕΟΣ ΤΟΥΣ νὰ
συγκινηθοῦν πρῶτα—πρῶτα γιὰτὶ δὲ θὰ τοὺς κό-
στιζαν καθόλου οἱ ὑλικῆς θυσίαι ποὺ θάκαμαν κ'
ἔπειτα γιὰτὶ οἱ φιλολογικῆς τους πατέντες—μικρῆς
ἢ μεγάλης ἀδιάφορο—εἶχαν καὶ ΠΙΟΤΕΡΑ ΚΑ-
ΘΗΚΟΝΤΑ ἀπέναντι στὸ Δημοτικισμό.

Καὶ τὸ σπουδαιότερο. Ὁ τύπος μᾶς ἔβρισε χί-
λιες φορές ἔχι μονάχα γιὰ τὸν περὴφημο πιά
«μαλλιαρισμὸ» μὰ καὶ γιὰ πληρωμένους. Οἱ ἐμε-
τικῆς φράσεις τὸ «ἀργυρώνητον ὄργανον τῶν Πάλ-
ληδων καὶ Ψυχάρηδων» κτλ. μᾶς πετάχτηκαν στὰ
μοῦτρα τόσες φορές.

Τὴν ὑποψία τῆς πληρωμῆς τὴν εἶχαν καὶ οἱ στενότεροι ἀκόμα φίλοι μας, μὴ μπορῶντας νὰ χω-
νέψουν τίς θυσίες μας· γι' αὐτὸ ἀναγκαζοῦμαστε
νὰ δηλώσουμε πῶς τὸ περιοδικὸ μας δὲν εἶχε τὴν
παραμικρότερη χρηματικὴ ὑποστήριξη ἀπὸ ΚΑ-
ΝΕΝΑ. Εἶναι ἀλήθεια, πῶς δ' κ. Πάλλης μᾶς ἔ-
ταξε τὴ χρηματικὴ του βοήθεια δὲν τόκαμε ὁμῶς
γιὰ λόγους ποὺ εἶνε περιττὸ καὶ νὰν τοὺς ἀναφέ-
ρουμε. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει καριέρισμα καὶ καμιά
φορὰ γίνεται καὶ παιδάκι ἀκόμα...

Ἔλα ὁμῶς αὐτὰ καθόλου δὲ μᾶς λυπήσανε. Ἡ
«Νεότης» εἶναι τὸ ΠΡΩΤΟ δημοτικιστικὸ περιο-
δικὸ ποὺ φάνηκε στὴ Σμύρνη. Ἡ ἔκδοσή της ἔγινε
πολλὲς φορὲς αἰτία ν' ΑΠΟΔΕΙΧΤΕΙ ΠΩΣ Υ-
ΠΑΡΧΕΙ ΖΗΤΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΜΟΥ στὴ
Σμύρνη. Αὐτὸ μονάχα τῆς φτάνει. Τὰ Χρονικά
τοῦ Δημοτικισμοῦ δὲ θὰ παραδοῦν τὸ ἔργο της
ὅσο κι ἂν ὁ κύκλος της εἶταν περιορισμένος καὶ τὸ
γνώρισμα της καθαρὰ λογοτεχνικόν. Ἐμεῖς ζητή-
σαμε καὶ τίς γνώμες τῶν συνεργατῶν μας καὶ τίς
τυπώσαμε χωρὶς νὰ σχολιάσουμε ὅσες δὲ συμφω-
νοῦν μὲ τὴ δική μας. Ἐχομε ἀναπαμένη τὴ συ-
νειδήσή μας πῶς κάναμε τὸ καθήκον μας καὶ γι
αὐτὸ εἴμαστε ὑπερήφανοι.

Ἄ κ. Agy René d'Yvermont ποὺ δημοσιεύουμε
σὲ τοῦτο μας τὸ φυλλάδιο ἔνα δυνατὸ καὶ γεμάτο ἔμ-
πνευσμένο ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὴν Πρόοδο τῆς Ἐπιστή-
μης τραγοῦδι, εἶναι ἀπὸ τοὺς ὀνομαστοὺς γάλλους κρι-
τικούς φιλολόγους κι' ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς θιασώτες καὶ
ὑποστηρικτῆς τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας. Ἄ κ. d'Yver-
mont εἶναι Γραικοαλβανὸς γεννημένος στὴν Ἀλεξάν-
δρεια τῆς Αἴγυπτου καὶ τὸ καθ'αυτοῦ ὄνομά του εἶναι
Α. Παρθένης. Ἔξερει τὰ ἐγγλίζικα, τὰ ἰταλικά, τὰ ἰσπα-
νικά, τὰ πορτογαλλικά, τὰ ἀραβικά τὰ ἀλβανικά, τὰ
τούρκικα καὶ ἔχει καταγίνει καὶ μελετήσῃ πολὺ τίς ξένες
φιλολογίαις, τὴ λαογραφία κτλ. Ἄ κ. Παρθένης ἔγραψε
καὶ ποιήματα καὶ διηγήματα. Τὸ κυριώτερον γνώρι-
σμα τῶν ἔργων του εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ βαθειὰ

ψυχολογία ποὺ μᾶς ἔκανε νὰν τίς θαυμάσουμε μιὰ
τοῦ ἰουβέλλα του : « ἡ κορασιά τῶν Πυραμίδων » ποὺ δη-
μοσιεύτηκε τώρα τελευταῖα στὸ περιοδικὸ ISIS. Ἄ
κ. d'Yvermont θὰ τυπώσει, τώρα κοντὰ καινούργια
ποιητικὴ συλλογὴ μὲ τὸν τίτλον : « Σικεφτικὲς νύχτες. »

— Μᾶς ξαφνιάζουν, μὰ τὴν ἀλήθεια, καὶ φωτεινὲς
σκέψεις ποὺ δημοσιεύει στὴν ἑφτενὴ ἑπτεηρίδα τοῦ
« Ἑλληνογερμανικοῦ Λυκείου Γιαννίκης » ὁ καθηγη-
τῆς κ. Μ. Ἀλεξανδρόπουλος γιὰ τὴ διδασκαλία τῆς
Ποίησης στὰ σκολειά μας. « Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀπο-
τελεῖ μοναδικὸν φαινόμενον λαοῦ ἀγνοοῦντος ἀπολύ-
τως τὴν φιλολογίαν του » τονίζει μὲ κάποια ἀγανά-
χτηση καὶ πικρία ὁ κ. καθηγητῆς.

Ἄκανόνιστη λέγει, καὶ ἀφύσικη ἡ διδασκαλία τῆς
ποίησης. Ὁ μαθητῆς ὡς τὴν δ' καὶ στ'. τάξη ἀκόμα
τῆς ἀσικῆς ξεφαντώνει μὲ γελοίους καὶ ταπεινότατους
στίχους σὰν καὶ τοὺς : « ὁ μῦλος γυρίζει » καὶ « Μπαμ ἡ-
ἠκούσθη στὸν ἀέρα » νηστεύει ἔπειτα πεντέξη χρόνια
καὶ στίς τελευταῖες τάξεις καταπιάνεται μὲ ὄμηρους
καὶ Σοφοκλήδες. Ἄ κ. Ἀλεξανδρόπουλος συστήνει
μὲ σοφώτατη μέθοδο τὴ διδασκαλία τῆς ποίησης καὶ
δὲ διστάζει (ντρεπούμαστε ποὺ βάζουμε τὴ λέξη, μὰ
στὴν ἐποχὴ μας καὶ στὸν τόπον μας τόλμη χαρακτηρί-
ζεται ἡ τέτλια ὑπόδειξη ἐνὸς καθηγητῆ !) ν' ἀναφέρει
ὀνόματα σὰν τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Κάλβου, τοῦ Βα-
λαωρίτη, τοῦ Κρυστάλλη κ.τ.λ.

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΟΥΑΕΣ

Τὸ ποίημα « Νεότης » φαίνεται νὰναι γραμμένο ἀπὸ χέρι γυ-
μνασμένο ὅπως—ὅπως στὴ στιχοურγία. Βλέπεις καὶ τὴν κοινὴ
τῆς ρίμας εὐχέρεια καὶ τὴ διατύπωση, τὴν ἀκόμπιαστη δηλ.
ὅπως τὴν κατλαβαίνει, ἰδέα τοῦ ποιητῆ της. Ἡ ἰδέα τοῦ ποι-
ήματος διατυπωμένη πᾶν σὲ κάποια Μυσεϊκὴ φόρμα σκοντά-
φτει σὲ αἰσθητικὲς ἀντίφασες τόσο χτυπητῆς ποὺ εἶνε περιττὸ
νὰ τίς ἀναφέρουμε.

Ἡ « ζωγραφία στὴν Πεντέλη » τοῦ ἴδου εἶναι πιὸ ἐπιτυχη-
μένη. Κάνει μιὰ ἐντύπωση, μὰ πρέπει νάχει περάσει καιρὸς

πού δὲν ἄνοιξις Ἀνθολογίαις γιὰ Πικρασοῦς ἢ δὲν ἔχεις δια-
δάσει κάτι στιχηρὰ καὶ τῆς ἐποχῆς μας ἀκόμα. Κανένας φι-
λονεισμός μῆτε στὴν ἐμπνεση μῆτε στὴ γλωσσολογική πα-
ράσταση. Κοινὲς προσπάθειες ἀπάνω σὲ τριμμένα καὶ ξεθωρια-
σμένα μοτίβα. — Στὸν ποιητὴ συστήνουμε φιλικὰ νὰ μὴ βιάζε-
ται. Γιὰ τὸ παρὸν, καλὸς apprenti.

— Τὸ «*Ἀπὸ τῆ μάγτρα*» μὲ τίς δυὸ παραλλαγές του εἶναι,
γραμμμένο μὲ κάποια φυσικότητα· αὐτὸ ὅμως μονάχα δὲ φτάνει.
Τὸ ἄλλο τοῦ Ackermann «*Ἀπὸ τὸν Ἀγῶνα*» δὲ μᾶς φαί-
νεται ἐπιτυχημένη μετάφραση.

Τὸ «*πεξοτραγουδο*» τοῦ Ἰβου ἔχει κάτι γραμμές πού δια-
δάξονται, μὰ ἐκεῖ πού περιμένεις κάτι παραπάνω, ἀκούς....
ἄλλ' ἀντ' ἄλλων ἀκόμα καὶ τὴν προμοίωση τῆς ψυχῆς μὲ ἄ-
ποθήκη!

— Τὰ «*Στάλες*», «*Στὸ παλάτι τῆς εὐτυχίας μου*», «*Στὴ
φαντασία*» καὶ τὰ τρία τοῦ Ἰβου ποιητῆ, μαρτυροῦνε καλὸ
μιμητὴ Φωτιαδικῶν στίχων. Τὸ πρῶτο μάλιστα μορῆζει πολὺ
«*Ἀνοιχτὰ μυστικὰ*». Διαβάξουμε:

*Ἐπαψε εἴ ἀστραπόβροντο τώρα ἢ βροχὴ δὲν πέφτει
Σὰν κλάμμα μόνο ξεγλυστερᾶ κάποια μεγάλη στάλα
Ἀκολοθεῖ τὸ σταχτερὸ κορμόδετρο καὶ πέφτει
Μέσα σὲ τάφο ἀσκάλιστο μέσα σὲ μιὰ κουφάλα..*

Γιὰ τὰλλα δυὸ, πολὺ θὰ τὸ θέλαμε, νὰ συμφωνήσουμε μὲ τὴ
γνώμη τοῦ ποιητῆ πὼς εἶναι «*δάντειε λόγια*» μὰ γιὰ τὸ πα-
ρὸν διατάξουμε ἀκόμα.

— Τὸ πεζὸ «*Ἀετὸς τοῦ Κορδελιού*» περιγραφὴ γραμμμένη
ἐλουσιόλου δημοσιογραφικὰ δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴν τέχνη.

— Τὸ «*Γνωσὴφῆρ*» καλλιὸ ἀνκτολίτικο παραμῦθι μετα-
φρασμένο ἀπὸ τὸ γαλλικὸ καὶ δημοσιεμένο σ' ἓνα περιοδικὸ
ἀπ' τὰ δικά μας πού βγαίνανε πρὶν εἴκοσι τέσσα χρόνια καὶ
πού δὲ θυμομάστε ἀκριβῶς τόνομά του, ἐξὸν πού μαρτυράει
τὸ μεταφραστὴ τῆς μὲ ἀλαγάριστο ἀκόμα γλωσσικὸ αἰσθημα,
δὲ μπορεῖ νάχει τὸν τόνο του στὴ «*Νεότης*».

— Ἡ «*Συνηθισμένη ἱστορία*» δὲν εἶναι ἀσκημὴ ὡς πρω-
τόλειο. Μὲ μάτι παρατηρητικὸ γραμμμένη καὶ μὲ κάποιο αἰσθη-
μα καὶ γλώσσα καλὴ. Ὅμως δὲν κατάφερε τίποτα παραπάνω
παρὰ ν' ἀναμασῆσαι μιὰ ὑπόθεση τριμμένη καὶ κοινὴ χωρὶς
κανένα τὸ ἐλάχιστο στυλ ἰδιαιτέρο. Ἐνας τεχνίτης τί καινούρ-
για δὲ θάλαξε πάνω στὴν καθημερινὴ αὐτὴ ἀλήθεια καὶ τὴ
συνηθισμένη ἱστορία; Καὶ μᾶς ἔρχεται στὸ νοῦ ἴσα—ἴσα μιὰ
καλιὰ γνώμη τοῦ Μάτερλιγκ πὼς ὁ ἀληθινὸς τεχνίτης φαίνε-
ται ἀπὸ ὅ,τι καινούργιο πεῖ γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ τὸν ἔρωτα.
Μ' ὄλον τοῦτο στὸν κύριο πού μᾶς ἔστειλε τὸ μομμάτι αὐτὸ
θὰ συστήναμε νὰ ξαναγράψει τὸ ἔργο του.

Σμύρνη

Φ. Ε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀλεξᾶς.

Ἄ Γέρος τοῦ Λυκαθητοῦ	Σελ.	7
Ἄ Προμηθέας	»	16
Ἄ Ἀπραγος	»	51
Ἄπὸ τοῦς « <i>Σκλάβοις</i> »	»	62,122
Μά... σὰν ἀνοίξει	»	97
Ἄπὸ ζωῆς	»	114
Γιὰ τὸν Αὐγέρη	»	136
Ἄ Οχτάστιχο	»	155
Ἄ Ἐνα καλλιὸ τραγοῦδι	»	157
Ἄ Ὁ Προφήτης	»	177
Ποιήματα 1,2	»	219
Ἄ Ἐλα	»	258
Ἄ Ἕμουν περήφανο πουλι	»	284
Τοῦ Μαδίλη	»	305

Μάρκος Αὐγέρης.

Κομῆτις ἀπὸ τὸ « <i>Τραγοῦδι τῆς Τάβλας</i> »	Σελ.	132
---	------	-----

Αἰσχύλος.

Ἄπὸ τὸν « <i>Προμηθέα Δεσμώτη</i> » (μεταφρ. Στελ. Σεφεριάδη)	Σελ.	223
--	------	-----

I. Βηλαρᾶς.

Ἄ Ἐνα γράμμα	Σελ.	32
--------------	------	----

Χρ. Βασιλέντης.

Περὶ βόλι	Σελ.	22
-----------	------	----

Κ. Δελακοβίαις.

Ἄ Ὀφηλις, Τὰ λάφυρα, Νυχτερινὸ	Σελ.	191
--------------------------------	------	-----

Θ. Ἐξαρχος.

Ἐκ τῆς στιγμῆς τῆς ζωῆς μου		
(Ἀρραβωνιασμένη)	Σελ.	18
>	Γέλοια	> 19
>	Τὸ ροδάκινο)	> 20

Φ. Εὐγένης.

Πολεμιστής, Λάρα	Σελ.	65
Τρέλλα θανάτου	>	222
Συρτός	>	257

Μαρία Ζάμπα.

Ἐρωτοὶ θάνατοι	Σελ.	219
Ζεὺς	>	287

Κ. Θεοτόκης.

Juventus mundi	Σελ.	210
----------------	------	-----

Κ. Κρουονέρης.

Ἀγάπη	Σελ.	17
-------	------	----

Λορέντος Μαβίλης.

Λήθη	Σελ.	145
Καλλιπάτειρα, Τοῦ κάκου	>	167
Ἰάκωβος Πολυλάς, Ἄλκης Παλαμᾶς	>	168
Μούχρωμα, Excelcior	>	169
Ἀμίλητα, Ἐλιά	>	170

Μακρινός.

Τριλογία (I Δελφοί, II Ἐλεεῦ ! Εὐάν ! III Ἡἴη)	Σελ.	81
---	------	----

Κ. Μισσηλίδης.

Θρησκεία Θρησκείες	Σελ.	15
--------------------	------	----

Τὰ Χελιδονήσια, Κάνθανος	>	63
Κυβέλη	>	156
Διόνη, Ὁμορφος Κόσμος, Ἡ «Πέτρα τοῦ Δασκάλου», Ἀναδυομένη Ἀφροδίτη.	>	193
Κυνάγειρος	>	286

Λάμπρος Νειρευτός.

Ἡ σοφία	Σελ.	70
---------	------	----

Κωστῆς Παλαμᾶς.

Παράδοση	Σελ.	49
----------	------	----

Ἄλεξ. Πάλλης.

Στον Ὀμηρο (Ἀποχαιρετισμός πρὸς τὴν Σμυρνιακτοπούλες)	Σελ.	113
--	------	-----

Δῶρος Στέλλας

Ἀθυμία	Σελ.	14
Μεβίλης	>	305

Στέλιος Σεφεριάδης.

Τὸ γιοφύρι τῆς Ἄρτας	Σελ.	1
Ἡ Κόρη τοῦ παπᾶ	>	154
Τὸ καινούργιο φῶς	>	186

Νίκος Σαντοριναῖος.

Ἀπὸ τὰ «Παράτιτρα τραγῳδία»	Σελ.	215,310
Ὁ Ἀγγελοκρούτης τῶν καρδιῶν	>	227,261

Γ. Σπαταλᾶς

Στροφές	Σελ.	99
Ὁ ἀναποφάσιτος	>	133

Τάσος Στύπας.

Ὁ Γέρος	Σελ.	282
---------	------	-----

Κώστας Φριλίγγος.

Τὸ τραγούδι τ' ἀμπελιοῦ	Σελ.	61
Cadavres	»	119
Πετροτράγουδα	»	153
Visions	»	285

Ἄλέκος Φωτιάδης.

Ἄνοιχτά μυστικά (Ἄπό τὴν ἀνέκδοτη σειρά)	Σελ.	209
Κριτικὲς σημειωσοῦλες	»	253

Μένος Φιλήντας

Sonetto	Σελ.	64
Κλαψής, Ζουλεικά	»	98
Τὸ νιογέννητο	»	120
Στὴ νεκρὴ μου	»	155
Ὁ Γκιόνης	»	190
Σταλαματιά	»	306
Ἐλιά	»	306
Μαρτύριο	»	307

Τώνης Χρησιτίδης.

Μελαγχολία, Ἐκ βαθέων, Ἀπογοήτεψη	Σελ.	217
-----------------------------------	------	-----

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Valère Bernard.

Κένταυρος καὶ Φαῦνος (μεταφρ. Θ. Ἐξαρχου)	Σελ.	67
---	------	----

André de Ridder.

Ἄνοιξη (μεταφρ. Θ. Ε.)	Σελ.	28
------------------------	------	----

Jean Dorsal.

Μῦθοι ποὺ βρέθηκαν μέσα σ' ἓνα πηγάδι. (Υλισμός καὶ Ἰδανικό, Ἀπόλαψη ἀκα- τόρθωτη, Τὸ κρεμαστάρι τοῦ ρολοιοῦ)	Σελ.	224,289
Μεταφρ. Ε.		

Ary René D'Yvermont

Ἡ Πρόοδος (Μεταφρ. Γ. Δ.)	Σελ.	288
---------------------------	------	-----

Paul Fort.

Τὸ σιωπηλὸ θρομαλάκι (μεταφρ. Δ. Σ.)	Σελ.	69
--------------------------------------	------	----

Max Hochdorf

Νέοι Γερμανοὶ ποιητὲς (περίληψη Θ. Ἐξαρχου)	Σελ.	56,83
---	------	-------

Giuseppe Lipparini.

Ἐσπερος (Μεταφρ. Δώρου Στέλλα)	Σελ.	226
--------------------------------	------	-----

Pierre Louys.

Ἄπο τὰ τραγούδια τῆς Βιλιτώς «Ἐλεγετες στὴ Μυτιλήνη» (μεταφρ. Δ. Π.)	Σελ.	102,130,162
---	------	-------------

Moreas.

Ἄπο τὴν I. πράξη τῆς «Ἰφιγένεια» (μεταφρ. Λεωντρ. Παλαμᾶ)	Σελ.	100
Ἄπο τὴς «Στροφές» (μεταφρ. Σωτήρη Σκίπη)	»	129
Τριστέτο (μεταφρ. Θ. Ε.)	»	162
Ἄπο τὴς «Στροφές» (Μεταφρ. Σεφερίδη)	»	161

F.—T. Marinetti.

Πλάϊ πλάϊ μετὸ Φεγγάρι. Ἄπο τὸ «Μονοπλάνο τοῦ Πάπα» (μεταφρ. Θ. Ε.)	Σελ.	124
«Mafarka il futurista». Κομμάτι ἀπὸ τὴ «Φεουτουριστικὴ ὀμιλία» (μεταφρ. Πά- νου Πετριδῆ)	»	164

Carl Ploug.

Ἐρχεσαι, (μεταφρ. Φώτη Βορεινοῦ)	Σελ.	26
----------------------------------	------	----

J. Terenomo.

Συνομιλίες με τὸν Τολστόη. Οἱ συνεργάτες
τοῦ Τολστόη (μετάφρ. Δήμου Βερνίκη) Σελ. 104

Hélène Vacaresco.

Μπουσουγιόκ τὸ Τσιγγανόπουλο
(μεταφρ. Δ. Σ.) Σελ. 195

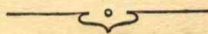
Walt Witman.

Τὸ τραγούδι τοῦ μισμοῦ, Στὸν ὕπνο τοῦ
μεσανυχτιοῦ, Τὸ κάρδι (μεταφρ. Νίκου
Καρβούνη) Σελ. 27,101

— = —

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Σημειώματα	σελ. 39, 71, 107, 137, 171, 206, 246, 311
Ξένη φιλολογικὴ κίνησις	» 45, 77, 110, 142, 174
Εύκολη σύγκρισις	» 41
Καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις	» 42
Θέατρο	» 44
Τὸ μπαλασαμωμένο ἀγῶρι	» 74
Ἱστορίες τοῦ Πελάγου καὶ τῆς Ἄκρογιλιτῆς	» 76
Ἄσμα Ἄσμάτων	» 109
Μαβίλης	» 141
Παρήγορα σημάδια	» 173
Προοδευτικὸ Κέντρο	» 255
Ὁ Δημοτικισμὸς στὴ Σμύρνη	» 290

ΤΟ
ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΤΩΝ Κ. Κ.

Δ. ΛΙΓΝΑΔΗ & ΣΙΑ

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ

ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΕΚΤΕΛΕΙ

ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΧΕΔΙΑ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

ΚΑΙ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ

ΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ

ΑΡΜΕΝΙΚΗ ΔΙΟΔΟΣ

ΣΜΥΡΝΗ

Μὲ τὸ φυλλάδιο τοῦτο κλεῖ ἡ χρονιά τοῦ
περιοδικοῦ μας καὶ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ δ-
σους ἀπὸ τοὺς συντρομητῆς μας δὲ μᾶς ἔ-
στειλαν ἀκόμα τὴ συντρομῆ τους νὰ φροντί-
σουν νὰ μᾶς τὴ στείλουν.

Τὸ ξαναλέμε πῶς τὸ περιοδικό μας βγαλ-
νει μὲ πολλοὺς κόπους καὶ θυσίες καὶ πε-
ριμένει ἀπὸ τὴν ὑποστήριξη τῶν συντρομη-
τῶν του καὶ μονάχα αὐτῶν.

ΑΛΛΑΞΕΝ ὁ ἀριθμὸς τοῦ γραφείου μας.
Ἄντις 30 ἔγινε 15.

ΕΚΔΟΣΕΣ "ΝΕΟΤΗΤΟΣ,"

ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ τῆς Π. ΔΙΑΘΗΚΗΣ (σελ. 32).
Μελέτη καὶ μετάφραση Κ. Ι. ΦΡΙΑΛΓΓΟΥ.

Ο ΑΓΓΕΛΟΚΡΟΥΣΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΡΑΒΙΩΝ (σελ. 48).
ΔΙΗΓΗΜΑ ΝΙΚΟΥ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΥ.

Πουλιούνται στὰ Γραφεία μας φρ. χρ. 1.

"ΓΡΑΜΜΑΤΑ,"

ΔΙΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Ο ΤΟΜΟΣ 400-450 ΣΕΛΙΔΕΣ
ΦΡ. 10 ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Διεύθυνση :

«GRAMMATA» P. O. B. 1146 - ALEXANDRIE

— Τὸ *ξαίρω* μὲ *αι* στὸ ποίημα τοῦ Φιλήντα
δὲν εἶναι τυπογρ. λάθος. Ὁ Φ. τὸ *ξαίρω* τὸ ἐτυ-
μολογεῖ ἀπ' τὸ *ἐξαιρώ* (ἐν τῷ νῶ).

ΔΙΟΡΘΩΜΑΤΑ

Σελ. 287 στιχ. 22 *Λήθη* διόρθως *Λήδα*
> 288 > 31 *Περνᾶ* ; > *Περνᾶ*,
> 290 > 2, «*ΝΕΟΤΣΗ*» > «*ΝΕΟΤΗΣ*».
> 305 > 9. «*Ακουεσ, τ*» > «*Ακουεσ, στ*»
> 318 > 4 *Πετροτράγουδα* > *Πεζοτράγουδα*

— **Στὴ Σάμο** γενικό μας ἀντιπρόσωπο
ἀναγνωρίζουμε τὸν κ. **Μίλτο Σουνεφεᾶ** καὶ
παρακαλοῦμε τοὺς ἐκεῖ συντρομητές μας νὰ με-
τροῦν γιὰ εὐκολία τους στὸν ἴδιο τὴ συντρομή τους